

EIROPAS PARLAMENTS

2004

2009

Sesijas dokuments

A6-0013/2008

29.1.2008

ZIŅOJUMS

par Lisabonas līgumu
(2007/2286(INI))

Konstitucionālo jautājumu komiteja

Referents: *Richard Corbett* un *Íñigo Méndez de Vigo*

SATURS

	Lpp.
EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS	3
PASKAIDROJUMS	11
1. PIELIKUMS. Eiropas Savienības kompetences	52
2 PIELIKUMS. Jaunie kvalificēta balsu vairākuma gadījumi.....	53
3. PIELIKUMS. Likumdošanas akti — parastā likumdošanas procedūra.....	58
4. PIELIKUMS. Tiesību akti — īpašās likumdošanas procedūras	65
REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS KOMITEJAS VĒSTULE	68
ĀRLIETU KOMITEJAS ATZINUMS.....	70
ATTĪSTĪBAS KOMITEJAS ATZINUMS.....	76
STARPTAUTISKĀS TIRDZNIECĪBAS KOMITEJAS ATZINUMS.....	80
BUDŽETA KOMITEJAS ATZINUMS	84
RŪPNIECĪBAS, PĒTNIECĪBAS UN ENERĢĒTIKAS KOMITEJAS ATZINUMS.....	87
PILSONU BRĪVĪBU, TIESLIETU UN IEKŠLIETU KOMITEJAS ATZINUMS	91

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS

par Lisabonas līgumu (2007/2286(INI))

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā 2007. gada 13. decembrī parakstīto Lisabonas līgumu, ar ko groza Līgumu par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu,
- ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu, kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Vienoto aktu un Māstrihtas, Amsterdamas un Nicas līgumiem,
- ņemot vērā 2007. gada 12. decembra Pamattiesību hartu ¹,
- ņemot vērā 2001. gada 15. decembrī pieņemto Lākenes deklarāciju par Eiropas Savienības nākotni²,
- ņemot vērā Līgumu par Konstitūciju Eiropai, kas parakstīts Romā 2004. gada 29. oktobrī,
- ņemot vērā Parlamenta 2007. gada 7. jūnija rezolūciju par ceļvedi Eiropas Savienības konstitucionālajā procesā ³, un 2007. gada 11. jūlija rezolūciju par Starpvaldību konferences sasaukšanu⁴,
- ņemot vērā Reglamenta 45. pantu,
- ņemot vērā Konstitucionālo jautājumu komitejas ziņojumu un Reģionālās attīstības komitejas, Ārlietu komitejas, Attīstības komitejas, Starptautiskās tirdzniecības komitejas, Budžeta komitejas, Rūpniecības, pētniecības un enerģētikas komitejas un Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejas atzinumus (A6-0013/2008),

tā kā:

- A. pēdējo 50 gadu laikā Eiropas Savienības attīstībā ir paveikts ļoti daudz, kara izpostītajā kontinentā izveidojot miera un stabilitātes telpu, aizsargājot demokrātiju, brīvību un pilsoņu tiesības, pasaules lielākā vienotā tirgus izveides gaitā veicinot pārticību, solidaritāti un labklājību (ar kopējiem sociālo standartu noteikumiem, vides un patērētāju aizsardzību un godīgu konkurenci, kā arī ekonomikas un monetāro savienību), sekmējot dalībvalstu sadarbību kopēju pārrobežu problēmu risināšanā un nodrošinot lielāku Eiropas lomu pasaulē;
- B. ir atzīta nepieciešamība reformēt Eiropas Savienības iestādes, lai nostiprinātu paveikto,

¹ 2000. gada 7. decembrī pieņemtā Eiropas Savienības Pamattiesību harta, kas 2007. gada 12. decembrī pasludināta Strasbūrā.

² Lākenes Eiropadome, Lākenes Deklarācija par Eiropas Savienības nākotni, SN 273/01, 15.12.2001.

³ Pieņemtie teksti, P6_TA(2007)0234.

⁴ Pieņemtie teksti, P6_TA(2007)0328.

uzlabotu divdesmit septiņu un, iespējams, vēl vairāk dalībvalstu Eiropas Savienības spēju darboties efektīvi un īstenot lielāku demokrātisko pārskatatbildību;

- C. šī nepieciešamība bija par pamatu iepriekšējām reformām, kas kopš Māstrihtas līguma — kurš iezīmēja jaunu Eiropas integrācijas virzienu, izveidojot ekonomikas un monetāro savienību un iepriekšējo, lielā mērā uz ekonomisku sadarbību balstīto kopienu pārveidojot par politisku savienību — ir centušās pilnveidot Eiropas Savienības institucionālo struktūru, un Lākenes deklarācijai, kas ļāva reformu veikt savādāk, balstoties nevis tikai uz starpvaldību konferences metodi, bet gan uz konvencijas izstrādes metodi;
- D. Līgumu par Konstitūciju Eiropai izstrādāja Eiropas Konvents — divi pārstāvji no katras dalībvalsts parlamenta, sešpadsmit deputāti, divi Eiropas Komisijas pārstāvji un katras dalībvalsts valdības pārstāvis —, publiskās apspriedēs panākot vienošanos par dokumenta projektu, kuru praktiski bez grozījumiem pieņēma 2004. gada Starpvaldību konferencē, savukārt Lisabonas līgumu, no kura izņēma vairākus Konstitūcijas aspektus, izstrādāja pēc tradicionālākām starpvaldību darba metodēm, tomēr pilnībā piedaloties trijiem Eiropas Parlamenta pārstāvjiem;
- E. iepriekšējos centienus reformēt Eiropas Savienību, Līgumus aizvietojo ar Konstitūciju, atbalstīja ievērojams vairākums Eiropas Parlamenta deputātu¹ (Eiropas Savienības pilsoņu ievēlēto pārstāvju) un ratificēja 2/3 dalībvalstu, tomēr divas dalībvalstis (Francijas un Nīderlande) tos noraidīja, un tā kā pēc pārdomu laika kļuva skaidrs, ka šis dokuments nesaņems visu dalībvalstu atbalstu, tika nolemts, ka tā vietā veiks grozījumus iepriekšējos Līgumos;
- F. ar metodes un procesa maiņu, jaunajā dokumenta formā saglabājot daudzus praktiskus Eiropas Savienības institucionālā struktūras pielāgojumus, ko paredzēja Konstitūcija, pazemināja prasības un atmeta vairākus Konstitūcijas aspektus, atlika noteiktu jaunu mehānismu spēkā stāšanās datumu un Līgumos iekļāva noteiktus pasākumus, kurus īsteno dažādās dalībvalstīs;
- G. par šo Līgumu ir vienojušās visas Eiropas Savienības dalībvalstu valdības, tas liecina, ka visas dalībvalstu valdības uzskata šo kompromisa par veidu, kā tās turpmāk vēlas kopā strādāt, un katrai no šīm valdībām vajadzētu maksimāli īstenot politisko apņemšanos ratificēt šo dokumentu pirms 2009. gada 1. janvāra;
- H. būtu vēlams, lai jauno Lisabonas līgumu visas dalībvalstis ratificētu līdz 2008. gada beigām, lai tādējādi 2009. gada vēlēšanās pilsoņi varētu izdarīt savu politisko izvēli, būdami pilnībā informēti par Eiropas Savienības jauno institucionālo struktūru;

Atzinīgi vērtējams solis attiecībā uz Eiropas Savienības nākotni

1. uzskata, ka kopumā Lisabonas līgums ievērojami uzlabo esošos Līgumus, kas palielinās Eiropas Savienības demokrātisko pārskatatbildību un uzlabos lemtspēju (stiprinot Eiropas Parlamenta un dalībvalstu parlamentu lomu), paplašinās Eiropas Savienības pilsoņu tiesības attiecībā pret Eiropas Savienību un paaugstinās Eiropas Savienības iestāžu

¹ Ar 500 balsīm „par”, 137 „pret” un 40 „atturas” (Eiropas Parlamenta 2005. gada 12. janvāra rezolūcija par Līgumu par Konstitūciju Eiropai (*Corbett/Méndez de Vigo* ziņojums), OV C 247 E, 6.10.2005., 88. lpp.).

efektivitāti;

Lielāka demokrātiskā pārskatatbildība

2. atzinīgi vērtē to, ka palielināsies demokrātiskā pārskatatbildība un lemtspēja, kas ļaus pilsoņiem vairāk ietekmēt Eiropas Savienības darbības, jo īpaši pateicoties šādiem uzlabojumiem:
 - a) Eiropas Savienības tiesību aktu pieņemšanu pakļaus parlamentārai pārbaudei, kuru neveic nevienā citā pārvalstiskā vai starptautiskā institūcijā:
 - visi Eiropas Savienības tiesību akti ar dažiem izņēmumiem būs līdzvērtīgi jāapstiprina gan Padomei (dalībvalstu ministri, kuri ir pakļauti savas valsts parlamentam), gan Eiropas Parlamentam (tiešās vēlēšanās ievēlēti deputāti);
 - dalībvalstu parlamentiem būs lielāka kontrole pār Eiropas Savienības tiesību aktiem, jo tie savlaicīgi saņems visus Eiropas Savienības tiesību aktu priekšlikumus, lai tos varētu apspriest ar savas valsts ministriem, pirms Padome pieņem savu nostāju; dalībvalstu parlamentiem būs tiesības pieprasīt priekšlikuma pārskatīšanu, ja tiem šķiet, ka dokumentā nav ievērots subsidiaritātes princips;
 - b) Komisijas priekšsēdētāju pēc Eiropadomes priekšlikuma un, „ņemot vērā Eiropas Parlamenta vēlēšanas”, ievēlēs Eiropas Parlaments ar deputātu balsu vairākumu;
 - c) Eiropas Savienības Augsto pārstāvi ārpolitikas un drošības politikas jomā iecels Eiropadome un Komisijas priekšsēdētājs, un viņam tāpat kā jebkuram citam Komisijas loceklim būs jāiziet apstiprināšanas procedūra Eiropas Parlamentā;
 - d) izveidota jauna, vienkāršāka un demokrātiskāka budžeta procedūra ar vienu lasījumu; atcels dalījumu obligātajos un neobligātajos izdevumos, kas kopējā gada budžeta pieņemšanā nodrošinās pilnīgu Eiropas Parlamenta un Padomes vienlīdzību, turklāt Eiropas Parlamentam būs tiesības apstiprināt tiesiski saistošo daudzgadu finanšu shēmu;
 - e) pastiprinās demokrātisku kontroli attiecībā uz Komisijai deleģētajām likumdošanas pilnvarām, izmantojot jaunu pārraudzības sistēmu, saskaņā ar kuru Eiropas Parlaments vai Padome var atsaukt Komisijas lēmumus vai atcelt deleģētās pilnvaras;
 - (f) Eiropas Savienības parakstīto plaša profila starptautisko nolīgumu apstiprināšanai būs jāsaņem Eiropas Parlamenta piekrišana, tostarp attiecībā uz nolīgumiem, kas skar jomas, kurām Eiropas Savienības iekšējā sfērā piemēro parasto likumdošanas procedūru;
 - g) Padomes sanāksmes būs atklātas, ja tā izskata un izvirza balsošanai Eiropas Savienības tiesību aktu priekšlikumus, tādējādi ļaujot pilsoņiem uzzināt savas valsts darbības Padomē;
 - h) aģentūras, jo īpaši Eiropas Policijas birojs (Eiropols) un *Eurojust*, būs pakļautas

lielākai parlamentārai pārbaudei;

- i) Reģionu komitejai būs tiesības iesniegt prasību Eiropas Savienības Tiesā, tās locekļu pilnvaru laiku palielinās līdz pieciem gadiem un precīzāk noteiks tās attiecības ar Eiropas Parlamentu;
- j) Līgumu pārskatīšanas procedūra turpmāk būs demokrātiskāka, jo Eiropas Parlamentam arī būs pilnvaras iesniegt šajā nolūkā priekšlikumus, un jebkuru pārskatīšanas ierosinājumu pārbaudīs Konvents, kurā darbosies dalībvalstu parlamentu un Eiropas Parlamenta pārstāvji, ja vien Eiropas Parlaments nenolemj, ka tas nav vajadzīgs; tiks arī ieviesta vienkāršota pārskatīšanas kārtība, lai vienbalsīgi varētu grozīt noteiktus Līguma noteikumus, pirms tam saņemot atļauju no dalībvalstu parlamentiem;

Apliecina vērtības, stiprina pilsoņu tiesības, uzlabo pārredzamību

- 3. atzinīgi vērtē to, ka pēc šo uzlabojumu īstenošanas palielināsies pilsoņu tiesības:
 - a) ES Pamattiesību harta, kas nosaka visas pilsoņu, politiskās, ekonomiskās un sociālās tiesības, kļūs juridiski saistoša; tā Eiropas Savienības pilsoņiem sniegs juridisko drošību, garantējot, ka visiem Eiropas Savienības tiesību aktiem un visiem pasākumiem, kurus veic ES iestādes vai kuru pamatā ir ES tiesību akti, ir jāatbilst šiem standartiem, turklāt ievērojot subsidiaritātes principu;
 - b) Eiropas Savienībai ir jāiesniedz pieteikums par pievienošanos Eiropas Cilvēktiesību konvencijai, tādējādi attiecinot uz sevi ārēju uzraudzību pilsoņu pamattiesību ievērošanas jomā tāpat kā dalībvalstu līmenī;
 - c) jauni noteikumi sekmēs pilsoņu un pilsoniskās sabiedrības apvienību dalību Eiropas Savienības centienos; tie arī veicinās dialogu ar sociālajiem partneriem, Baznīcām, reliģiskajām kopienām un nekonfesionālajām organizācijām;
 - d) Eiropas pilsoņu iniciatīvas ieviešana ļaus pilsoņiem iesniegt priekšlikumus par jautājumiem, kuru sakarā viņi uzskata, ka Līgumu īstenošanai ir nepieciešams Eiropas Savienības tiesību akts;
 - e) lielāka pilsoņu juridiskā aizsardzība — Eiropas Savienības Tiesas pilnvaras tiek paplašinātas brīvības, drošības un tiesiskuma jomā, kā arī attiecībā uz Eiropadomes, Eiropas Centrālās bankas un Eiropas Savienības struktūru izdotajiem dokumentiem, turklāt tiks sekmēta fizisku un juridisku personu pieeja tiesvedībai;
- 4. atzinīgi vērtē to, ka Līgums skaidrāk un pārredzamāk nosaka visām dalībvalstīm kopīgās vērtības, uz kurām balstās Eiropas Savienība, kā arī Eiropas Savienības mērķus un principus, kas ir tās darbības pamatā un kas nosaka attiecības ar dalībvalstīm:
 - a) skaidri definē Eiropas Savienības un dalībvalstu kompetences, ievērojot principu — ja Līgumos nav norādīts, ka konkrētais jautājums ir Eiropas Savienības kompetencē, tas paliek dalībvalstu kompetencē;

- b) Līgumā vairāk ir pievērsta uzmanība politikas virzieniem, no kuriem pilsoņi gūs tiešu labumu: jauni vispārēji piemērojami noteikumi, kas atbalsta augsta nodarbinātības līmeņa veicināšanu, sekmē atbilstīgu sociālo aizsardzību, cīnās pret sociālo atstumtību, sekmē augstu izglītības, apmācības un veselības aizsardzības līmeni, novērš visus diskriminācijas veidus un veicina dzimumu līdztiesību; jauni noteikumi veicina noturīgu attīstību un vides aizsardzību, tostarp centienus mazināt klimata pārmaiņas, kā arī aizsargā vispārējas nozīmes pakalpojumus; par Eiropas Savienības politikas mērķi ir apstiprināta sociālā un teritoriālā kohēzija;
- c) beigsies neskaidrības jēdzienu „Eiropas Kopiena” un „Eiropas Savienība” lietošanā, jo Eiropas Savienība kļūs par vienīgo juridisko personu un struktūrvienību;
- d) dalībvalstu solidaritātes klauzula pilsoņiem sniegs pārliecību, ka teroristu uzbrukuma, dabas vai cilvēku radītas katastrofas gadījumā dalībvalsts saņems atbalstu no visām Eiropas Savienības dalībvalstīm;
- e) tas apliecina Eiropas Savienības institucionālās organizācijas īpatnību, kad dalībvalstis Eiropas Savienībai uztic noteiktas kompetences, kuras varētu labāk īstenot ar kopīgu mehānismu, un vienlaikus kļūst šaubas, pietiekami garantējot, ka Eiropas Savienība nekļūs par centralizētu, visas pilnvaras īstenojošu „pārvalsti”:
 - pienākums respektēt dalībvalstu nacionālo identitāti, kas raksturīga to politiskajām un konstitucionālajām pamatstruktūrām, tostarp reģionālajām un vietējām pašvaldībām, kā arī valstu galvenās funkcijas, tostarp nodrošinot valsts teritoriālo integritāti, uzturot likumību un kārtību un aizsargājot valsts drošību;
 - piešķirto pilnvaru (Eiropas Savienības kompetences ir tikai tās, kuras dalībvalstis ir tai nodevušas), subsidiaritātes un proporcionalitātes principi;
 - pašas dalībvalstis piedalās Eiropas Savienības lēmumu pieņemšanas sistēmā un lemj par tās grozījumiem;
 - apliecina jebkuras dalībvalsts, kas to vēlas, tiesības izstāties no Eiropas Savienības;

Lielāka efektivitāte

5. atzinīgi vērtē to, ka jaunais Līgums stiprinās Eiropas Savienības iestāžu efektivitāti, jo īpaši tāpēc, ka:
 - (a) ievērojami palielināsies to politikas virzienu skaits, par kuriem dalībvalstis Padomē lems, balsojot ar kvalificētu balsu vairākumu, nevis ar vienbalsīgu balsojumu, ļaujot Eiropas Savienībai ar divdesmit septiņām dalībvalstīm strādāt bez kavēšanās, ko izraisa veto tiesību izmantošana;
 - (b) jauna „dubultā vairākuma” sistēma atvieglos lēmumu pieņemšanu Padomē;
 - c) Eiropadome kļūs par pilntiesīgu Eiropas Savienības iestādi, un tās sešu mēnešu rotējošo prezidentūru aizstās ar tās locekļu vēlēta priekšsēdētāja amatu ar divarpus gadu

pilnvaru termiņu, tādējādi ļaujot ieviest lielāku konsekvenci sanāksmju sagatavošanā un nodrošināt darbības nepārtrauktību;

- d) Komisijas locekļu skaits no 2014. gada būs mazāks un atbildīs divām trešdaļām dalībvalstu skaita, tādējādi palielinot Komisijas spēju rīkoties un skaidrāk norādot, ka komisāri pārstāv Eiropas Savienību, nevis savu dalībvalsti, savukārt rotācijas sistēma joprojām nodrošinās līdzvērtīgas dalības iespējas visām dalībvalstīm;
- e) ievērojami palielināsies Eiropas Savienības redzamība un spējas pasaules mērogā:
 - apvienos Eiropas Savienības Augstā pārstāvja un Eiropas Komisijas Ārlietu komisāra amatus, kas iepriekš ir pārklājušies un radījuši neskaidrības, izveidojot amatu „Komisijas priekšsēdētāja vietnieks/Augstais pārstāvis kopējās ārpolitikas un drošības politikas jomā”; šis Augstais pārstāvis vadīs Padomes ārlietu ministru sanāksmes un pārstāvēs Eiropas Savienību tajos jautājumos, kuros tai ir kopēja nostāja, tādējādi nodrošinot saskaņotu ES ārējo darbību veikšanu;
 - tiks izveidots vienots Ārējās darbības dienests, kuru veidos Komisijas un Padomes un dalībvalstu diplomātisko dienestu ierēdņi un kuru var izveidot tikai Padome ar Komisijas piekrišanu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu; Ārējās darbības dienestu vadīs Augstais pārstāvis un tas nodrošinās saskaņotu Eiropas Savienības ārpolitikas izstrādi un īstenošanu;
 - tiks nodrošināta lielāka ES spēja veidot kopīgas struktūrvienības drošības un aizsardzības politikas jomā, cita starpā iekļaujot klauzulu par savstarpēju atbalstu un palīdzību bruņota uzbrukuma gadījumā, tādējādi nodrošinot vajadzīgo elastību, lai ņemtu vērā dažādās pieejas dalībvalstīs šādu jautājumu risināšanā;
- (f) tiks precizētas atšķirības starp likumdošanas un izpildes instrumentiem, jauna deleģēto tiesību aktu definīcija ļaus vienkāršot un racionalizēt Eiropas Savienības tiesību aktus;
- g) pīlāru struktūra tiks atcelta, ļaujot labāk saskaņot darbības dažādās Eiropas Savienības jomās, izmantojot vienkāršotus mehānismus un instrumentus, kaut gan ārlietu un drošības politika savā jomā paredz īpašas procedūras;
- h) darbībām brīvības, drošības un tieslietu jomā būs augstāki mērķi un efektīvākas procedūras; šajā jomā vairs neizmantos atsevišķus starpvaldību instrumentus un procedūras, bet gan juridisku kontroli, tādējādi ļaujot gūt faktiskus panākumus tieslietu, drošības un imigrācijas jomā;
- i) ir skaidrāk noteikti Eiropas Savienības mērķi un kompetences klimata pārmaiņu, bērnu tiesību, Eiropas Kaimiņattiecību politikas, humanitārās palīdzības, enerģētikas (tostarp Līgumā iekļaujot atsauci uz dalībvalstu solidaritāti šajā jomā), kosmosa izpētes, pētījumu, tūrisma, sporta, sabiedrības veselības un civilās aizsardzības jomā; kopējā tirdzniecības politika atzīta par Eiropas Savienības ekskluzīvo kompetenci;
- j) vairākās citās jomās varēs izmantot efektīvākas lēmumu pieņemšanas metodes, ja

vien būs politiskā griba;

- k) paredzētas lielākas iespējas noteikt elastīgus noteikumus gadījumos, kad ne visas dalībvalstis vēlas vai spēj vienlaicīgi īstenot noteiktus politikas virzienus;

Problēmas

6. apzinās, ka daudzi nožēlo to, ka pēc Francijas un Nīderlandes referenduma, lai panāktu visu 27 dalībvalstu vienošanos, nācās:
 - atteikties no konstitucionālās pieejas un tās noteiktiem aspektiem, piemēram, idejas par Eiropas Savienību, kas pamatojas uz pilsoņu un dalībvalstu brīvprātības principa, jauna, vienota un strukturēta teksta, skaidrākas likumdošanas instrumentu terminoloģijas, Eiropas Savienības karoga un himnas iekļaušanas un Augstā pārstāvja amata pārdēvēšanas par „Ārlietu ministru”;
 - atlikt svarīgu jaunā Līguma elementu īstenošanu, piemēram, Padomes jaunās balsošanas sistēmas stāšanos spēkā (kopā ar īpašiem noteikumiem par balsošanas atlikšanu, kas pazīstami ar nosaukumu „Janinas kompromiss”), un parastajā likumdošanas procedūrā noteiktās kompetences jomās iekļaut ierobežojošus mehānismus, piemēram, „avārijas bremzes”;
 - Līgumā iekļaut pasākumus, kas ir īpaši paredzēti atsevišķu dalībvalstu interešu aizsardzībai, tostarp piekrišanas klauzulu („opt-in”) piemērošanas paplašināšana divām dalībvalstīm policiju sadarbības un krimināltiesību jomā, protokolu, ar ko ierobežo hartas ietekmi uz divu dalībvalstu tiesību aktiem un papildu deputāta vietas piešķiršanu vienai dalībvalstij, atkāpjoties no regresīvās proporcionalitātes principa;
 - grozīt vairāku Līguma vai tam pievienoto protokolu vai deklarāciju punktu formulējumu ar nepamatoti negatīvu toni, kas radīja iespaidu par neuzticēšanos Eiropas Savienībai un tās iestādēm un tādējādi sniedza sabiedrībai nepareizu priekšstatu;

Secinājumi

7. atbalsta Līgumu un uzsver, ka visām Eiropas Savienības dalībvalstīm tas ir jāratificē pietiekami īsā laikā, lai tas varētu stāties spēkā 2009. gada 1. janvārī;
8. uzskata, ka Lisabonas Līgums nodrošinās stabilu pamatu, kas nodrošinātu turpmāku Eiropas Savienības attīstību;
9. apzinās, ka reformu Līgums neizbēgami ir neskaidrāks un nepārskatāmāks par kodificētu Līgumu, tomēr pauž cerību, ka drīz tiks publicēti atbilstīgi Lisabonas līgumam konsolidētie Līgumi, kas pilsoņiem nodrošinās skaidrāku Eiropas Savienības pamattekstu;
10. atkārtoti prasa ES iestādēm un dalībvalstu iestādēm izmantot visus iespējamus līdzekļus, lai atbilstīgi godīgas sadarbības principiem skaidri un objektīvi informētu Eiropas Savienības pilsoņus par Līguma saturu;
11. uzdod atbildīgajai komitejai sagatavot nepieciešamos Reglamenta grozījumus un izvērtēt

vajadzību pēc papildu īstenošanas pasākumiem;

12. uzdod priekšsēdētājam nosūtīt šo rezolūciju un Konstitucionālo jautājumu komitejas ziņojumu dalībvalstu parlamentiem, Padomei, Komisijai un bijušajiem Konventa par Eiropas nākotni locekļiem, un raudzīties, lai Parlamenta dienesti, tostarp ārējie biroji, sniedz plašu informāciju par Parlamenta nostāju šā Līguma jautājumā.

PASKAIDROJUMS

*Jo ļaužu darbos paisums ir un bēgums —
Kas trauc ar paisumu, var sasniegt laimi,
Kas nokavē, tam mūža brauciens viss
Pa sēkļiem un pa briesmām maldās.
Un tagad peldam mēs ar paisumu,
Mums labvēlīgai straumei jātrauc līdz
Vai kuģis jāzaudē.*

Viljams Šekspīrs „Jūlijs Cēzars”

I. Ievads

1. Eiropas integrācijas process ir ļoti sarežģīts. 2004. gadā līdzreferentiem bija tas gods izstrādāt Parlamenta ziņojumu attiecībā uz Līgumu par Konstitūciju Eiropai, un tagad, pēc trīs gadiem, šiem pašiem referentiem ir dots tāds pats pienākums attiecībā uz Lisabonas līgumu.

Tādējādi līdzreferenti atrodas vienreizējā situācijā, mēģinot atbildēt uz mūžveco jautājumu par to, vai iespējams divreiz iebrist vienā un tajā pašā upē. Un atbilde ir „jā”, jo tas ir vienīgais veids, kā līdzreferenti var Parlamentam dot ieteikumus par to, kā, Viljama Šekspīra vārdiem runājot, „mums labvēlīgai straumei traukties līdz”, lai „kuģis” nebūtu „jāzaudē”.

Līdzreferentiem uzticētais uzdevums pēc savas būtības ir didaktisks: tāpat kā 2004. gadā, arī tagad līdzreferenti ierosina salīdzināt pašreiz spēkā esošos Līgumus ar 2007. gada 13. decembrī Lisabonā parakstīto Līgumu, kurš pašlaik atrodas ratifikācijas procesā visās 27 dalībvalstīs.

Lai zinātu, kurp doties, ir svarīgi zināt, no kurienes nākam: pirms vairāk nekā pusgadsimta Šūmaņa deklarācija aizsāka vērīgu pasākumu — kopējā projektā apvienot eiropiešus, kurus gadsimtiem ilgi šķīra dažādi konflikti.

Kopš pirmās Eiropas Kopienas nodibināšanas (Eiropas Ogļu un tērauda kopiena: 1951. gada 18. aprīļa Parīzes līgums¹), kas lika kopā sanākt sešām Rietumeiropas valstīm², Eiropas integrācijas process ir spējis apvienot 27 Eiropas valstis³ un paplašināt savu darbību, aptverot jaunus reģionus, nodibinot Eiropas Ekonomikas kopienu un Eiropas Atomenerģijas kopienu (Euratom) (1957. gada 25. marta Romas līgumi⁴) un tai sekojošo Eiropas Savienību (1992.

¹ Stājās spēkā 1951. gada 23. jūlijā.

² Beļģija, Vācija, Francija, Itālija, Luksemburga un Nīderlande.

³ Pirmajām sešām valstīm pievienojās: Dānija, Īrija un Apvienotā Karaliste — 1973. g., Grieķija — 1981. g., Spānija un Portugāle — 1986. g., Austrija, Somija un Zviedrija — 1995. g., Čehija, Igaunija, Kipra, Latvija, Lietuva, Ungārija, Malta, Polija, Slovēnija un Slovākija — 2004. g., Bulgārija un Rumānija — 2007. g.

⁴ Stājās spēkā 1958. gada 1. janvārī.

gada 7. februāra Māstrihtas līgums).

2. Jau kopš pirmajām Eiropas vispārējām vēlēšanām 1979. gadā Eiropas Parlaments ir neatlaidīgi centies demokratizēt, padarīt efektīvākus un pārredzamākus topošās Eiropas Savienības darbības principus. Pieņemot 1984. gada 14. februārī pirmo projektu par Eiropas Savienības dibināšanas līgumu (pazīstams kā *A. Spinelli* projekts, jo nosaukts referenta vārdā), pēc Parlamenta iniciatīvas tika uzsākts reformu process, kas turpinājās nākamajos divdesmit gados un kā rezultātā tika izstrādāts Vienotais Eiropas akts¹, Māstrihtas līgums², Amsterdamas līgums³, Nicas līgums⁴, Līgums par Konstitūciju Eiropai⁵ un tagad — Lisabonas līgums⁶.

Katrā posmā, kurā Institucionālo jautājumu komiteja, kas 1999. gadā kļuva par Konstitucionālo jautājumu komiteju, bija virzošais spēks, ar kuru saskaņā Eiropas Parlaments aktīvi piedalījās sagatavošanās sarunās un novērtēja dažādu starpvaldību konferenču (SVK)⁷ rezultātus.

Jau no paša šī procesa sākuma tas atbalstīja Eiropas Savienības konstitucionālā pamata precizēšanu un nostiprināšanu, kas, ņemot vērā turpmāko paplašināšanos, bija arvien vairāk nepieciešama, lai nepakļautu riskam integrācijas procesa politiskos mērķus.

¹ 1986. gada 17. februāra Luksemburgas līgums, kas stājās spēkā 1987. gada 1. jūlijā.

² Parakstīts 1992. gada 7. februārī, stājās spēkā 1993. gada 1. novembrī.

³ Parakstīts 1997. gada 2. oktobrī, stājās spēkā 1999. gada 1. maijā.

⁴ Parakstīts 2001. gada 26. februārī, stājās spēkā 2003. gada 1. februārī.

⁵ Parakstīts 2004. gada 29. oktobrī Romā, spēkā bija jāstājas 2006. gada 1. novembrī (sk. IV-447. pantu), ar noteikumu, ka pirms tam tiek deponēti visi ratifikācijas dokumenti.

⁶ Parakstīts Lisabonā 2007. gada 13. decembrī.

⁷ Rezolūcijas par Starpvaldību konferences sagatavošanu, no vienas puses, un rezolūcijas par to rezultātu novērtējumu, no otras puses.

- Vienotais Eiropas akts

. 1984. gada 14. februāra rezolūcija: *A. Spinelli* ziņojums un līguma projekts (OV C 77, 19.03.1984., 33. lpp.)

. 1986. gada 16. janvāra rezolūcijas: *Planas* ziņojums (OV C 36, 17.02.1986., 144. lpp.)

un 1986. gada 17. aprīļa ziņojums (OV C 120, 20.05.1986., 96. lpp.)

- Māstrihtas līgums

. Rezolūcijas par *D. Martin* ziņojumu

1990. gada 14. martā (OV C 96, 17.04.1990., 114. lpp.)

1990. gada 11. jūlijā (OV C 231, 17.09.1990., 97. lpp.)

un 1990. gada 22. novembrī (OV C 324, 24.12.1990., 219. lpp.)

. 1992. gada 7. aprīļa rezolūcija: *D. Martin* ziņojums (OV C 125, 18.05.1992., 81. lpp.)

- Amsterdamas līgums

. 1995. gada 17. maija rezolūcijas: *D. Martin/J.-L. Bourlanges* ziņojums (OV C 151, 19.06.1995., 56. lpp.)

un 1996. gada 13. marta *R. Dury/H. Maij-Weggen* ziņojums (OV C 96, 01.04.1996., 77. lpp.)

. 1997. gada 19. novembra rezolūcija: *I. Mendez de Vigo/D. Tsatsos* ziņojums (OV C 371, 08.12.1997., 99. lpp.)

- Nicas līgums

. Rezolūcijas par *G. Dimitrakopoulos/J. Leinen* ziņojumu 1999. gada 18. novembrī (OV C 189, 07.07.2000., 222. lpp.),

2000. gada 3. februārī (OV C 309, 27.10.2000., 85. lpp.)

2000. gada 13. aprīlī (OV C 40, 07.02.2001., 409. lpp.),

. 2001. gada 31. maija rezolūcija: *I. Méndez de Vigo/A. J. Seguro* ziņojums (OV C 47E, 21.02.2002., 108. lpp.).

- Līgums par Konstitūciju Eiropai

. 2003. gada 24. septembra rezolūcija: *G. Robles/D. Tsatsos* ziņojums (OV C 77 E, 26.3.2004., 253. lpp.).

. 2005. gada 12. janvāra rezolūcija: *R. Corbett/I. Mendez de Vigo* ziņojums (OV C 247 E, 6.10.2005., 88. lpp.).

Šajā nolūkā Parlaments izvēlējās trīs skaidri noteiktus, bet savstarpēji saistītus mērķus.

Pirmkārt, Parlaments meklēja iespējas precizēt un nepieciešamības gadījumā nostiprināt Eiropas Savienības pilnvaras un pienākumus. Parlaments ir neatlaidīgi cīnījies par to, lai kompetenci piešķirtu Savienībai, kas to izmantotu, pamatojoties uz „subsidiaritātes principu”, kas nozīmē, ka tai jāuzņemas tikai tie pienākumi, kurus efektīvāk var veikt ar kopējas un nevis atsevišķu dalībvalstu politikas palīdzību.

Otrkārt, Parlaments cīnījās, lai pienākumi Eiropas līmenī tiktu veikti efektīvāk. It īpaši tas kritizēja Padomes vienbalsīgo lēmumu pieņemšanas praksi, uzskatot, ka nav jēgas piešķirt katrai Eiropas Savienības dalībvalstij veto tiesības, ja reiz nolemts veidot kopīgu politiku. Parlaments lūdza arī piešķirt Komisijai lielāku lomu tās politikas īstenošanā, par kuru tā ir vienojusies un kas ir pakļauta rūpīgai pārbaudei un kontrolei.

Treškārt, Parlaments pieprasīja nodrošināt demokrātiskāku kontroli un lielāku atbildību Eiropas līmenī. Pilnvaras, ko dalībvalstu parlamenti, ratificējot Līgumus, ir nodevuši Savienībai, nav jāīsteno Padomei (t.i., dalībvalstu ministriem) vienai pašai. Parlamentāro pilnvaru mazināšanos valsts līmenī jākompensē ar parlamentāro pilnvaru pieaugumu Eiropas līmenī.

Nemot vērā Amsterdamas un Nicas līgumu acīmredzami nepietiekamos un nepārliciecināmos rezultātus un problēmas, kas radās, dubultojoties dalībvalstu skaitam un Eiropas Savienības saitēm kļūstot ciešākām, tapa arvien skaidrāks, ka pastāvošā līgumu pārskatīšanas metode nespēj vairs sniegt apmierinošas atbildes uz jautājumiem, kas rodas Eiropas attīstības gaitā.

Parlaments nonāca pie šāda secinājuma un skaidri to izteica savā 1997. gada 19. novembra rezolūcijā (kas sniegta par *Īnigo Mendez de Vigo* un *Dimitris Tsatsos* ziņojumu, sk. iepriekšminēto 8. zemspītras piezīmi), kas bija politikas pārskatīšanas īstais sākums, kurš savu kulmināciju sasniedza 1999. gadā Padomes Vācijas prezidentūras laikā, kad pēc tās iniciatīvas tika izveidots Konventa modelis, ko pirmo reizi izmantoja Eiropas Savienības Pamattiesību hartas izstrādē.

Nicas līguma parakstītāji, apzinoties savas darbības nepilnības, cita starpā pievienoja deklarāciju Nr. 23 „par Eiropas Savienības nākotni”¹, kas pavēra ceļu līgumu reformai, ko sākotnēji paredzēja īstenot 2004. gadā. Šīs reformas sagatavošanā vajadzēja noorganizēt „plašas debates, kurās iesaistītas visas ieinteresētās puses — dalībvalstu parlamentu pārstāvji, visi viedokļu veidotāji (..) pilsoniskās sabiedrības pārstāvji utt.”; tām vajadzēja notikt 2001. gadā, lai Lākenes Eiropadomes sanāksmē pieņemtu deklarāciju, kurā „ietvertas atbilstīgas iniciatīvas procesa turpināšanai”.

3. Pēc lēmuma sadarboties ar dalībvalstu parlamentiem, lai veiksmīgi sagatavotos starpvaldību konferencēm², Parlaments bija pirmais, kas ierosināja³, pamatojoties uz

¹ OV C 80, 10.3.2001., 85. un 86. lpp.

² Te jāmin Romas konference („Assises”), kas iesaistīja dalībvalstu parlamentus (Eiropas Kopienas Parlamentu konference, kas notika 1990. gada 27.—30. novembrī), iestāžu konferences, kas notika paralēli ar Starpvaldību konferencēm par Ekonomikas un monetāro savienību un Politisko savienību, kuras vainagojās ar Māstrihtas līgumu, Eiropas Parlamenta pārstāvju līdzdalība darba grupā pirms Amsterdamas Starpvaldību konferences, viņu iesaistīšanās Starpvaldību konferences norisēs un, visbeidzot, viņu kā novērotāju iesaistīšanās Nicas

precedentu, kas radās, kad tika izstrādāta Eiropas Savienības Pamattiesību harta¹, sasaukt Konventu, kurā tiktu iekļauti dalībvalstu vadītāji, valdības, dalībvalstu parlamentu, Eiropas Parlamenta un Komisijas pārstāvji, iesaistot kā pilntiesīgus biedrus kandidātvalstu valdību un parlamentu pārstāvjus

Konventa panākumi, izstrādājot Pamattiesību hartu, pierādīja, ka šāda struktūrvienība ir spējīga sagatavot projekta tekstu, kuru visticamāk valstu vai valdību vadītāji apstiprinās. Konventa atklātais un pārredzamais raksturs un tā debašu kvalitāte arī veicināja centienus panākt vienprātību, dodot iespēju katram pārstāvim izteikt savu viedokli un pēc tam censties saprast citu pārstāvju viedokļus.

Lākenes Eiropadome, kuras sanāksme notika 2001. gada 14. un 15. decembrī, pieņemot „Lākenes deklarāciju par Eiropas Savienības nākotni”², rīkojās saistībā ar šo ierosinājumu, definējot Konventa organizācijas un darba kārtību un jo īpaši nosakot Konventa pilnvaru termiņu un tos jautājumus, kas tam būs jāapspriež. Tādējādi Konventam (priekšsēdētājs: *Valéry Giscard d'Estaing*; priekšsēdētāja vietnieki: *Giuliano Amato* un *Jean-Luc Dehaene*) tika dots uzdevums izstrādāt Konstitūcijas priekšlikuma projektu, kas kalpotu kā pamats nākamās Starpvaldību konferences darbam.

Konventa darba rezultāti apstiprināja, ka šīs metodes izvēle ir bijusi pareiza, jo pēc 16 mēnešu ilga darba tika sagatavots vienošanās dokuments, kurš tika apspriests karstās debatēs un kura pamatā bija ciešu dialogu ar pilsonisko sabiedrību.

No savas puses Parlaments ar Konstitucionālo jautājumu komitejas palīdzību lielā mērā ietekmēja Konstitucionālā līguma projektu³, kurā Starpvaldību konference grozīja tikai dažus

Starpvaldību konferences sagatavošanas darbu grupā.

³ 2000. gada 25. oktobra rezolūcija (*Olivier Duhamel* ziņojums par konstitucionāla spēka piešķiršanu Līgumiem), kuru apstiprināja 2001. gada 31. maija rezolūcija (*I. Méndez de Vigo/A. J. Seguro* ziņojums par Nicas līguma novērtējumu un Eiropas Savienības nākotni).

¹ Ideju pieņemt šādu hartu, kas tagad ir Konstitūcijas projekta II daļu, pirmo reizi izteica Padomes Vācijas prezidentūras pārstāvji, kuri nodrošināja tās pieņemšanu Eiropadomē Ķelnē 1999. gada 3. un 4. jūnijā. Hartas izstrādes metode arī tika ierosināta šajā Eiropadomes sanāksmē un papildināta nākamajā sanāksmē Tampērē 1999. gada 15. un 16. oktobrī. Tika nolemts izveidot „struktūru”, kuru pēc tam nosauca par „Konventu”, kas apvienoja četras tās struktūras, kas piedalījās Konventā par Eiropas nākotni, bet bez kandidātvalstu iesaistīšanas.

² SN 300/1/01 REV 1, 1. pielikums, 19. lpp.

³ . 2000. gada 16. marta rezolūcija: *A. Duff/J. Voggenhuber* ziņojums par Eiropas Savienības Pamattiesību hartas izstrādi (OV C 377, 29.12.2000., 329. lpp.)

. 2000. gada 14. novembra lēmums: *A. Duff/J. Voggenhuber* ziņojums par Eiropas Savienības Pamattiesību hartas projekta apstiprināšanu (OV C 223, 08.08.2001., 74. lpp.)

. 2002. gada 23. oktobra rezolūcija: *A. Duff* ziņojums par Eiropas Savienības Pamattiesību hartas ietekmi un turpmāko statusu (OV C 300E, 11.12.2003., 432. lpp.)

. 2001. gada 29. novembra rezolūcija: *J. Leinen/I. Méndez de Vigo* ziņojums par Lākenes Eiropadomes tikšanos un Savienības nākotni (OV C 153, 27.06.2002., 310. lpp. (E))

. 2001. gada 25. oktobra rezolūcija: *J. Poos* ziņojums par Padomes reformu (OV C 112, 09.05.2002., 317. lpp. (E))

. 2002. gada 14. marta rezolūcija: *C. Carnero Gonzalez* ziņojums par Eiropas Savienības kā juridiskas personas statusu (OV C 47, 27.02.2003., 594. lpp. (E))

. 2002. gada 7. februāra rezolūcija: *G. Napolitano* ziņojums par Eiropas Parlamenta attiecībām ar dalībvalstu parlamentiem Eiropas integrācijas procesā (OV C 284, 21.11.2002., 322. lpp. (E))

. 2002. gada 16. maija rezolūcija: *A. Lamassoure* ziņojums par kompetenču sadali starp Eiropas Savienību un dalībvalstīm (OV C 180, 31.07.2003., 493. lpp. (E))

punktus. Parlaments pirmo reizi pilnībā iesaistījās Starpvaldību konferences darbā. To pārstāvēja priekšsēdētājs *Pat Cox* un divi deputāti — *Íñigo Méndez de Vigo*, kuru vēlāk aizstāja *Elmar Brok*, un *Klaus Hänsch*.

Diemžēl ratifikācijas process nenoritēja tā, kā to varēja sagaidīt — Francijas un Nīderlandes referenduma negatīvie rezultāti lika pārdomāt esošo situāciju.

Eiropadome 2005. gada jūnijā izsludināja pārdomu periodu, kura laikā vajadzēja izvērst plašas debates visās dalībvalstīs, „iesaistot pilsoņus, pilsonisko sabiedrību, sociālos partnerus, valstu parlamentus un politiskās partijas”. Šajā saistībā arī Eiropas iestādes tika aicinātas sniegt savu ieguldījumu. Pa to laiku Līgumu ratificēja pārējās dalībvalstis, vairākas to izdarīja ar referendumu palīdzību.

5. No savas puses Eiropas Parlaments pilnībā izpildīja savus pienākumus šajā jomā. Kopš paša sākuma Parlaments atbalstīja padziļinātu sabiedriskā dialoga uzsākšanu Eiropas līmenī par Eiropas integrācijas galvenajām problēmām un noraidīja jebkuru mēģinājumu selektīvi ieviest Konstitucionālo līgumu („*cherry-picking*”, vizīdevīgāko elementu izvēles, pieeja). Publiskajās debatēs Parlaments sniedza īpašu ieguldījumu, nākot klajā ar ideju par „parlamentu forumu”, lai apspriestu galvenās tēmas par Eiropas nākotni. Līdz Eiropadomes 2007. gada jūnija sanāksmei kopā tika noorganizēti trīs forumi; šajā sanāksmē Eiropadome nolēma no jauna sasaukt Starpvaldību konferenci¹. Visu ES dalībvalstu pilsoņu ievēlēto pārstāvju starpā šis forums stiprināja pārliecību, ka ar Konstitucionālo līgumu risināmās problēmas nav pazudušas līdz ar neveiksmīgo ratifikāciju un visi Līgumā ietvertie institucionālie jauninājumi, iespējams, citādā formā, ir būtiski, lai Eiropas Savienība varētu atrisināt problēmas, kuras rada draudus arvien globalizētākajā pasaulē. Vācijas prezidentūras laikā institucionālais jautājums atkal tika izvirzīts par galveno tematu ES darba kārtībā. Izmantotā procedūra, protams, nevarēja apmierināt tos, kuri bija izjutoši Konventa dialoga un pārredzamības gaisotni, kas valdīja arī 2004. gada Starpvaldību konferencē. Tādēļ, lai nodrošinātu drošu iespēju veiksmīgi īstenot reformu, sarunas par Līgumu reformas ievirzīšanu pareizās sliekšņos sākotnēji tika risinātas divpusējā līmenī, starp prezidentvalsti un katru dalībvalsti. Jāatzīmē, ka Eiropas Parlaments ar „šerpu”² palīdzību piedalījās vadītāju līmenī (divi pārstāvji no katras dalībvalsts valdības, kā arī no EP un Komisijas) organizētajās apspriedēs un tādējādi varēja sniegt savu ieguldījumu tā mandāta izstrādē, ko Vācijas prezidentūra iesniedza Eiropadomē 2007. gada jūnijā. Tā kā šī pārstāvība notika sekretariāta līmenī saistībā ar Parlamenta priekšsēdētāja tiešu iecelšanu, starp priekšsēdētāju, Konstitucionālo jautājumu komitejas priekšsēdētāju un politisko grupu koordinatoriem šajā komitejā tika īstenota *ad hoc* informācijas/apspriežu procedūra.

6. Pateicoties šiem sagatavošanas darbiem, 2007. gada jūnija Eiropadome varēja sasaukt

. 2002. gada 17. decembra rezolūcija: *J.-L. Boursanges* ziņojums par tiesību aktu tipoloģiju un tiesību normu hierarhiju Eiropas Savienībā (OV C 31, 05.02.2004., 126. lpp.)

. 2003. gada 14. janvāra rezolūcija: *G. Napolitano* ziņojums par reģionālo un vietējo varas iestāžu lomu Eiropas integrācijā (OV C 38E, 12.02.2004., 167. lpp.)

. 2003. gada 24. septembra rezolūcija: par Eiropas Konstitucionālā līguma projektu un Eiropas Parlamenta atzinums par Starpvaldību konferences sasaukšanu (OV C 77E, 26.03.2004., 255. lpp.)

¹ Ceturtais notika 2007. gada 3. un 4. decembrī, jau pēc tam, kad tika panākta politiskā vienošanās par Lisabonas līgumu.

² Tā sauca divus pārstāvjus no katras dalībvalsts, EP un Komisijas, kuri piedalījās šajā sarunu sagatavošanas posmā. Parlamenta „šerpas” bija priekšsēdētāja *Hans-Gert Pöttering* biroja vadītājs *Klaus Welle* un Konstitucionālo jautājumu komitejas sekretariāta loceklis *José Luís Pacheco*.

jaunu starpvaldību konferenci, lai atsāktu Līgumu reformu, un noteikt skaidru, precīzu un detalizētu uzdevumu, kas Portugāles prezidentūrai ļāva efektīvi un ātri vadīt starpvaldību konferences darbu.

Vispārējo lietu padomes sēdē 2007. gada 23. jūlijā atklātā starpvaldību konference galvenokārt noritēja divos līmeņos: ministru līmenī Eiropas Parlamentu pārstāvēja trīs deputāti — *Elmar Brok*, *Enrique Barón Crespo* un *Andrew Duff*; tieslietu speciālistu līmenī darbu sagatavoja Padomes Juridiskais dienests; arī šajā līmenī piedalījās EP un Komisijas pārstāvji.

Starpvaldību konferencei vienošanos izdevās panākt tik ātri, galvenokārt pateicoties tieslietu speciālistu grupas darbam. Kaut gan starpvaldību konferenci sasauca tika trīs reizes pirms Lisabonas Eiropadomes, politiskā līmenī tā atrisināja vai izslēdza no apspriešanas daudzus jutīgus jautājumus (Portugāles prezidentūra veiksmīgi īstenoja noteikumu, ka tās uzdevumi ir mainīti, lai izskatītu tikai tos jautājumus, par kuriem dalībvalstis ir vienbalsīgi vienojušās), tā kā Lisabonas Eiropadomē valstu vai valdību vadītājiem tikai vajadzēja apspriest divus galvenos jautājumus, no kuriem tikai viens attiecās uz pašu Līgumu: jaunas kvalificētā vairākuma vēlēšanu sistēmas noteikšana Padomē, ņemot vērā Polijas nepārtraukto neapmierinātību ne tikai ar 2004. gadā panākto vienošanos, bet arī ar 2007. gada jūnija Briseles Eiropadomē rūpīgi izstrādāto kompromisu. Ir palicis neatrisināts arī cits būtisks jautājums — EP sastāvs pēc 2009. gada vēlēšanām — lai arī šis jautājums tieši neizriet no Līguma, tas ir kļuvis par vienu no galvenajiem šķēršļiem, lai panāktu vienošanos, ņemot vērā, ka Itālija stingri vērsās pret attiecīgā lēmuma priekšlikumu, ko EP izstrādāja pēc Eiropadomes pieprasījuma.

Jautājumi, par kuriem vēl notika apspriedes — Apvienotās Karalistes un Īrijas atteikšanās un izvēles tiesības bijušā trešā pīlāra jautājumos, EP lomas saglabāšana attiecībā uz Komisijas priekšsēdētāja vietnieka/Augstā pārstāvja kopējās ārpolitikas un drošības politikas jomā iecelšanu u.c. — tika izlemti pēdējās dienās pirms Eiropadomes, jo īpaši Starpvaldību konferences sanāksmē ministru līmenī, kas notika Vispārējo lietu padomes sēdē 2007. gada 15. oktobrī Luksemburgā.

Tādējādi Lisabonas Eiropadome dalībvalstu un valdību vadītāji varēja ātri panākt vienošanos: Starpvaldību konference noslēdzās piektdien, 2007. gada 19. oktobrī plkst. 1.00 pēc pusnakts.

Paskaidrojuma otrajā daļā līdzreferenti ierosina izvērtēt 2007. gada 13. decembrī Lisabonā oficiāli parakstītā Lisabonas līguma ietekmi un priekšrocības (vai trūkumus).

II. Kāpēc jaunais Līgums ir labāks salīdzinājumā ar jau spēkā esošajiem Līgumiem?

Salīdzinājumā ar pašreiz spēkā esošajiem Līgumiem Lisabonas līgums ietver lielu skaitu nozīmīgu reformu un uzlabojumu. Tas, protams, ir kompromiss, kas Parlamenta skatījumā diemžēl ietver atteikšanos no dažiem būtiskiem Konstitūcijas elementiem, kā arī atceļ citu īpašu elementu un pasākumu spēkā stāšanos, kuri ieviesti, lai apmierinātu atsevišķu dalībvalstu prasības. Tā bija politiskā cena, kas jāmaksā, lai izkļūtu no krīzes, kurā Eiropas Savienība nonāca pēc Francijas un Nīderlandes referendumu negatīvā iznākuma.

1. Atgriešanās pie tradicionālās līgumu pārskatīšanas metodes un atteikšanās no idejas

par Konstitūciju

- 1.1. Atgriešanās pie tradicionālās līgumu pārskatīšanas metodes, pieņemot jaunu Līgumu, kurā ieviesti grozījumi pašreizējos Līgumos, kas paliek spēkā esoši, ietver atteikšanos no idejas par Konstitūciju un idejas par vienu konsolidētu līgumu, kas pilnībā aizvietotu pašreizējos Līgumus. Šis ir jautājums, kas lielā mērā atrisināja pēdējo gadu polemiku par to, vai patiešām Konstitūcijai vai Līgumam vairs nav nozīmes. Tādējādi notiek izvairīšanās no neauglīgām debatēm par kļūdainu jautājumu — nav nekādu šaubu, ka oficiāli tas ir Līgums, kas jāpieņem un jāratificē saskaņā ar spēkā esošiem noteikumiem, kuri nosaka līgumu grozīšanas kārtību. Cita procedūra nav iespējama. Tomēr taisnība ir arī tā, ka pēc sava rakstura un būtības šis Līgums veido īstu Konstitūciju. Atgriežoties pie tradicionālās metodes, notiek attiešanās pat no Konstitūcijas izvirzīšanas, tādējādi polemiku atrisinot politiski — jautājums vairs netiek uzdots.
Izmantojot šo pieeju, tiek sašķelta arī dokumenta vienotība un noraidīta pat koncepcija par vienotu konstitucionālu dokumentu, ko daudzi uzskatīja par pārāk pietuvinātu valstu reālajai situācijai, lai to varētu attiecināt uz Eiropas Savienību.
- 1.2. Tomēr jaunajā Līgumā pēc būtības precizētas to vērtību, principu un mērķu definīcijas, kas nosaka Eiropas Savienības darbību; raksturotas ES kompetences jomas; noteiktas, kādas iestādes būs Eiropas Savienībā; aprakstītas lēmumu pieņemšanas procedūras, precizēti dokumentu veidi; definētas pilsoņu tiesības ES; paredzēti pārskatīšanas noteikumi, utt. Šādā gadījumā varētu teikt, ka Līgumi, kuri veido ES pamatu, zināmā mērā veido ES „konstitūciju”, pārņemot šo vārdu „konstitūcija” jēdzieniskā nozīmē. Visbeidzot, tā ir Konstitūcijas loma — definēt varas izmantošanas nosacījumus un robežas saistībā ar politisko realitāti un nodrošināt pilsoņu tiesības; tas noteikts jaunajā Līgumā. Tomēr pat tas, ka mēģinājums formāli apstiprināt šo jēdzienu tika noraidīts, nozīmē, ka tika pausta nevēlēšanās Eiropas Savienībai piešķirt savu „Konstitūciju” oficiālā nozīmē, t.i., visizplatītākajā politiskajā nozīmē. Tas iezīmē galveno atšķirību attiecībā uz Konstitucionālo līgumu.
- 1.3. Līdz ar pašreizējiem Līgumiem Eiropas Savienībai patiesībā jau ir izveidota sava „konstitūcija”, kas veidojusies no Līgumiem, kuri to radījuši kā jebkuru citu politisku vienību. Vienkāršojot šos Līgumus, piešķirot tiem saprotamāku struktūru, ir sperts svarīgs solis ceļā uz sistēmas vienkāršošanu, lai sabiedrībai tā kļūtu pārredzamāka un saprotamāka. Tomēr izvēlēta metode, t.i. Līgums ar grozījumiem divos spēkā esošajos Līgumos, dokumentu padara neuztveramu vienkāršajiem pilsoņiem. Tagad ir nepieciešama šī dokumenta konsolidētā versija.
- 1.4. Tādēļ ir skaidrs, ka dalībvalstis vēlējas likvidēt jebkuras, pat visnepamatotākās bažas par to, ka Savienības Konstitūcijas sagatavošana nozīmētu pirmo soli ceļā uz centralizētas „supervalsts” izveidi, kas nepārprotami būtu nāves spriedums nacionālajām valstīm un izmainītu Eiropas Savienības būtību. Parlaments, kas jau kopš procesa sākuma ir cīnījies par konstitucionālā spēka ieviešanu Eiropas Savienībā, apzinās, ka, paužot šādas bažas, patiešām netiek ņemta vērā konstitūcijas kā pamatlikuma nozīme, kas nosaka varas izmantošanu jebkādā politiskā realitātē (izņemot, ja vēlas noliegt ES politisko būtību). Turklāt pastāv daudzi starptautisko organizāciju piemēri, kuru konstitucionālie akti ir pareizi nosaukti par konstitūciju, ieskaitot Starptautisko Darba organizāciju (SDO), Pasaules Veselības organizāciju (PVO) vai vienu no retāk minētajām organizācijām Pasaules Pasta savienību (PPS).

Tādējādi izstrādāts jēdziens „konstitūcija” dalībvalstīm un ES pilsoņiem var pat piedāvāt oficiālu aizsardzību pret nevēlamiem attīstības procesiem Eiropas Savienības darbībā. Tādējādi, neskatoties uz to, ka attiecībā uz dalībvalstu politisko situāciju ir atrisināts institucionālā strupceļa jautājums, Eiropas Parlaments var vienīgi paust nožēlu par atteikšanos no konstitucionālās pieejas.

- 1.5. Tāpat līdzreferenti var tikai paust nožēlu, ka jaunajā Līgumā nav iekļauta atsauce uz Eiropas Savienības simboliem — karogu, himnu, devīzi, eiro un Eiropas dienu — kā tas bija Konstitucionālajā līgumā. Tas gan nenozīmē, ka šo simbolu vairs nav — tie ir lietoti ilgu laiku bez atsaucēm Līgumos un tā tas notiks arī turpmāk —, tomēr būtu bijis loģiski, ja uz tiem atsauktos teksts, kas nosaka Eiropas Savienības tiesisko un politisko statusu. Simbolu svītrosānu pieprasīja noteiktas dalībvalstis, pamatojot, ka simbolu iekļaušana Līgumos iedzīvotājiem ļautu kļūdaini uzskatīt Eiropas Savienību par „valstij līdzīgu” struktūru. Tomēr šis viedoklis nav vienprātīgs, ko pierāda Līgumam pievienotā 16 dalībvalstu parakstītā deklarācija par Eiropas Savienības simboliem (Deklarācija Nr. 52 par Eiropas Savienības simboliem), atkārtoti paužot savu uzskatu, ka minētie simboli „apliecina Eiropas Savienības iedzīvotāju kopību un viņu saikni ar to”. Līdz ar to līdzreferenti var tikai paust lielu atzinību Konstitucionālo lietu komitejai par ierosmi izstrādāt ziņojumu par Eiropas Savienības simbolu izmantošanu, kurā ierosinās grozīt Parlamenta Reglamentu, lai nodrošinātu, ka Parlaments šos simbolus lieto sistemātiskāk¹.

2. Viena vienība — Eiropas Savienība

- 2.1. Neskatoties uz divu atsevišķu Līgumu saglabāšanu, attiecībā uz pārredzamību un tās pilsoņu labāku izpratni par Eiropas projekta būtību izšķirošais solis uz priekšu tika sperts, apvienojot dažādas vienības (Eiropas Savienība, Eiropas Kopiena) vienā — Eiropas Savienībā², kurai ir juridiskas personas statuss. Tas palielinās Savienības darbības efektivitāti un atpazīstamību starptautiskā līmenī, atrisinot nenoteikto situāciju, kurā ES tiek atzīta par visiem kopēju institūciju; vienlaikus Eiropas Kopiena pilda tikai daļu no Eiropas Savienības, kurai ir juridiskas personas statuss, funkcijām³.

- 2.2. Tas nozīmē arī to, ka Eiropas Kopienas līgums tagad tiek nomainīts uz Līgumu par

¹ *Carlos Carnero González* ziņojuma projekts par jauna 202.a panta iekļaušanu, kas attiecas uz Parlamenta izmantotajiem Eiropas Savienības simboliem, PE 398.505v3-00.

² Jaunais Līgums tomēr nav ietekmējis Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līgumu (EAEK/*Euratom*), tādēļ tas paliks spēkā, lai gan daži tā noteikumi ir laboti ar Protokolu par grozījumiem *Euratom* līgumā, lai tie saskanētu ar jauno dokumentu. Tomēr Deklarācijā Nr. 54, kas pievienota SVK Nobeiguma aktam, Vācija, Īrija un Austrija formulēja savu vēlmi, ka Starpvaldību konference būtu jāsasauca, cik vien drīz iespējams, lai pārskatītu *Euratom* līgumu.

Turklāt jāņem vērā, ka jaunajā Līgumā ietverts ārkārtīgi liels skaits protokolu, pielikumu un deklarāciju — 36 protokoli (galvenokārt tie pārņemti no spēkā esošajiem līgumiem un vienkārši pielāgoti Konstitucionālajam dokumentam), starp kuriem ir tādi, kas attiecas uz Šengenas *acquis*, dalībvalstu parlamentu lomu, subsidiaritātes un proporcionalitātes principiem, pārejas noteikumiem attiecībā uz iestādēm, pastāvīgu strukturētu sadarbību aizsardzības jautājumos, utt., turklāt divi pielikumi (jau spēkā esoši, kas attiecas uz lauksaimniecības produktu uzskaitījumu un valstu un aizjūras teritoriju uzskaitījumu), kā arī 46 deklarācijas. Šie protokoli, kuriem ir tāds pats likumīgais spēks kā Līgumam, ir jāratificē visām dalībvalstīm. Bet tas neattiecas uz deklarācijām, kas nav juridiski saistošas.

³ Joprojām strīdīgs ir jautājums par to, ka starptautiskā līmenī Eiropas Savienībai ir juridiskas personas statuss, neskatoties uz to, ka Līgumos tas nav piešķirts.

Eiropas Savienības darbību. Tādējādi divi Līgumi tagad tiek apvienoti vienā politiskā vienībā — Eiropas Savienībā. Pirmajā Līgumā iekļauti ES vērtības, principi un galvenie organizatoriskie aspekti. Savukārt otrajā Līgumā detalizēti aprakstīta ES organizācija un darbība, kā arī definēti principi, kas nosaka ES darbību katrā nozaru politikas jomā, detalizēti nosakot ES kompetences apjomu un robežas visās darbības jomās. Izņēmums, kas tiešām ir būtiska novirze no abu Līgumu nodalīšanas loģikas, ir saistīts ar to, ka LES ir iekļauta atsevišķa sadaļa par ES ārējo darbību, kas tomēr nosaka tikai vispārējus noteikumus par ES ārējo darbību, lai gan tajā detalizēti aplūkoti visi jautājumi, kas attiecas uz kopējo ārlietu un drošības politiku, un īpaši noteikumi par visām citām nozarēm ES ārējās darbības jomā ir pārcelti uz Līgumu par Eiropas Savienības darbību (LESD).

- 2.3. Protams, līdz ar apvienošanu vienā realitātē trīs pīlāru struktūra [kopēja ārlietu un drošības politika (KĀDP), tieslietas un iekšlietas (TI) un Eiropas Kopiena] tika likvidēta, jo visas minētās iestādes tika apvienotas vienā Savienības blokā ar vienu institucionālu struktūru un visaptverošu Kopienas metodi, kuras vienīgais izņēmums bija kopējā ārlietu un drošības politika (tostarp aizsardzību), kurā paliek spēkā specifiskas lēmuma pieņemšanas procedūras, ko prasa šīs politikas jomas īpašais raksturs.

3. Skaidra Savienības vērtību, principu un mērķu definīcija

Jaunajā Līgumā paredzēts, ka LES turpmāk sāksies ar pantiem, kas skaidri izsaka Savienības būtību, vērtības un principus, uz kuriem tā pamatojas, un mērķus, kuri tai jāsasniedz savas darbības rezultātā.

- 3.1. Pirmais pants, ar ko sākas grozītais LES, nosaka Eiropas integrācijas procesa pamatprincipus — tas definē Eiropas Savienību kā Savienību, ko veido dalībvalstis un kurai šīs dalībvalstis „nodod kompetenci savu kopīgo mērķu sasniegšanai”. Šī definīcija tādējādi attālinās no Konstitūcijā noteiktās definīcijas, kas nostiprināja Savienības dubulto leģitimitāti, atspoguļojot Eiropas valstu un pilsoņu gribu. Tomēr, pat, ja ES dubultā leģitimitāte vairs netiek oficiāli atzīta, šeit un turpmāk Līgumu tekstā parādās šis izteiciens kā reiz aizsāktas idejas formulējums vismaz kopš tiešām vispārējām Eiropas Parlamenta vēlēšanām.
- 3.2. Eiropas Savienības principos jābūt nostiprinātām tām vērtībām, kuras ir ES pamatā un kuras nosaka ES iestāžu darbību.

Saskaņā ar pārskatītā LES 2. pantu šīs vērtības, kas ir visa Eiropas integrācijas procesa pamatā, respektē cilvēku cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības. Turklāt šīs vērtības veido atskaites kritērijus, lemjot par pievienošanos Eiropas Savienībai nākotnē un kalpo par pamatu sankcijām pret dalībvalstīm, kuras šīs vērtības nopietni un atkārtoti pārkāpj.

Šajā pašā pantā definēti arī principi, kas nosaka Eiropas Savienības darbību — plurālisms, nediskriminēšana, tolerance, taisnīgums, solidaritāte, kā arī sieviešu un vīriešu līdztiesība.

Jāuzsver, ka šajā saistībā Lisabonas līgums cieši saskan ar Konstitucionālo līgumu, to vērtību kopumu, uz kurām pamatojas ES, kas ir pietiekami vienots dalībvalstu starpā un kas nav apstrīdēts visā apspriežu procedūrā par Eiropas nākotni.

- 3.3. Attiecībā uz ES mērķiem, kas līdz šim bija noteikti LES 2. pantā un EK līguma 3. pantā, jaunajā Līgumā tie ietverti LES uzreiz pēc vērtību uzskaitījuma. Salīdzinājumā ar Konstitūciju ES mērķu definīcija ir mainīta pavisam nedaudz. Tādējādi, atbilstīgi ES līguma jaunajam 3. pantam, Eiropas Savienība tiecas sasniegt politiskos mērķus, kas attaisno tās eksistenci. Šie mērķi ir miera, savu vērtību un savu tautu labklājības veicināšana. LES 3. pantā šīs vērtības ir noteiktas saistībā ar politiskiem, ekonomiskiem un sociāliem mērķiem gan Savienības iekšienē, gan ārējo attiecību jomā.

Tādējādi savās robežās Savienība piedāvā saviem pilsoņiem brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kur personu brīva pārvietošanās tiek nodrošināta saistībā ar piemērotiem pasākumiem, kas attiecas uz ārējo robežu kontroli, patvēruma meklētājiem, imigrāciju un noziedzības novēršanu un apkarošanu. Savienība izveido iekšējo tirgu¹. Savienības darbība ir vērsta uz to, lai panāktu stabilu Eiropas attīstību, kuras pamatā ir līdzsvarota ekonomiskā izaugsme un cenu stabilitāte, sociālā tirgus ekonomika ar augstu konkurētspēju, kuras mērķis ir panākt pilnīgu nodarbinātību un sociālo attīstību, kā arī vides augsta līmeņa aizsardzību un tās kvalitātes uzlabošanu. Tā veicina zinātnes un tehnoloģijas progresu. Tā apkaro sociālo atstumtību un diskrimināciju un veicina sociālo taisnīgumu un aizsardzību, sieviešu un vīriešu līdztiesību, paaudžu solidaritāti un bērnu tiesību aizsardzību. Tā veicina dalībvalstu ekonomisko, sociālo un teritoriālo saliedētību un solidaritāti dalībvalstu starpā. Tā respektē savu kultūru un valodu daudzveidību un nodrošina Eiropas kultūras mantojuma aizsardzību un sekmēšanu. Visbeidzot, Savienība izveido ekonomisko un monetāro savienību, kuras valūta ir eiro.

Starptautiskā līmenī, kurā tā sekmē savas vērtības un intereses, Savienība veicina mieru un drošību, ilgtspējīgu Zemes attīstību, solidaritāti un savstarpēju cieņu starp tautām, brīvu un godīgu tirdzniecību, nabadzības izskaušanu, cilvēktiesību un jo īpaši bērnu tiesību aizsardzību, kā arī starptautisko tiesību normu stingru ievērošanu un attīstību, tostarp respektējot Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu principus.

Šie mērķi tādējādi veido politisko pamatprogrammu, ar ko sākās Savienības izveidošana. Savienībai ir pienākums īstenot šos mērķus, izmantojot piemērotus līdzekļus un pilnvaras, kas tai noteiktas Līgumos.

- 3.4. Principi, kas nosaka ES un tās dalībvalstu attiecības, arī ir iekļauti pirmajos pantos grozītajā LES — Savienība apņemas respektēt dalībvalstu nacionālo identitāti, proti, savas politiskās un konstitucionālās struktūras pamatelementus. Tādā veidā Savienība ņem vērā lēmumus, kurus katra dalībvalsts var pieņemt attiecībā uz varas ģeogrāfisko

¹ Jāatzīmē pēc Francijas pārstāvju priekšlikuma panāktā atteikšanās no šajā pantā ietvertās atsauces uz godīgu konkurenci, kas atbilstīgi Konstitūcijai bija iekšējā tirgus pamatā. Šī atteikšanās tika pamatota ar to, ka „godīga konkurence” būtu vienīgi viens no iekšējā tirgus (Savienības mērķis) izveides līdzekļiem. Turklāt šī atteikšanās nerada juridiska rakstura sekas attiecībā uz konkurences nozīmi, kā to apliecina Protokols Nr. 6 par iekšējo tirgu un konkurenci.

sadali — nosakot reģionālās vai vietējās autonomijas robežas —, sabiedriskās kārtības uzturēšanu un valsts drošību. Turklāt Lisabonā panāktā vienošanās uzsver, ka „valsts drošība paliek vienīgi katras dalībvalsts atbildībā”¹. Visbeidzot, grozītais LES šajā pašā pantā nosaka Savienības un dalībvalstu lojālas sadarbības principu, lai sasniegtu savus kopīgos mērķus.

Lai arī ne pārāk strukturēti, grozītā LES ievaddaļas noteikumos ietverts arī kompetences piešķiršanas princips (Eiropas Savienībai ir vienīgi tās kompetences, ko tai Līgumos piešķirušas dalībvalstis), kā arī subsidiaritātes un proporcionalitātes princips, kas nosaka Savienības kompetenču īstenošanu, lai gan nodaļa par ES kompetenču definīciju ir iekļauta LESD.

Lai ņemtu vērā nostāju, ko pauž dažas dalībvalstis, kas nobažījušās galvenokārt par pierādījumu, ka Reformu līgums nav Konstitūcijas a) variants, princips, kurš nosaka Eiropas Savienības tiesību aktu prioritāti salīdzinājumā ar dalībvalstu tiesību aktiem, diemžēl nav saglabāts Līgumos, bet gan iekļauts deklarācijā (Deklarācija Nr. 17), kurā atgādināts par iedibināto ES Tiesas judikatūru attiecībā uz ES tiesību aktu prioritāti un atbalstīts Padomes Juridiskā dienesta atzinums, ar kuru saskaņā šis princips ir ES tiesību pamatprincips, un tas, ka princips par tiesību aktu augstāku spēku nebūs minēts jaunajā Līgumā, „nekādi negroza šā principa esamību un Eiropas Kopienas Tiesas pastāvošo judikatūru”.

- 3.5. Vērtības un principi tādējādi veido Savienības ētiskos pamatus, kas ir aprakstīti Pamattiesību hartā; šī Harta nav iekļauta Līgumos, kā tas bija Konstitūcijas gadījumā, bet uz to attiecas t.s. „iekļaušanas norma”, kas tai piešķir juridiski saistošu spēku, atzīstot to par tādu pašu vērtību, kāda ir pašiem Līgumiem.

Mērķi, kas tajā noteikti, attaisno Savienības pastāvēšanu un kalpo par iemeslu dalībvalstu lēmumam izveidot Savienību. Šīs vērtības nosaka tās darbību visās jomās. Lai gan vērtības, principi un mērķi šajos pantos nav pilnīgi jauni, tomēr daži no tiem nekad iepriekš nav bijuši skaidri formulēti un sistematizēti. Šajā situācijā runa ir par nozīmīgu soli, lai pilsoņiem sniegtu skaidru un ļoti simbolisku redzējumu par to, ko nozīmē Savienība.

4. Pilsoņi kā Eiropas integrācijas procesa pamats — ES pilsonība un Pamattiesību hartas jaunais statuss

Noteikumos, kas iekļauti LES, atzīta arī ES pilsonība, kas papildina katras dalībvalsts pilsonību un neaizstāj to (īstenībā valsts pilsonība ir pamats ES pilsonības atzīšanai). Tomēr panti par konkrētām ES pilsoņu tiesībām ir pārcelti uz LESD². Tomēr, veicot šādu nožēlu izraisošu sadalījumu tekstā, netiek apšaubīts, ka Līgumi ar katru reizi vairāk Eiropas integrācijas pamatā izvirza indivīdus, t.i., vīriešus un sievietes, kuriem ir tiesības un pienākumi, Savienības pilsoņus, jo viņi ir kādas dalībvalsts pilsoņi, un

¹ Jebkurā gadījumā tas tika noteikts jau ES līguma 5. panta 2. punkta pirmajā daļā.

² Līguma projekts, kas tika iesniegts 2007. gada jūlijā, uz t Līgumu par Eiropas Savienības darbību tiešām pārcēla arī pilsonības definīciju, un, tikai pateicoties neatlaidībai EP darbībai Starptautību konferencē, bija iespējams ES pilsonības atzīšanu iekļaut ES līguma noteikumos, lai gan tā noteikumos bieži ir iekļauta atsauce uz „pilsoņiem”).

kuri tādēļ var izmantot virkni papildu tiesību, ko viņiem piešķir Eiropas pilsonība.

- 4.1. Pamattiesību harta tika iekļauta Konstitucionālā līguma II daļā. Pamattiesību hartas iekļaušana, uz ko uzstāja Eiropas Parlaments, nozīmēja, ka pilnībā tiek atzīts fakts, ka pilsoņi ir Eiropas integrācijas procesa pamats. Kad 2007. gada Starpvaldību konferencē dažas dalībvalstis pauda savus iebildumus, šī iekļaušana bija jāatceļ. Tomēr lielākā daļa dalībvalstu pievienojās Parlamentam šīs piekāpšanās noraidīšanā, ja to nepapildina Līgumos atzīts Pamattiesību hartas juridiski saistošais spēks. Jaunajā LES, 6. pantā, norādīts, ka „Savienība atzīst tiesības, brīvības un principus, kas izklāstīti 2000. gada 7. decembra Pamattiesību hartā, kura pieņemta Strasbūrā, 2007. gada 12. decembrī, un šai Hartai ir tāds pats juridiskais spēks kā Līgumiem”. Šīs oficiālās iekļaušanas rezultātā Harta ir ieguvusi juridiski saistošu spēku un tādu pašu vērtību kā Līgumi (cita starpā tas ir vienīgais veids, kā Hartu var izmantot par kritēriju, lai izvērtētu ES tiesību aktu lietderību) — tā ir saistoša gan Eiropas iestādēm, kas darbojas savas kompetences ietvaros, gan dalībvalstīm, bet tikai tad, ja tās darbojas kā Kopienas likuma izpildītāja. Tādējādi pilsoņiem, salīdzinājumā ar Savienību, tā piedāvā papildu drošību saistībā ar pamattiesību aizsardzību.
- 4.2. Tas nekādā gadījumā nenozīmē, ka katras dalībvalsts tiesību aktos garantētās pilsoņu pamattiesības tiek apšaubītas vai slēptā veidā piešķir to pilnvaras Savienībai, kas, kā uzskata daži kritiķi, varētu tādā veidā uzspiest dalībvalstīm ekonomiskās un sociālās pamatsnostādnes. Izteiktais apgalvojums Hartā, ka tā nepaplašina Savienības tiesību aktu piemērošanas jomu, neprasa no Savienības jaunas pilnvaras vai uzdevumus un negroza tās pilnvaras un uzdevumus, kas minēti Līgumos (Hartas 52. panta 2. punkts), ir īpaši skaidri noformulēts šajā gadījumā.
- 4.3. Lai izpildītu dalībvalstu visneatļaidīgāk izteiktās prasības, tas, ka Harta vairs nebūs Līgumu neatņemama daļa, bija galvenais iemesls, kāpēc 2007. gadā Starpvaldību konference nolēma šīs garantijas atkārtoti iekļaut pat LES, kurā tiek atzīta Harta.

Tomēr ar to bija par maz, lai pārliecinātu atsevišķas dalībvalstis. Tādēļ pēc lūguma, ko izteica Apvienotā Karaliste, kurai termiņa beigās pievienojās Polija, Starpvaldību konference pievienoja Protokolu Nr. 9 „Par Eiropas Savienības Pamattiesību hartas piemērošanu Polijai un Apvienotajai Karalistei”, kurā precizēts, ka ar Hartu nepalielina ES Tiesas vai tiesas šajās divās valstīs spējas „atzīt, ka Polijas vai Apvienotās Karalistes tiesību akti, regulas un administratīvie noteikumi, prakse vai darbības neatbilst pamattiesībām, brīvībām un principiem, kas tajā atkārtoti apstiprināti”. Jo īpaši attiecībā uz sociālajām tiesībām (Hartas IV sadaļa) protokolā noteikts, ka Harta nerada piekritīgas tiesības, kas piemērojamas Polijai vai Apvienotajai Karalistei, izņemot tiktāl, ciktāl Polija vai Apvienotā Karaliste paredzējusi šādas tiesības savas valsts tiesību aktos (kas tāpat ir vispārējs noteikums attiecībā uz šo Hartas sadaļu).

Šie noteikumi lielā mērā tikai atkārtot Hartā jau paredzētos principus. Tomēr šādā gadījumā Eiropas Parlaments var vienīgi paust nožēlu, ka šo abu dalībvalstu pilsoņiem, iespējams, šīs valstis liedz pilnībā izmantot Hartā atzīto pamattiesību aizsardzību; jāuzsver, ka Harta, pirmkārt, attiecas uz ES iestādēm un uzliek dalībvalstīm saistības vienīgi tad, ja vien tās rīkojas, lai īstenotu ES tiesību aktus.

- 4.4. Tiesības, kas noteiktas Hartā, visumā atbilst pamattiesību kopumam, kuras Savienība ir atzinusi un kuras radušās no dalībvalstu konstitucionālajām tradīcijām vai Eiropas Cilvēktiesību konvencijas.

Tādējādi Hartas juridiskās vērtības atzīšana ir noteikta jau LES sākumā, pantā, kas veltīts pamattiesībām un kurā sperts papildu solis ceļā uz pamattiesību aizsardzību ES līmenī, nosakot, ka Eiropas Savienībai būs jāpievienojas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai (kuru parakstījušas visas dalībvalstis), kā to jau sen ir ierosinājis Parlaments. Tas tiks izdarīts, panākot vienošanos ar Eiropas Padomi. Lēmumu par šī Līguma noslēgšanu Padomei jāpieņem vienprātīgi (lai gan Konstitūcijā bija paredzēts kvalificēts balsu vairākums) pēc tam, kad saņēmusi Eiropas Parlamenta piekrišanu.

- 4.5. Starp citu, vēl varētu minēt citus jaunā Līguma aspektus, kas stiprina pilsoņu tiesības piedalīties Eiropas politiskajā procesā (piemēram, tautas likumdošanas iniciatīva jeb pilsoņu iniciatīva — grozītā LES 11. panta 4. punkts) vai palīdz palielināt viņu tiesību likumīgo aizsardzību, atvieglojot Tiesas pieejamību.

Parlaments var vienīgi izteikt atzinību par šādiem uzlabojumiem.

5. Skaidra un viegli saprotama Savienības kompetenču sadale

- 5.1. Viens no svarīgākajiem kopš reformu procesa sākuma uzdotajiem jautājumiem par Lisabonas līgumu ir: „Kas par ko ir atbildīgs Eiropā?”. Tas ir jānoskaidro, jo pilsoņi vēlas saprast politiskās atbildības sadalījumu Eiropas līmenī. Šāds skaidrojums veicinās ES darbības efektivitāti. Tas arī sniegs papildu drošību tiem, kurus biedē pārmērīga iejaukšanās no Savienības puses.
- 5.2. Reformu līgumā saglabāti galvenie Konstitūcijas noteikumi par ES kompetenču sadali, kas pamatojas uz jau esošajiem Līgumiem. Tomēr, tā kā tagad ir divi grozīti Līgumi, vairs nevar runāt par konceptuālo vienotību, kas Konstitūcijas I daļā noteica sadaļu par ES kompetencēm. Lai gan principi, kas regulē ES kompetences īstenošanu, ir paredzēti LES vispārējos noteikumos, dažāda veida kompetences ir aprakstītas Līgumā par Eiropas Savienības darbību, I sadaļā „Kategorijas un Savienības kompetences jomas”. Lai gan šiem abiem Līgumiem ir vienāds juridisks spēks, šāda pieeja nenovēršami kaitē mērķim nodrošināt pilsoņiem skaidri saprotamu tekstu.

Jaunais Līgums definē Savienības kompetences, sadalot tās trīs kategorijās, katrai no tām nosakot citu juridisko statusu un citu Savienības iesaistīšanās pakāpi — Savienības ekskluzīvās kompetences, ES un dalībvalstu dalītās kompetences un papildu darbības dalībvalstu atbalstam. Ņemot vērā kopējās ārlietu un drošības politikas, un ekonomikas, un nodarbinātības politikas specifisko raksturu, to koordinācija pieprasa īpašus nosacījumus, kas neietilpst šajās trīs kategorijās (sk. 1. pielikumu).

Šī Savienības kompetenču definīcija atbilst kompetenču piešķiršanas pamatprincipam, t.i., tam, ka Savienībai ir tikai tās kompetences, kuras tai saskaņā ar Līgumiem piešķirušas dalībvalstis, lai tā sasniegtu šajā dokumentā minētos mērķus. Šis princips

ir pašpietiekams, lai nepieļautu nekādas centralizētas „supervalsts” izveidošanos, jo visas kompetences paliek dalībvalstu ziņā, izņemot tos gadījumus, kad tās tiek uzticētas Savienībai.

- 5.3. Lisabonas līgums nepalielina Savienības kompetences — dažas „jaunās” kompetences atbilst galvenokārt tām jomām, kurās Savienība jau darbojās saskaņā ar spēkā esošajiem pantiem, vai EK līguma 308. pantu; jaunais dokuments nosaka tām nepieciešamo konkrēto juridisko pamatu. Grozījumi, kas veikti LESD, vispārēji atspoguļo nepieciešamību, lai tā nosacījumi atbilstu jaunajām lēmuma pieņemšanas procedūrām un jaunajiem juridiskajiem instrumentiem (sk. 7. punktu).
- 5.4. Papildus Lisabonas līgums nostiprina Savienībai noteikto pienākumu ievērot subsidiaritātes un proporcionālītātes principus savu kompetenču īstenošanā, ko jau tagad, cita starpā, garantē dalībvalstu valdības Padomes līmenī un Parlaments. Lai gan šo jaunajā Līgumā minēto principu definīcija atbilstu jau spēkā esošo Līgumu darbībai, protokols par subsidiaritātes un proporcionālītātes principiem nodrošina jaunus mehānismus, kas garantē pakļaušanos šiem principiem, it īpaši būtiski nostiprinot dalībvalstu parlamentu lomu.
- 5.5. Pēdējie galvenokārt iegūst tiesības tikt savlaicīgi informētiem par visiem Komisijas tiesību aktu priekšlikumiem, kuriem jābūt pienācīgi pamatotiem, lai tie būtu saskaņā ar subsidiaritātes un proporcionālītātes principu. Šis nosacījums dos iespēju dalībvalstu parlamentiem efektīvāk izmantot savas tiesības valsts līmenī un it īpaši palielinās to spēju ietekmēt savu valdību darbu Ministru padomes līmenī. Turklāt atbilstīgi Līgumam pievienotajam protokolam¹ attiecībā uz subsidiaritātes principu, dalībvalstu parlamenti astoņu nedēļu laikā pēc priekšlikuma iesniegšanas var nosūtīt pamatotu atzinumu tieši Savienības iestādēm, minot iemeslus, kāpēc priekšlikums neatbilst subsidiaritātes principam, un šīm iestādēm šis atzinums ir jāņem vērā. Šis „savlaicīga brīdinājuma” mehānisms pat pieprasa Komisijai pārskatīt priekšlikumu, ja viena trešā daļa no dalībvalstu parlamentiem uzskata, ka attiecīgais priekšlikums neatbilst subsidiaritātes principam.

Papildus šim mehānismam, kas bija paredzēts jau Konstitūcijā, Starpvaldību konference 2007. gadā pievienoja „pastiprinātas savlaicīgas brīdināšanas” mehānismu, kas nosaka, ka saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru, ja pamatotie atzinumi pārstāv vismaz pusi no dalībvalstu parlamentu nodotajām balsīm un Komisija nolemj saglabāt savu priekšlikumu pēc tā pārskatīšanas, tai pamatotā atzinumā ir jāsniedz paskaidrojums. Visi šie atzinumi jāiesniedz diviem likumdevējiem, Eiropas Parlamentam un Padomei, kuriem pirms pirmā lasījuma pabeigšanas jāizskata jautājums par atbilstību subsidiaritātes principam. Ja ar Eiropas Parlamenta deputātu balsu vairākumu vai ar 55 % Padomes locekļu balsu vairākumu nolemj atbalstīt dalībvalstu parlamentu iebildumus, tiesību akta priekšlikumu pārtrauc izskatīt.

Visbeidzot, tas pats protokols piedāvā dalībvalstīm iesniegt prasību Eiropas Savienības Tiesā sava valsts parlamenta vārdā vai, ja valsts tiesību sistēmā pastāv šāds nosacījums, vienas palātas vārdā, pret leģislatīvā akta pieņemšanu, ja tas pārkāpj

¹ Protokols Nr. 2 par subsidiaritātes principa un proporcionālītātes principa piemērošanu.

subsidiaritātes principu. Arī Reģionu komitejai ir tiesības iesniegt šādas prasības pret leģislatīvajiem aktiem, kuru pieņemšanai Līgumos ir paredzēta apspriešanās ar to.

Šie mehānismi piedāvā būtisku papildu drošību pret potenciāli nepareizi izmantotām Savienības kompetencēm un lielā mērā veicina efektīvāku Kopienas tiesību aktu demokrātisku kontroli. Šie mehānismi ievērojami stiprina arī dalībvalstu parlamentu lomu.

- 5.6. Protams, lai gūtu pilnīgu priekšstatu par šo kompetenču izmantošanas specifiskajām metodēm, definīcijas ir jāskata kopā ar īpašajiem noteikumiem, kas minēti LESD III un IV daļā. Tomēr tajā pašā laikā, vien izlasot šos noteikumus, Eiropas pilsoņi gūs pietiekami skaidru izpratni par pilnvaru un pienākumu sadali Eiropā. Attiecībā uz pārredzamību šis fakts ir zināms uzlabojums, tomēr šāds uzlabojums varētu būt efektīvāks, ja visus noteikumus par ES kompetencēm apvienotu vienā sadaļā LES kā tas tika izdarīts Konstitūcijas I daļā.
- 5.7. Nākamā apsveicamā iezīme ir tas, ka jaunajā Līgumā ar klauzulu, kas ir līdzīga pašreizējam EKL 308. pantam (jaunajam LESD 352. pantam), nodrošina pietiekami elastīgu sistēmu, kas pilnvaro Padomi vajadzības gadījumā iejaukties tajās jomā, kurā Savienībai nav skaidri noteiktas kompetences. Šī elastīguma klauzula dalībvalstīm nodrošina visas garantijas — vienprātīgu lēmumu pieņemšanu, klauzulas izmantošanu vienīgi saistībā ar Līgumos definētajām politikas jomām un Līgumos noteikto mērķu sasniegšanai; tās īstenošanas procedūra ir kļuvusi demokrātiskāka, jo to ir jāapstiprina Eiropas Parlamentam un par to savlaicīgi jāinformē dalībvalstu parlamenti pirms lēmuma pieņemšanas. Turklāt 2007. gadā Starpvaldību konference precizēja arī to, ka pasākumi, kuru pamatā ir šī klauzula, nevar būt par iemeslu normatīvo aktu saskaņošanai tajās jomās, kurās Līgumi neparedz šādu saskaņošanu. Šo pantu vairs nevar izmantot, lai sasniegtu mērķus, kas saistīti ar kopējo ārpolitiku un drošības politiku.

6. Uzlabotā institucionālā struktūra stiprākai, demokrātiskākai un pārredzamākai Savienībai

Viens no galvenajiem jautājumiem, kas jaunajā Līgumā bija jārisina, attiecās uz izmaiņām Savienības iestādēs, lai tās varētu tikt galā ar jauno situāciju, ko noteica Savienības paplašināšanās, it īpaši ņemot vērā to, ka Savienības iestāžu organizācijas pamatā bija viena un tā pati struktūra gandrīz 50 gadus, lai gan Savienības uzdevumi bija ievērojami palielinājušies un dalībvalstu skaits pieaudzis no 6 līdz 27. Neskatoties uz daudzu starpvaldību konferenču darbu, galvenie institucionālie jautājumi palika neatrisināti, un risinājumi, par kuriem vienojās Nicā, neapmierināja pat atsevišķus dalībniekus, kuri par tiem risināja sarunas. No savas puses Parlaments atkārtoti vērsa sabiedrības un dalībvalstu vadītāju uzmanību uz to, ka nepieciešama radikāla institucionāla reforma, lai nodrošinātu Savienībā efektīvas, demokrātiskas un pārredzamas iestādes, vienlaikus saglabājot institucionālo līdzsvaru un Kopienas metodi — Komisija, kas ierosina tiesību aktus, Parlaments un Padome, kas pieņem lēmumus, un Tiesa, kas garantē pieņemto tiesību aktu piemērošanu.

Konstitūcijā jau bija ietverti būtiski institucionāli grozījumi, kas bija atbilstīgi šim

ieteikumam un kas netika būtiski apspriesti ratifikācijas procesā.

Papildus dažiem grozījumiem, kas tiešā veidā bija saistīti ar atteikšanos no Konstitūcijas jēdziena un divu pašreizējo Līgumu saglabāšanu, veicot tajos grozījumus, kā arī ar atteikšanos no simboliskiem un valodiskiem elementiem, kas varēja atsaukties uz valstiskiem jēdzieniem, 2007. gada sarunās institucionālie jautājumi neizvirzījās par galveno tematu. Šie nebija vienīgie jautājumi, kas nenonāca sabiedrisko debašu uzmanības centrā, jo īpaši tajās dalībvalstīs, kurās visvairāk tika balsots pret izmaiņām, jo liela daļa dalībvalstu līdzīgi nevēlējās uzsākt diskusijas par iestāžu paketi, apzinoties, ka tas nozīmētu pārskatīt visu attiecīgo struktūru. Tomēr, ir zināms, ka daži no šiem jautājumiem bija uzmanības centrā sarunās, ko 2007. gadā risināja Starpvaldību konference, lai arī var apgalvot, ka būtībā jau 2004. gadā panāktā vienošanās bija rezultatīva.

6.1. *Eiropas Parlaments*

- (1) Lisabonas līgums būtiski palielina Eiropas Parlamenta, vienīgās pilsoņu tieši ievēlētās Eiropas iestādes, lomu:
 - tā loma kā vienam no likumdevējiem ir pilnībā atzīta, pateicoties pašreizējās koplēmuma procedūras nostiprināšanai, kura tiek pielīdzināta parastai likumdošanas procedūrai, kā arī lielākai Parlamenta līdzdalībai īpašās likumdošanas procedūrās. Turpmāk sabiedrība varēs skaidri redzēt, ka Eiropas tiesību aktus pieņem iestāde, kas pārstāv sabiedrību, un iestāde, kas pārstāv valstis; turklāt starptautisko līgumu jomā apstiprināšana Parlamentā būs obligāts nosacījums;
 - tas iegūst tiesības pieprasīt Līgumu pārskatīšanu un ir šajā procesā iesaistīts, piedaloties Konventa darbā (turklāt, ja Padome nolemj nesusaukt Konventu, tai ir nepieciešama Parlamenta piekrišana);
 - budžeta pilnvaras, ko tas dala ar Padomi uz līdztiesīgiem pamatiem, tagad tiek attiecinātas uz visiem Savienības izdevumiem;
 - tā politiskās kontroles funkcijas ir palielinātas, it īpaši attiecībā uz Komisijas priekšsēdētāja ievēlēšanu;
 - dažādi Savienībai svarīgi lēmumi, kas līdz šim bija vienīgi Padomes kompetencē, tagad ir jāapstiprina arī Parlamentam — lēmums uzsākt ciešāku sadarbību; elastīguma klauzulas izmantošana, kas ļauj Savienībai veikt tādas pasākumus, kas nav noteikti Līgumos, lai panāktu rezultātus, kurus tie nosaka; lēmums par vispārēju pārejas noteikumu izmantošanu, vienprātīgu balsojumu aizstājot ar kvalificētu balsu vairākumu vai īpašās likumdošanas procedūras aizvietojo ar parasto likumdošanas procedūru; daži lēmumi, kas ļauj paplašināt Līgumos paredzēto juridisko pamatojumu piemērošanas jomu, piemēram, tie, kas attiecas uz Eiropas Prokuratūru vai tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās;
 - pat tādā jomā kā kopējā ārpolitika un drošības politika, kurā tas nav pilnvarots

pieņemt lēmumus, Eiropas Parlamentam ir tiesības tikt informētam un saņemt konsultācijas.

- (2) Nobeigumā var teikt, ka, izņemot dažas jomas, kurās bija iespējams iet tālāk, Eiropas Parlaments ir ieguvis līdzdalību lēmumu pieņemšanā gandrīz visās Savienības politikas jomās. Faktiski, tas nozīmē īstenot ES kā valstu un pilsoņu savienības dubulto leģitimitāti, kas ir Eiropas integrācijas pamatā, neskatoties uz to, ka jaunos Līgumos tas netiek nepārprotami atzīts. Tādējādi Lisabonas līgums nenoliedzami ir nozīmīgs ES demokrātijas dimensiju pastiprinošs faktors.
- (3) Eiropas Parlamentā nedrīkst būt vairāk par 751 deputātu¹. Grozītais LES nenosaka, kā tiek sadalītas vietas starp dalībvalstīm, bet uzdod Eiropadomei pēc Eiropas Parlamenta iniciatīvas un ar tā piekrišanu, pirms 2009. gada vēlēšanām pieņemt lēmumu par šo sastāvu, pamatojoties uz „*līdzsvaroti proporcionālas*” pārstāvības principu, ar ne mazāk par 6 un ne vairāk par 96 vietām katrai dalībvalstij (Konvents ierosināja ne mazāk par 4 vietām, nenosakot maksimālo vietu skaitu). Šāds risinājums ļautu elastīgāk rīkoties attiecībā uz turpmāko ES attīstību, ņemot vērā katras dalībvalsts intereses, tomēr minimālā vietu skaita palielināšana līdz 6 vietām galu galā radīs problēmas.

6.2. Eiropadome

Eiropadome tiek atzīta par autonomu iestādi, kurai ir politiskā virzītājspēka loma, LES *expressis verbis* norādot, ka tā neveic likumdošanas funkcijas². Galvenais Lisabonas līguma jauninājums, pārņemot Konstitūcijas noteikumus, ir prezidentūras rotācijas sistēmas nomaiņa ar priekšsēdētāju, ko Eiropadome ievēlē uz 30 mēnešiem, ar iespēju pārvēlēt viņu uz vēl vienu termiņu. Viņa pienākums ir izveidot un vadīt Eiropadomes darbu un pārstāvēt Savienību aiz tās robežām, lai palielinātu tās atpazīstamību un uzlabotu tās pārstāvniecības nepārtrauktību un konsekveni gan pašā Eiropas Savienībā,

¹ Precīzāk — 750 deputāti un priekšsēdētājs; tas noteikts atbilstīgi LES 14. pantam. Papildus šim papildinājumam, kas tika veikts pēdējā brīdī, lai apmierinātu Itālijas iebildumus, noteikumi par Eiropas Parlamenta sastāvu un tā izveidošanas procedūru ir identiski Konstitūcijā ietvertajiem noteikumiem. Eiropadome, kuras sanāksme notika 2007. gada jūnijā, bija uzaicinājusi oktobrī paredzētajā Eiropadomes sanāksmē Parlamentu savlaicīgi iesniegt priekšlikumu par vietu sadali Parlamentā atbilstīgi jaunajiem noteikumiem; tas tika izdarīts, pieņemot rezolūciju, kas ietverta A. Lamassoure/A. Severin ziņojumā (Parlamenta 2007. gada 11. oktobra rezolūcija par Eiropas Parlamenta sastāvu, P6_TA-PROV(2007)0429). Parlaments savā ziņojumā mēģināja ierosināt tādu vietu sadali, kas vairāk atbilstu regresīvās proporcionalitātes principam, kas paredzēts jaunajā Līgumā un kas nevienai dalībvalstij neliek samazināt vietu skaitu, protams, ievērojot Bulgārijas un Rumānijas pievienošanās līgumā paredzēto samazinājumu. Itālija nebija apmierināta ar šo priekšlikumu un galu galā panāca, ka Līgumā tai tiek noteikta viena papildu vieta, atkāpjoties no regresīvās proporcionalitātes principa, lai tādējādi saglabātu tās balsu skaita līdzvērtību AK balsu skaitam. Deklarācijā Nr. 4, kas pievienota Lisabonas līgumam, noteikts, ka „papildu vietu Eiropas Parlamentā piešķirs Itālijai”. Protams, jaunais vietu sadalījums stāsies spēkā vienīgi pēc Līguma stāšanās spēkā un 9.c pantā paredzētā lēmuma oficiālās pieņemšanas.

² Lai gan „drošības bremžu” mehānisma īstenošanā Eiropadomei uzticētā loma attiecībā uz dažiem lēmumiem par sociālo drošību un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās nozīmē to, ka tā var izšķirošā veidā iejaukties likumdošanas procedūrās, pat ja tā tieši nepilda likumdošanas funkcijas (nepiedalās tiesību aktu pieņemšanā) — sk. 9.1. un 9.2. punktu.

gan ārpus tās robežām. Noteikumi paredz nodrošināt, ka Eiropadomes priekšsēdētājs nepilda izpildvaras funkcijas, lai nenonāktu konfliktā ar Komisijas priekšsēdētāju vai priekšsēdētāja vietnieku/Augsto pārstāvi ārpolitikas un drošības politikas jomā. Tikai prakse rādīs, vai šie noteikumi ir pietiekami.

6.3. Padome

- (1) Galvenais jautājums saistībā ar reformu procesu attiecās uz balsošanas procedūru Padomē, kad tā pieņem lēmumu ar kvalificētu balsu vairākumu. Briselē 2003. gada decembrī notikušā sammita neveiksme daļēji izskaidrojama ar dalībvalstu viedokļu atšķirību šajā jautājumā. Viens no referentiem pauda uzskatu, ka iedzīvotāju skaita kā kritērija ieviešana vienlaikus vietu sadalei Eiropas Parlamentā un balsu sadalei Ministru padomē var nenodrošināt līdzsvarotu sistēmu, un viņš izteica atbalstu balsu sadalījuma sistēmai Padomē. Tomēr kopš *Dimitrakopoulos/Leinen* ziņojuma¹, Eiropas Parlaments ar ievērojamu balsu pārsvaru pieņēma dubultā vairākuma sistēmu. Tādēļ jau kopš starpvaldību konferenču pirmsākumiem 2004. gadā Eiropas Parlaments ir uzstājis, ka dubultā (dalībvalstu un iedzīvotāju) vairākuma princips tam būtu pieņemams risinājums, jo tas uzsvērtu ES kā valstu un pilsoņu savienības dubulto leģitimitāti; Parlaments bija pārliecināts, ka lēmumu pieņemšanai piemērotāka būs jaunā procedūra, nevis Nicas līgumā paredzētā sistēma.
- (2) Un Konvents patiešām ierosināja dubultā vairākuma sistēmu, kas tika beidzot pieņemta, tādējādi atsakoties no balsu sadalījuma. Lai gan Konventa ierosinātie sliekšņi ir palielināti (lēmumu pieņem, ja nobalso 55 %, nevis 50 %, valstu un 65 %, nevis 60 %, pilsoņu), var uzskatīt, ka jaunā sistēma atvieglots lēmumu pieņemšanu. Daudzos gadījumos balsu sadalījuma sistēma ietvēra daudz augstākus pilsoņu balsu sliekšņus, lai pieņemtu lēmumu. Turklāt prasība, ka bloķējošam mazākumam jāietver vismaz četras dalībvalstis, daudzos gadījumos jūkami pazeminās pilsoņiem noteikto 65 % sliekšni².
- (3) Diemžēl papildu mehānismi, kuru mērķis bija aizkavēt jaunās sistēmas spēkā stāšanos

¹ Parlamenta 1999. gada 18. novembra rezolūcija par gatavošanos Līgumu reformai un nākamajai starpvaldību konferencei (OV C 189, 7.7.2000., 222. lpp.).

² Tas, ka Starpvaldību konference ieviesa prasību, ka vismaz četrām dalībvalstīm jābalso pret priekšlikumu, lai izveidotu bloķējošo mazākumu, tiešām nozīmē, ka dažos gadījumos lēmums var tikt pieņemts ar daudz mazāku iedzīvotāju atbalstu nekā 62 % sliekšnis, kas tika noteikts iedzīvotāju balsošanas kritērijam Nicas līgumā — tādējādi lēmums, neskatoties uz to, ka to neatbalsta, piemēram, Vācija, Francija un Apvienotā Karaliste, tiks pieņemts, lai gan tā atbalstītāji pārstāv tikai 58 % iedzīvotāju, jo šīs trīs dalībvalstis nevar izveidot bloķējošo mazākumu, pat ja tās pārstāvētu vairāk nekā 41 % ES iedzīvotāju (pieņemot, ka tās ir pašreizējās 27 dalībvalstis). Ir jāatceras, ka dažādo iespējamo kombināciju triki, ar kuriem iespējams iegūt minimālo skaitu balsu, kas nepieciešams kvalificētā vairākuma iegūšanai, ir radījuši situāciju, ka daudzos gadījumos nepieciešamais iedzīvotāju procents ir daudz lielāks.

No otras puses, dalībvalstu sliekšņa pacelšanai praksē nebūs ietekme, jo tam būtu jēga vienīgi 25 dalībvalstu Savienībā, kas bija iespējams 2004. gadā; 50 % vietā 55 % tiešām nozīmētu, ka 25 dalībvalstu veidotajā ES būtu nepieciešamas 14 dalībvalstu (13 valstu vietā) pozitīvs balsojums, ja SVK nebūtu noformulējusi papildu prasību, ka vairākumā jābūt iekļautām vismaz 15 dalībvalstīm; lēmuma pieņemšanas bloķēšanai vajadzīgas 12 dalībvalstis (13 valstu vietā). Tomēr 27 dalībvalstu Savienībā 55 % dalībvalstu atbilst 15 dalībvalstīm. Starp citu, praksē bloķēšanas riska palielināšanās, pateicoties šim procentuālajam pieaugumam, nav liela. Praksē lēmumi nekad netiek pieņemti, dalībvalstīm sadaloties divos gandrīz vienādi lielos antagoniskos blokos.

un piešķirt iespējamās drošības līdzekļus dažām dalībvalstīm, kas pauž bažas par to, ka jaunā sistēma vājinās šo valstu pozīciju, ir ieviesti tāpēc, ka progress sistēmas pārredzamības un uztveramības ziņā turpretī atstājis vēl daudz nepadarīta. Protams, ka dubultā vairākuma loģika ir vieglāk saprotama nekā jebkurš balsu sadalījums, bet pastāv risks, ka sabiedrība varētu uzskatīt, ka šie sliekšņi ir pieņemti diezgan patvaļīgi, un galvenais, ka dažādu papildu kritēriju pievienošana samazina sistēmas vienkāršošanu un izpratni.

- (4) Lai Polija piekristu sistēmai, par kuru vienojās 2004. gadā, 2007. gada Starpvaldību konference iekļāva papildu noteikumus. Pirmkārt, panāktā vienošanās paredz atlikt sistēmas spēkā stāšanos līdz 2014. gada novembrim. Attiecīgi līdz šim datumam spēkā būs Nicas līgumā paredzētā sistēma. Otrkārt, jaunajam Līgumam pievienotais protokols paredz, ka līdz 2017. gada 31. martam gadījumos, kad lēmums ir jāpieņem ar kvalificētu vairākumu, joprojām izmantos Nicas līgumā noteikto spēkā esošo balsošanas sistēmu, ja to pieprasīs kāda no dalībvalstīm. Visbeidzot, 2007. gada Starpvaldību konference panāca vienošanos stiprināt tādu kā pārskatīto Janīnas kompromisu par pārejas periodu, ko pieņēma jau 2004. gadā (Starpvaldību konferences Nobeiguma aktam pievienotā Deklarācija Nr. 7): saskaņā ar 2004. gada deklarāciju, ja Padomes locekļi, kuri pārstāv vismaz trīs ceturtdaļas no dalībvalstīm vai iedzīvotājiem, kas vajadzīgs lēmuma bloķēšanai, izsaka iebildumus sakarā kāda akta pieņemšanu Padomē ar kvalificētu balsu vairākumu, Padome turpina apspriesties par šo jautājumu, lai samērīgā laika posmā panāktu lielāku atbalstu. Šī vienošanās, kuru 2004. gadā paredzēja piemērot līdz 2014. gadam, tagad būs spēkā no 2014. gada 1. novembra līdz 2017. gada 31. martam. No minētā datuma šā mehānisma uzsākšanai nepieciešamos pamatnosacījumus samazina līdz 55 % no dalībvalstu vai Eiropas Savienības iedzīvotāju skaita, kas vajadzīgs lēmuma bloķēšanai. Šo vienošanos oficiāli noformēja Eiroparlamenta pieņemtajā lēmuma projektā, kurš stāsies spēkā jaunā Līguma spēkā stāšanās dienā. 2004. gada redakcijā bija paredzēts, ka šis līgums paliks spēkā vismaz līdz 2014. gadam, kad Padome to varētu atcelt (ar kvalificētu vairākumu, kas tagad ir Padomes lēmumu pieņemšanas pamatnosacījums); 2007. gada redakcijā saskaņā ar jauno protokolu tas paliks spēkā uz nenoteiktu laiku un to varēs atcelt vai grozīt tikai pēc apspriedes Eiropadomē, kurai vienošanās ceļā jāpieņem labvēlīgs lēmums.
- (5) Lai arī jāpauž nožēla par atteikšanos no kompromisa, ko panāca Konvents, un 2004. gadā pieņemto lēmumu atlikšanu, jāatceras, ka galu galā risinājums tika pieņemts pēc smagas cīņas starp dalībvalstīm, kuru mērķis joprojām nebija pilnīgi skaidrs — pāris procentu ietekme uz salīdzinoši nelielu dalībvalstu ietekmes palielināšanu balsošanas sistēmā aizēnoja faktu, ka praktiski nekad nenotiek dalījums visās „lielajās” dalībvalstīs, no vienas puses, un visās „mazajās” dalībvalstīs, no otras puses. Bieži vien vienā un tajā pašā pasākumā bija paredzēti pretrunīgi mērķi, piemēram, saglabāt valstij lēmumu bloķēšanas iespēju, tajā pašā laikā citām valstīm liedzot šādu iespēju. Pārsvārā visas šīs apspriedes norisinājās, neņemot vērā, ka galu galā Kopienas sarunu dinamika reti kad ir saistīta ar balsošanas izmantošanu. Lai kādas arī nebūtu politiskā realitāte, Parlaments var akceptēt vienošanos, kas panākta valstu un valdību vadītāju starpā, nenoklusējot savu nožēlu.
- (6) Lai kāda arī nebūtu lēmumu pieņemšanas metode, tai jābūt piemērojamai. Tāpēc

jautājums par kvalificētā vairākuma balsojuma piemērošanas jomu ir svarīgs. Šajā ziņā ir veiktas nozīmīgas pārmaiņas Lisabonas līgumā — tajā ir minēti apmēram 44 jauni gadījumi, kad dažādās jomās tiek piemērots kvalificētā vairākuma balsojums (skat. 2. pielikumu). No otras puses, vienprātība joprojām ir nepieciešama 72 gadījumos¹. Lai gan vispārējais izmaiņu virziens ir vērtējams vienīgi pozitīvi, tomēr jāizsaka nožēla, ka daudzos gadījumos netika izmantota iespēja izdarīt vairāk.

- (7) Vēl viens nozīmīgs uzlabojums Lisabonas līgumā attiecībā uz pārredzamību ir prasība dažādu sastāvu Padomes sanāksmes dalīt divās daļās atkarībā no tā, vai Padome veic likumdošanas vai citas funkcijas, un, apspriežot leģislatīvos aktus vai balsojot par tiem, Padomes sēdes ir atklātas. Lai gan dalībvalstis nepieņēma Konventa priekšlikumu par atsevišķas Likumdošanas padomes izveidošanu, tomēr var uzskatīt, ka ir saglabāts šī priekšlikuma svarīgākais aspekts, proti, ka Padomes sēdes ir atklātas un tās darbs ir pārredzams.
- (8) Attiecībā uz Padomes sastāviem un darbību nozīmīgākais jauninājums ir autonomas Ārlietu padomes, kuru vada Augstais pārstāvis, izveide. Ārlietu padome un Vispārējo lietu padome ir divi Padomes sastāvi, kuru izveide ir noteikta jaunajā Līgumā, kurā citu sastāvu izveide ar kvalificēto balsu vairākumu atstāta Eiropadomes ziņā.
- (9) Centieni izmainīt pašreizējo Padomes prezidentūras rotācijas sistēmu, lai nodrošinātu lielāku tās darba atpazīstamību, saskaņotību un nepārtrauktību, nav devuši redzamus rezultātus — dalībvalstis neatbalstīja Konventa priekšlikumu, komandu prezidentūras sistēmā beidzot pieņemot līdztiesīgas rotācijas principu, par kuru ar kvalificētu balsu vairākumu Eiropadome pieņēma lēmumu, par kuru nav iespējams iepriekš precīzi pateikt, kāds no tā būs iegūtais labums². Stabila prezidentūra būs tikai Ārlietu padomei (un Eiropadomei).

6.4. Komisija

- (1) Cits debašu uzmanības centrā izvirzījies institucionālais jautājums attiecās uz Komisijas sastāvu. Pieņemtais risinājums, kas tika atlikts, atšķīrās no Konventa priekšlikuma, tomēr tas labāk atbilst politiskai realitātei un to var uzskatīt par pozitīvu risinājumu — tas dod iespēju respektēt jauno dalībvalstu vēlmi būt pārstāvētām Komisijā pirmajos gados pēc to iestāšanās ES, pēc zināma laika (2014. gadā) paredzot īstenot komisāru skaita nepieciešamo samazināšanu (līdz 2/3 no dalībvalstu skaita, kas

¹ Šajā sakarā jaunais Līgums ir saglabājis gandrīz visus grozījumus, kas paredzēti Konstitūcijā. Vienīgie izņēmumi ir saistīti ar pievienošanās līgumu Eiropas Cilvēktiesību konvencijai, kas jāpieņem ar vienprātīgu lēmumu (atbilstīgi Konvencijai — ar kvalificētu balsu vairākumu) un tāda jauna juridiskā pamata izveidi, kurš attiecas uz noteikumiem par personas datu apstrādi saistībā ar KĀDP (LES 39. pants). Lai gan labākas interpretācijas nolūkos runa ir vienīgi par tādu kopēju noteikumu izstrādi, kuri attiecas uz pilnībā dalībvalstīm piešķirtu kompetenču īstenošanu (visi noteikumi par Savienības kompetencēm personas datu aizsardzības jomā ir iekļauti LESD 16. pantā), jāizsaka nožēla, ka Parlaments nav iesaistīts šajā procedūrā un nav ietverta skaidra norāde uz Tiesas kontroli.

² Līgumam pievienotajā deklarācijā ietverta politiska vienošanās dalībvalstu starpā par lēmumu, kas paredz izveidot trīs dalībvalstu prezidentūras grupas, kuras strādā 18 mēnešus. Šīs dalībvalstis savstarpēji sadalīs prezidentūras laiku atbilstīgi dažādiem nozaru Padomes sastāviem, vai nu nosakot tos uz 6 mēnešiem (kā tas ir patlaban), vai sadalot tos uz visu 18 mēnešu periodu

27 dalībvalstu Eiropas Savienībā nozīmē samazināt pašreizējo komisāru skaitu). Pamatojoties uz rotācijas principu, kas nodrošina līdztiesību dalībvalstu starpā (un kam jāatspoguļo ES demogrāfiskais un teritoriālais diapazons), šis risinājums tādējādi dos iespēju saglabāt komisāru skaitu pieņemamā daudzumā. Katra dalībvalsts nevarēs iecelt komisāru vienreiz trīs pilnvaru termiņos.

- (2) Lisabonas līgumā ir panākts nozīmīgs progress attiecībā uz Komisijas priekšsēdētāja iecelšanu, kuru turpmāk ievēlēs Eiropas Parlaments pēc Eiropadomes priekšlikuma, kas pieņemts ar kvalificētu balsu vairākumu. Tas ir nākamais solis centienos piešķirt Komisijai politisko legimitāti, it īpaši ņemot vērā, ka Eiropadomei ir izvirzīta prasība ņemt vērā Eiropas Parlamenta vēlēšanu rezultātus un pirms sava kandidāta piedāvāšanas piedalīties „atbilstīgā apspriešanās”. Pēc tam visa Komisija, priekšsēdētājs, Augstais pārstāvis, kuru ieceļ saskaņā ar īpašu procedūru (sk. tālāk), un komisāri, kurus izvēlas Padome saskaņā ar priekšsēdētāja amatam izvirzīto kandidātu, tiek kopumā apstiprināti ar Eiropas Parlamenta balsojumu¹. Šai procedūrai kopumā vajadzētu sabiedrībai radīt skaidru priekšstatu, ka Komisija ir nevis, kā daži izsakās, „anonīmu un bezatbildīgu birokrātu” grupa, bet politiskā izpildvara, kurai ir vajadzīga Parlamenta uzticība.
- (3) Jāatzīmē arī Komisijas priekšsēdētāja palielinātā nozīme, kas it īpaši izpaužas Komisijas iekšējā organizācijā un tiesībās pieprasīt komisāru demisiju, un tas uzlabos Komisijas darba efektivitāti.

6.5. *Komisijas priekšsēdētāja vietnieks/Savienības Augstais pārstāvis ārpolitikas un drošības politikas jomā*

- (1) Viens no galvenajiem institucionālajiem jauninājumiem Lisabonas līgumā ir Savienības Augstā pārstāvja ārpolitikas un drošības politikas jomā amata izveide, vienā amatā apvienojot Augstā pārstāvja ārlietās un drošības politikas jautājumos un par ārējām attiecībām atbildīgā komisāra amatus. Šī jauninājuma mērķis ir nodrošināt visas ES ārpolitikas darbības saskaņotību un atpazīstamību. Augstais pārstāvis „sēdēs uz diviem krēsliem” — viņš būs atbildīgs par ES kopējās ārpolitikas un drošības politikas pārvaldību un šajā nolūkā vadīs Ārlietu padomi, iesniegs priekšlikumus un nodrošinās Padomes lēmumu izpildi; tajā pašā laikā viņš būs Komisijas priekšsēdētāja vietnieks, uzņemoties šīs iestādes pienākumus ārējo attiecību jomā un koordinējot visus ar ES ārējo darbību saistītos aspektus. Viņam palīdzēs Eiropas Ārējās darbības dienests, kurā strādās Komisijas, Padomes Ģenerālsekretariāta un dalībvalstu diplomātisko dienestu amatpersonas un kuru izveidos ar Padomes lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu un pēc tam, kad saņemta Komisijas piekrišana.
- (2) Tādējādi Augstais pārstāvis būs Komisijas priekšsēdētāja vietnieks, bet viņam būs

¹ Jāatzīmē, ka 2004. gada SVK neakceptēja Konventa priekšlikumu par to, lai dalībvalstu valdības iesniedz sarakstu ar trīs personu vārdiem, no kuriem priekšsēdētājam būtu jāizvēlas komisāri, kurus izvirzītu dalībvalstis. Ar nožēlu jāsecina, ka 2004. gada SVK neatbalstīja Konventa priekšlikumu par Komisijas stāšanos darbā, apstiprinot to ar Eiropas Parlamenta balsojumu, kas politiskā ziņā ir ļoti simboliski, bet tas papildinātu iecelšanas procedūru ar jaunu posmu; tagad Komisijas iecelšanas procedūra jānoslēdz ar Eiropadomes kvalificēta vairākuma balsojumu.

īpašs statuss, ko nosaka procedūras saistībā ar viņa iecelšanu un iespējamo atkāpšanos no amata — viņu ieceļ amatā Eiropadome ar kvalificētu balsu vairākumu, ar Komisijas priekšsēdētāja piekrišanu; viņu var atcelt no amata Eiropadome, izmantojot šo pašu procedūru; viņam jādemisionē, ja to pieprasa Komisijas priekšsēdētājs. Tā kā viņš/viņa ir Komisijas loceklis/e, viņa/s iecelšana amatā jāapstiprina arī Eiropas Parlamentam balsojumā par visas Komisijas stāšanos darbā, un, ja visi Komisijas locekļi atkāpjas pēc Eiropas Parlamenta neuzticības izteikšanas, arī viņam/viņai ir jāatkāpjas no amata¹.

- (3) Šie noteikumi pēc būtības atbilst Eiropas Parlamenta senajam aicinājumam. Augstais pārstāvis patiešām varētu palielināt Savienības starptautiskās darbības saskaņotību un efektivitāti, veicināt patiesi kopējas ārpolitikas izveidi un starptautiskā līmenī uzlabot Savienības atpazīstamību, izveidojot tēlu. Augstā pārstāvja trīskāršā politiskā atbildība, ja to salīdzina ar Eiropas Parlamentu, Padomi un Komisijas priekšsēdētāju, ir vērtējama pozitīvi. Tomēr konflikti starp Augsto pārstāvi un Komisijas priekšsēdētāju vai Eiropadomes priekšsēdētāju ir iespējami, un šīs amatpersonas daudzpusīgais statuss var radīt ar lojalitāti saistītas konfliktsituācijas attiecībā pret Padomi un Komisiju.

6.6. *Eiropas Savienības Tiesa*

Lisabonas līgums palielina arī Savienības tiesas pilnvaras; tā ir Eiropas Savienības Tiesa, kas ietver sevī Tiesu, Pirmās instances tiesu un, iespējams, specializētās tiesas, kuras var izveidot saskaņā ar noteikumiem². Lai gan nav būtiskas atšķirības Tiesas un Pirmās instances tiesas sastāvā un organizācijā, tiesnešu un ģenerālvokātu iecelšanas procedūrā ir iekļauts iepriekšējās atlases posms — pirms tos ieceļ dalībvalstīs, valdību izvirzītos kandidātus uzklausa komiteja, kurai ir jānovērtē kandidātu atbilstība amatam. Šajā komitejā būs septiņi locekļi (bijušie EK Tiesas locekļi vai dalībvalstu augstāko tiesu locekļi un juristi ar atzītu pieredzi), tostarp viens loceklis, kuru izvirza Parlaments.

Eiropadomes un aģentūru akti tiks pakļauti tiesiskuma kontrolei, ko īsteno tiesa. Nosacījumi par fizisku un juridisku personu prasību, kas celtas par reglamentējošu aktu, pieņemamību, ir vienkāršoti. Nepastāvēs vairs ierobežojumi lietas ierosināšanai pret jau pieņemtiem aktiem policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās, izņemot, ja tiks pārbaudīta policijas darbības likumību vai samērība, kā arī tādu dalībvalsts pienākumu izpilde, kas attiecas uz sabiedriskās kārtības un iekšējās drošības sargāšanu. Visbeidzot, ja par pieņemtajiem aktiem kopējā ārpolitikā un drošības politikā nevar ierosināt lietu, Tiesai tomēr ir tiesības izlemt lietas par to Eiropas lēmumu likumību, kas juridiskām un fiziskām personām piemēro ierobežojumus. Tā arī var pieņemt spriedumu, vai kāds noteikts pasākums attiecas uz

¹ Pāreja uz jauno institucionālo kārtību, ko noteica Augstā pārstāvja amata ieviešana, radīja zināmus sarežģījumus sarunu pēdējās dienās, jo Parlaments vēlējās nodrošināt šo tiesību vienotību salīdzinājumā ar pagaidu iecelšanu tūlīt pēc Līguma spēkā stāšanās (tā paredzēta 2009. gada 1. janvārī) vai jaunā Augstā pārstāvja iecelšanu nākamās Komisijas iecelšanas laikā, kas paredzēta 2009. gada novembrī, pēc EP vēlēšanām.

Deklarācija (Nr. 12), ko oktobrī Eiropadome pieņēma Lisabonas sanāksmē, nodrošina Parlamenta tiesības.

² Pieņem Parlaments un Padome atbilstīgi parastajai likumdošanas procedūrai vai nu pēc Komisijas priekšlikuma un pēc apspriešanās ar Tiesu, vai arī pēc Tiesas lūguma, apspriežoties ar Komisiju.

KĀDP vai citām Savienības kompetencēm.

6.7 *Citas iestādes un konsultatīvās organizācijas*

- (1) Noteikumi, kas attiecas uz Eiropas Centrālo banku (tā noteikta par Savienības iestādi) un Revīzijas palātu, faktiski ir palikuši negrozīti, tomēr viens jauninājums nosaka to, ka šīs divas iestādes tagad ir iekļautas iestāžu sarakstā, kurš ietverts jaunajā grozītā LES 13. pantā. Tomēr jāatzīmē, ka turpmāk Bankas Valdes locekļus iecels Padome ar kvalificētu balsu vairākumu, nevis vienbalsīgi.
- (2) Attiecībā uz Reģionu komiteju un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju faktiski nav veiktas nekādas izmaiņas. Tomēr Reģionu komiteja iegūst tiesības iesniegt prasību Tiesā par subsidiaritātes principa pārkāpšanu tādos leģislatīvajos aktos, kuru pieņemšanai Lisabonas līgumā ir paredzēta apspriešanās ar to.

* * *

Tādējādi var secināt, ka, neskatoties uz dažiem aspektiem, kuru dēļ nav iespējams iepriekš novērtēt ierosināto izmaiņu efektivitāti, Lisabonas līgums precizē un nostiprina iestāžu iespējas, tajā pašā laikā saglabājot „Kopienas metodi” un institucionālo līdzsvaru, kam jānodrošina, ka Savienība spēj reaģēt uz jaunām situācijām, kas varētu rasties no paplašināšanās, kā arī spēju aizstāvēt savas intereses starptautiskajā jomā.

7. Akti un procedūras — saskaņotāka, precīzāka un saprotamāka sistēma

- 7.1. Jaunais Līgums ir nodrošinājis būtisku progresu attiecībā uz lēmumu pieņemšanas procedūru un politikas instrumentu vienkāršošanu un racionalizāciju. Sasniegumi, kas attiecas uz procedūru efektivitāti, to demokrātisko leģitimitāti, ir acīmredzami. Diemžēl dalībvalstis ir nolēmušas attiekties no Konstitūcijā ieviestajām izmaiņām terminoloģijā, kas ir svarīgs sasniegums, jo palīdz pilsoņiem skaidrāk saprast ES lēmumu pieņemšanas procesā iesaistīto pušu nozīmi un funkcijas. Eiropas Parlaments var vienīgi paust nožēlu par šādu negatīvu virzību, kas nozīmē ievērojamus zaudējumus pārredzamības ziņā.
- 7.2. Juridisko instrumentu tipoloģija praktiski ir saglabāta tāda, kāda tā ir patlaban, neskatoties uz nelielo vienkāršošanu — ir paredzēti pieci juridisko instrumentu veidi: regula, direktīva, lēmums, ieteikums un atzinums.

Tiek saglabātas Konstitūcijā ieviestā atšķirība starp leģislatīvajiem aktiem un īstenošanas aktiem; tas vērtējams pozitīvi, tomēr Konstitucionālā līguma terminoloģija par leģislatīvajiem aktiem, likumiem un ietvarlikumiem, vairs netiek izmantota, un tas neveicina pārredzamību. Turpmāk tiks izmantoti leģislatīvie akti, ko sauc par regulām, direktīvām vai lēmumiem, kā arī īstenošanas akti, ko arī sauc par regulām, direktīvām vai lēmumiem; tādējādi saistībā ar tiesību normām tiek izjaukta skaidri noteikta hierarhija.

Konstitūcijā paredzētie termini tiešām bija vienkārši un skaidri, un to apzīmējums „eiro”, kas pievienots katrai no šīm kategorijām, ļautu sabiedrībai saprast, par ko ir runa, jo tie atbilda dalībvalstu lielākajā daļā izmantotajai terminoloģijai (likums ir tiesību akts, kura priekšlikumu iesniedz Parlamentam; regula ir tiesību akts, kuru piemēro vietējā izpildinstitūcija vai administrācija), tādējādi novēršot līdzšinējās terminoloģijas neskaidrības un neprecizitātes. Tā vietā turpmāk leģislatīvie akti tiks saukti par regulām, direktīvām vai lēmumiem; šie nosaukumi tiks izmantoti arī saistībā ar neleģislatīvajiem aktiem, pievienojot tiem apzīmējumu „īstenošanas” (vai „deleģētais”), lai tādējādi nošķirtu leģislatīvos aktus. Tādējādi tiek saglabāta neskaidra valoda, kā rezultātā vienkāršajiem iedzīvotājiem tiek piedāvāti abstrakti, nepārredzami un maldinoši jēdzieni, kuru redzamākais paradokss (vismaz valstīs, kurās lieto šo terminoloģiju) ir saukt leģislatīvos aktus par regulām!

- 7.3. Neskatoties uz minētajiem terminoloģijas sarežģījumiem, jaunajā Līgumā ir noteikta tiesību normu hierarhija. Ir redzama skaidra norāde uz leģislatīvo aktu dominējošo stāvokli salīdzinājumā ar īstenošanas aktiem. Ja vispārēji noteikumi paredz, ka ES lēmumu īstenošana jāveic dalībvalstīm, tad vajadzības gadījumā Komisija nepārprotami tiek atzīta par Eiropas izpildinstitūciju, kura pienākums ir veikt pasākumus, kas vajadzīgi leģislatīvo aktu īstenošanā Eiropas līmenī, savukārt Padome izpildvaras funkcijas veic tikai izņēmuma gadījumos, kad to patiešām pieprasa Konstitūcija vai kad to nosaka leģislatīvie akti, norādot pietiekamu pamatojumu.
- 7.4. Deleģēto regulu, kuras pieņemšanas pilnvaras Komisijai deleģē likumdevēja iestādes (Eiropas Parlamenta un Padomes), kategorijas izveide varētu veicināt Savienības darbības efektivitāti, jo likumdevējam nebūs jānodarbojas ar tehniskām detaļām, ar kurām daudz ātrāk un labāk tiks galā izpildinstitūcija; pilnvaru deleģēšanu papildina likumdevēja iestāžu kontroles nepieciešamās garantijas (jo īpaši ar diviem mehānismiem, kas ļauj vai nu bloķēt Komisijas pasākuma pieņemšanu, vai atcelt deleģētās pilnvaras), un ir nodrošināta Eiropas Parlamenta un Padomes pilnīga līdztiesība¹.

Tādējādi varam runāt par tiesību aktu hierarhiju, kurā regulas, direktīvas un lēmumi (īsumā runājot) ir leģislatīvie akti, bet īstenošanas regulas un direktīvas ir īstenošanas akti, ar kuriem izpildvara īsteno leģislatīvos aktus, savukārt lēmumi var būt gan augstākā mērā politiski (ja, piemēram, Padomes lēmumā izmanto pārejas noteikumus), gan atsevišķi īstenošanas akti.

- 7.5. Jaunās likumdošanas procedūras — Lisabonas līgums nepārprotami uzsver parasto likumdošanas procedūru (kas atbilst pašreizējai koplēmuma procedūrai); tā ir ideāla likumdošanas procedūra, un šajā saistībā citi likumdošanas procedūru veidi tiek uztverti kā izņēmumi (īpašās likumdošanas procedūras), kuriem jābūt skaidri paredzētiem Līgumos. Izmantojot parasto likumdošanas procedūru, iniciatīvas tiesības pieder Komisijai (izņemot dažos brīvības, drošības un tiesiskuma jautājumos, kuros

¹ Abi likumdevēji var jebkurā laikā atsaukt deleģēto lēmumu; turklāt Komisijas ierosinātie deleģētie noteikumi var stāties spēkā tikai tad, ja neviena no šīm divām iestādēm neiebilst laika posmā, kas noteikts likumā/pamatlikumā, kas atļauj deleģēt pilnvaras. Šie uzraudzības kārtības noteikumi nav visaptveroši.

Komisija šīs tiesības daļa ar vismaz vienu ceturtdaļu dalībvalstu), pastāv Eiropas Parlamenta un Padomes koplēmumi (iepriekšējā koplēmuma procedūrā ir veikti daži nelieli grozījumi, lai uzsvērtu abu iestāžu pilnīgu līdztiesību), un Padome pieņem lēmumus ar kvalificētu balsu vairākumu.

- 7.6. Parastās likumdošanas procedūras piemērošanas joma ir būtiski paplašināta — aptuveni piecdesmit jauni juridiski pamati (kopā ar iepriekšējiem — 86), no kuriem daži ir ārkārtīgi svarīgi, piemēram, tie, kas attiecas uz brīvības, drošības un tiesiskuma jomu, lauksaimniecības un zivsaimniecības politiku, Eiropas zinātniskās izpētes telpu un īstenošanas pilnvaru definīciju (līdz šim to noteica pamatlēmums par komitejas procedūru) vai pašreizējo Finanšu regulu (sk. 3. pielikumu). Visās šajās jomās Padomei nav tiesības lemt vienai pašai; tā var lemt vienīgi kopā ar Parlamentu.
- 7.7. Diemžēl vēl joprojām daudzos gadījumos tiek piemērotas īpašās likumdošanas procedūras, kurās viena iestāde, piedaloties citai iestādei, pieņem aktu; šī sadarbība var izpausties kā apstiprināšana vai vienkāršots atzinums. Dažreiz ir grūti saprast, kādēļ ir izvēlēts tieši šis procedūras veids, ja nu tas noticis vienīgi piekāpjoties starpvaldību konferencēs risinātajās sarunās. Trijos gadījumos Eiropas Parlamenta leģislatīvos aktus (regulas) pieņem ar Padomes piekrišanu. Savukārt Padomes leģislatīvos aktus var piemērot 28 gadījumos¹. Leģislatīvais akts par gada budžetu tiek pieņemts īpašā lēmuma pieņemšanas procedūrā, kurā piedalās gan Eiropas Parlaments, gan Padome (sk. 8. punktu).
- 7.8. Neskatoties uz šiem izņēmumiem, Lisabonas līgums neapšaubāmi ir progresīvs, jo tas nodrošina Eiropas likumdošanas efektivitāti un demokrātisko leģitimitāti. Līdzīgs progress vērojams arī Savienības starptautisko nolīgumu pieņemšanas jomā, pateicoties Padomē izmantotās kvalificēta balsu vairākuma procedūras piemērošanas jomas paplašināšanai un prasībai par Eiropas Parlamenta piekrišanu (piemēram, attiecībā uz nolīgumiem, ar kuriem īsteno kopējo tirdzniecības politiku).

8. Savienības finanses

- 8.1. Viens no jautājumiem, kurš izraisījis visvairāk debašu gan Konventā, gan 2004. gada Starpvaldību konferencē, bija Savienības finanšu sistēmas reforma, it īpaši budžeta procedūra. Bija nepieciešams izveidot institucionālo struktūru sistēmai, kas turpmāk ļautu nodrošināt piemērotu, pārredzamu un demokrātisku Savienības finansēšanu, un jo īpaši Eiropas Parlamentam — nostiprināt savus pozīcijas kā budžeta lēmējīnstīcijai, piešķirot tam noteicošo nozīmi ES budžeta pieņemšanā, ieskaitot tādus izdevumus, kas līdz šim bija klasificēti kā „obligāti”, piemēram, kopējās lauksaimniecības un zivsaimniecības politikas izdevumus apstiprināšanā. Kaut gan rezultāts bija visnotaļ pozitīvs, tomēr 2004. gada Starpvaldību konferencē bija jūtama viedokļu dažādība un Konventa priekšlikumi netika pilnībā atbalstīti. Savukārt 2007. gada sarunās šis jautājums vispār netika apspriests.

¹ 22 no šiem gadījumiem Padome pieņem lēmumu vienbalsīgi (piecos gadījumos ar Eiropas Parlamenta piekrišanu, 17 gadījumos pietiek ar vienkāršotu atzinumu); sešos gadījumos tā pieņem lēmumu ar kvalificētu balsu vairākumu (vienā gadījumā ar Eiropas Parlamenta piekrišanu, piecos gadījumos pietiek ar vienkāršotu atzinumu) — sk. 4. pielikumu.

8.2. Konvents bija piedāvājis vienkāršu un līdzsvarotu trīspakāpju modeli:

- Padome arī turpmāk vienbalsīgi pieņemtu lēmumus par galvenajiem mērķiem un pašu resursu griestiem (tos pēc tam būtu jāapstiprina dalībvalstīm atbilstīgi savām konstitucionālajām prasībām)¹; EP tikai būtu tiesības sniegt atzinumu;
- Eiropas Parlaments un Padome kopīgi pieņemtu finanšu perspektīvas, kurām ar nosaukumu „daudzgadu finanšu shēma” piešķirtu konstitucionālu spēku (Padome ar kvalificētu balsu vairākumu pieņemtu lēmumu, sākot ar pirmo finanšu shēmu pēc Konstitūcijas stāšanās spēkā);
- abas iestādes kopīgi pieņemtu lēmumus par gada budžetu — pēc pirmā lasījuma katrā iestādē, kā rezultātā varētu sasaukt Samierināšanas komitejas sanāksmi, Parlamentam būtu noteicošais vārds nesaskaņu gadījumā, ar nosacījumu, ka budžets tiek atbalstīts ar pārliecinošu pārsvaru; pretējā gadījumā priekšroka vienmēr būtu dodama Padomes nostājai.

8.3. Tas nozīmē, ka dalībvalstis turpinātu noteikt Savienības ienākumu apjomu un veidu, bet abām budžeta lēmējinstītijām būtu jāvienojas par izdevumu plānošanu, un, ja rodas domstarpības par gada budžetu, Eiropas Parlamentam būtu noteicošais vārds attiecībā uz kopējiem izdevumiem (likvidējot atšķirību starp obligātajiem un neobligātajiem izdevumiem), ņemot vērā finanšu shēmā noteiktās robežas. Praksē tas nozīmētu, ka abām iestādēm būtu jārod kompromisa variants.

8.4. Daudzas dalībvalstis bija neapmierinātas ar šo līdzsvaroto sistēmu, un 2004. gada Starpvaldību konferences laikā tika iesniegti priekšlikumi, kuri dažos gadījumos pat izpaudās kā nopietna Eiropas Parlamenta pašreizējo pilnvaru kritika saistībā ar šo jautājumu, radot risku, ka tiks iznīcināta ideja par finansiālo demokrātiju Savienībā. Īpaši pateicoties Eiropas Parlamenta pārstāvju, kā arī Itālijas un Īrijas prezidentūru centieniem, izdevās atrast kompromisu, kas sargā svarīgākās Parlamenta tiesības šajā jomā. Šis kompromiss netika apšaubīts 2007. gadā. Vienīgos grozījumus, kas tika veikti šajā sadaļā, noteica nožēlu izraisošā attieksšanās no Konstitūcijā paredzēto leģislatīvo aktu terminoloģijas²:

- tika saglabāti Konventa priekšlikumi attiecībā uz pašu resursiem;
- finanšu shēma vienmēr jāapstiprina abām iestādēm, un Padome pieņems lēmumus vienbalsīgi līdz tam brīdim, kad Eiropadome, arī pieņemot lēmumus vienbalsīgi, atļaus Padomei pieņemt lēmumus ar kvalificētu balsu vairākumu;

¹ Savukārt Konvents piedāvāja ieviest pašu resursu sistēmas īstenošanas pasākumus, Padomei ar kvalificētu balsu vairākumu pieņemot tiesību aktu, kuru apstiprinātu Parlaments.

² Faktiski likums, kas definē pašu resursu sistēmu un maksimāli pieļaujamās apjomas, kļuva par regulu, kā likums, kas nosaka šīs sistēmas piemērošanas pasākumus; likums, kas nosaka daudzgadu finanšu shēmu, arī kļuva par regulu, lai gan budžets, ko paredzēts pieņemt ar likumu, tagad kļuvis vienkārši par „budžetu”, saistībā ar ko nosaka tā leģislatīvā akta veidu, kurā šo budžetu pieņem. Tomēr LESD 314. pantā ietverta atsauce, ka to pieņem īpašajā likumdošanas procedūrā, kas saskaņā ar LESD 289. panta 3. punktu nozīmē leģislatīvo aktu.

- arī gada budžets jāpieņem Eiropas Parlamentam un Padomei kopīgi, bet abu iestāžu nesaskaņu gadījumā procedūra jāsāk no jauna, iesaistot Komisiju, kas iesniedz jaunu budžeta projektu¹.

8.5. Kā norādīts jau iepriekš, šis risinājums saglabā to Eiropas Parlamenta pilnvaru būtiskākos aspektus, kas saistītas ar budžetu — Parlamentam ir noteicošais vārds attiecībā uz visu budžetu, ņemot vērā, ka tiek likvidēta atšķirība starp obligātajiem un neobligātajiem izdevumiem. Tomēr, ja tiek saglabāta prasība pēc vienbalsīga balsojuma daudzgadu finanšu shēmas pieņemšanā, rodas nopietni sarežģījumi turpmākām sarunām par šo tēmu, turklāt nekādā veidā neveicina iestāžu savstarpējo budžeta saskaņošanas procedūru, kas bija Konventa priekšlikuma pamatā.

9. Progress nozaru politikā

Noteikumi par ES politikas jomā veiktajiem grozījumiem (izņemot vispārīgos noteikumus par Savienības ārējo darbību un noteikumus par KĀDP, kas iekļauti LES) ir ietverti LESD. III daļā ir ietverti noteikumi par Savienības iekšpolitiku un darbību, IV daļā — par aizjūras zemju un teritoriju asociēšanu, bet V daļā — par Savienības ārējo darbību. Ar jauno Līgumu tiek ieviestas gandrīz tikai procesuālas izmaiņas tajos noteikumos, kas jau atrodami Līgumos to pašreizējā formulējumā attiecībā uz nozaru politikas jomu definīciju un īstenošanu, jo īpaši juridiskajiem pamatiem, kas nosaka Savienības darbību katrā nozarē. Iespējams, var uzskatīt, ka daudzus no šiem noteikumiem varēja vienkāršot vai pielāgojot izmaiņām, kas pārbaudītas kopš šo noteikumu projektu sagatavošanas. Taču ir zināms, ka Konventa mandāts, ko piešķīra Eiropadome, nedeva tam tiesības veikt šajos noteikumos būtiskus grozījumus, 2004. gada Starpvaldību konferencē tas netika darīts un, 2007. gadā atsākot sarunas, patiesībā nebija izveidoti politiskie nosacījumi, lai atkārtoti sāktu izskatīt šo ārkārtīgi sarežģīto lietu.

Tādējādi ES politikā ieviestie grozījumi galvenokārt ir sekas jaunajā Līgumā ieviestajiem strukturālajiem, institucionālajiem un procesuālajiem grozījumiem, kas, piemēram, attiecas uz pīlāru struktūras atcelšanu, Savienības kompetencēm, iestādēm, lēmumu pieņemšanas procedūru un juridiskiem instrumentiem. Attiecībā uz politikas saturu netika ieviesti pārāk daudz jauninājumu; vienīgi brīvības, drošības un tiesiskuma jomā (kādreizējais trešais pīlārs), ārējo attiecību jomā, jo īpaši kopējās ārpolitikas un drošības politikas jomā, izmaiņas ir sevišķi asi jūtamas. Pārējās nozaru politikas jomās izmaiņas galvenokārt skar piemērojamās procedūras un juridisko pamatu klasifikāciju leģislatīvajos un neleģislatīvajos aktos, kas, ņemot vērā iepriekš apskatīto grozījumu pozitīvo raksturu, jau pati par sevi ir garantija lielākai Savienības darba efektivitātei, demokrātiskai leģitimitātei un pārredzamībai. It is true that, in the Constitution, some new legal bases seemed to recognise what were apparently new competencies, but these were essentially areas in which the Union was already taking action through the use of other articles, including Article 308. Pārējās nozaru politikas jomās izmaiņas galvenokārt skar piemērojamās procedūras un juridisko pamatu klasifikāciju leģislatīvajos un neleģislatīvajos aktos, kas, ņemot vērā iepriekš apskatīto

¹ Tas ir parastais noteikums. Vienā noteiktā gadījumā Parlaments var neatkāpties no sava viedokļa, ja to atbalsta ļoti liels deputātu vairākums. Bet tā ir tīri teorētiska iespēja.

grozījumu pozitīvo raksturu, jau pati par sevi ir garantija lielākai Savienības darba efektivitātei, demokrātiskai leģitimitātei un pārredzamībai. Šie jaunie noteikumi iekļauti ar dažiem grozījumiem. Turklāt ir ieviesti divi būtiski jauninājumi attiecībā uz cīņu pret klimata pārmaiņām un solidaritāti enerģētikas jomā; tās ir divas problemātiskas jomas, kas lielā mērā skar ES iedzīvotājus un kurās Savienības darbība varētu nodrošināt acīmredzamu pievienoto vērtību. But these are new objectives, rather than new competences. Starp citu, jāatzīmē, ka ir pievienota ievada nodaļa, kurā apkopotas „horizontālās klauzulas”, kas attiecas uz visām politikas jomām. Mēs izskatīsim šo grozījumu galvenos aspektus, lai noteiktu, vai minētajās nozarēs šie grozījumi nodrošinās efektīvāku un demokrātiskāku Savienības darbību.

9.1. *Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa*

- (1) Saistībā ar iekšpolitiku Lisabonas līgumā visvairāk jauninājumu ieviesti brīvības, drošības un tiesiskuma jomā, jo īpaši saistībā ar pīlāru struktūras atcelšanu un tiesu un policijas iestāžu sadarbību krimināllietās (līdz šim tā bija saistīta ar trešo pīlāru), kur tiek piemērota Kopienas metode, vispārinot parasto likumdošanas procedūru un lēmumu pieņemšanu ar kvalificētu balsu vairākumu. Tas bija noteikts jau Konstitucionālajā līgumā, bet Lisabonas līgumā papildus ieviesti būtiski grozījumi šajā jomā, kas būs būtiska turpmākajā Eiropas integrācijas procesā.

Kādreizējā trešā pīlāra iekļaušana Kopienas līmenī vienīgi dažos gadījumos pieļauj institucionālo sadrumstalotību dažos gadījumos — Eiropadome (vienprātīgi) nosaka likumdošanas un operatīvās plānošanas stratēģiskās pamatnostādnes, Parlamentam nekādā veidā neiejaucoties; likumdošanas iniciatīvas attiecībā uz tiesu un policijas iestāžu sadarbību krimināllietās sadarbību ir Komisijas un vienas ceturtdaļas dalībvalstu kompetencē (nevis, kā pašreiz, vienas dalībvalsts kompetencē); tiek pastiprināta dalībvalstu parlamentu loma, jo īpaši attiecībā uz subsidiaritātes principa ievērošanas uzraudzību (lai uzsāktu savlaicīgas brīdināšanas procedūru, to jāpieprasa vienai ceturtdaļai, nevis vienai trešdaļai, dalībvalstu parlamentu), lai novērtētu ES politikas īstenošanu šajā jomā un uzraudzītu *Eurojust* un Eiropola darbību.

- (2) Politikas mērķi šajā jomā ir noskaidroti un precīzi definēti. Savienībai šajos jautājumos ir nepārprotami jāievēro pamattiesības. Tās galvenais mērķis ir tiesu iestāžu pieejamība. Tiek atzīts, ka dažādu sistēmu savstarpēja atzīšana un tiesību aktu tuvināšana ir divi pretēji politikas īstenošanas veidi.

Patvēruma, imigrācijas, robežkontroles un vīzu politika tiek atzīta par Savienības kopējo politiku, un uz tās īstenošanu attiecas solidaritātes un atbildības taisnīga sadalījuma princips, kas jāievēro dalībvalstu starpā.

Jaunais Līgums ir ievērojams solis uz priekšu saistībā ar tiesu iestāžu sadarbību civillietās un krimināllietās, kā arī policijas iestāžu sadarbību, galvenokārt pateicoties parastās likumdošanas procedūras piemērošanai.

- (3) Tādējādi tiesu iestāžu sadarbība civillietās attiecas uz visiem gadījumiem, kam ir pārrobežu nozīme, un balstās uz tiesas nolēmumu un ārpustiesas lēmumu savstarpēju

atzīšanu, piemērojot parasto likumdošanas procedūru attiecībā uz iespējamiem tiesību aktu tuvināšanas pasākumiem, izņemot tos pasākumus, kas skar ģimenes tiesības, jo tie pieprasa ievērot vienprātības principu (Padomes regula ar vienkāršotu Eiropas Parlamenta atzinumu). Tomēr Padome, saņemot EP atzinumu, var vienprātīgi nolemt piemērot parasto likumdošanas procedūru arī dažiem ģimenes tiesību aspektiem, kam ir pārrobežu nozīme, ar nosacījumu, ja tam neiebilst neviens no dalībvalstu parlamentiem.

- (4) Attiecībā uz tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās galvenais jauninājums ir tas, ka parastā likumdošanas procedūra (kvalificēts balsu vairākums) tiks piemērota tiesību aktu tuvināšanai gan procesuālos jautājumos (noteikumu minimums tiesas spriedumu un lēmumu savstarpēju atzīšanai utt.), gan materiālajās krimināltiesībās, paredzot noteikumu minimumu attiecībā uz dažu smagu kriminālnozieģumu definīciju gadījumos, kad šiem nozieģumiem ir pārrobežu nozīme, kas ietverti Līgumā par Eiropas Savienības darbību, kā arī sankcijas. Jaunais Līgums pat paredz, ka Padome, tai lemjot vienprātīgi pēc EP apstiprinājuma saņemšanas, ir tiesīga noteikt citus kriminālprocesa aspektus un citas nozieģumu jomas, kurās var piemērot parasto likumdošanas procedūru.

Dažām dalībvalstīm bija nopietni iebildumi pret šiem jauninājumiem, neraugoties uz garantijām, ka ar šiem jautājumiem saistītajos ES tiesību aktos ir jāievēro dalībvalstu tiesību sistēmu galvenie aspekti. Tādēļ, lai panāktu vienošanos, 2004. gada Starpvaldību konference paredzēja „drošības bremžu” mehānismu, kas vēl tika mainīts 2007. gada sarunu laikā un kas nodrošina visas vajadzīgās garantijas tām dalībvalstīm, kurām šajā jomā rodas grūtības, tomēr neizslēdzot turpmāku progresu šajā jautājumā. Saskaņā ar šo norunu jebkura dalībvalsts var pieprasīt tiesību akta projekta izskatīšanu Eiropadomē, ja šī valsts uzskata, ka kāds no tiesību akta priekšlikumiem apdraud tās „krimināltiesību sistēmas pamataspektus”. Eiropadomei, ja ir panākts konsenss, četru mēnešu laikā lieta jānosūta atpakaļ Padomei, lai nodrošinātu procesa nepārtrauktību. Ja šo četru mēnešu laikā netiek panākta vienošanās, tad, pamatojoties uz attiecīgo tiesību akta priekšlikumu, šajā jautājumā automātiski ir jāuzsāk ciešāka sadarbība, ja to atbalsta deviņas dalībvalstis.

- (5) Parlaments var izteikt atzinību arī par to, ka jaunajā Līgumā ir saglabāts Konventa priekšlikums par Eiropas Prokuratūras izveidi, kuras pienākums būs apkarot nozieģumus, kas skar Savienības finansiālās intereses, un celt apsūdzību pret vainīgajiem šādos pārkāpumos, kaut arī 2004. gada Starpvaldību konferencē vairākas delegācijas izteica lielus iebildumus. Tomēr, lai apstiprinātu ES regulu, joprojām Padomei lēmums jāpieņem vienprātīgi pēc tam, kad tā saņemusi Eiropas Parlamenta piekrišanu, kā tas noteikts Konstitūcijā, bet 2007. gada sarunās tika ieviesta klauzula, kas līdzīga iepriekšējā punktā noteiktajai un ko varētu nosaukt par „ārkārtas paātrināšanas mehānismu” — ja Padome nav panākusi vienprātību, vismaz deviņu dalībvalstu grupa var pieprasīt, lai projekts tiek nodots izskatīšanai Eiropadomē; ja Eiropadomē tiek panākta vienprātība, tā projektu atdod atpakaļ Padomei procedūras turpināšanai; ja četru mēnešu laikā Eiropadomē netiek panākta vienprātība, tad vismaz deviņas dalībvalstis var pieprasīt automātiski uzsākt ciešāku sadarbību.

Turklāt pārejas klauzula paredz, ka Eiropas Prokuratūra var paplašināt piešķirtās

pilnvaras, tajās iekļaujot smagus noziegumus ar pārrobežu aspektu, ja Padome pēc tam, kad Parlaments ir devis savu piekrišanu, vienbalsīgi pieņem šo lēmumu.

- (6) Visbeidzot, parastā likumdošanas procedūra ir ieviesta arī dalībvalstu policijas iestāžu sadarbībā, kaut arī vienprātības princips paliek spēkā operatīvajā sadarbībā un gadījumos, kad vienas dalībvalsts kompetentās iestādes veic darbības citas dalībvalsts teritorijā. Tāpat kā Prokuratūras gadījumā, arī šajā jomā 2007. gada Starpvaldību konference pievienoja „ārkārtas paātrināšanas mehānismu”, kas procedūras bloķēšanas gadījumā ļauj īstenot ciešāku sadarbību, ja to atbalsta vismaz deviņas dalībvalstis.
- (7) Noslēgumā jāatgādina, ka galvenokārt pēc iniciatīvas, ko izteikusi Apvienotā Karaliste, kuras īpašā pozīcija tieslietu un iekšlietu jomā ir atzīta jau iepriekš (kā tas ir Īrijas gadījumā un atšķirīgā mērā — arī Dānijā¹), protokolos ir iekļauti īpašie noteikumi, kas nostiprina šo īpašo statusu. Kā kompensāciju par savu piekrišanu Apvienotā Karaliste tiešām pieprasīja veikt grozījumus divos protokolos, kuros atzīta Apvienotās Karalistes un Īrijas (kurai zināmā mērā ir jāseko Apvienotajai Karalistei, ņemot vērā īpašus nolīgumus, kas šajā jautājumā saista abas dalībvalstis) īpašā situācija saistībā ar attīstību brīvības, drošības un tiesiskuma jomā un, jo īpaši, Šengenas *acquis* attīstības pasākumiem.

Šo divu dalībvalstu nostāja ir radusies īpašu apstākļu ietekmē: tās ir salas, šajās valstīs nav iedzīvotāju personu apliecību sistēmas un tajās ir spēkā precedenta tiesību sistēma (t.s. anglosakšu tiesību sistēma).

Tādējādi izņēmuma kārtība, kas jau bija ieviesta saistībā ar Apvienoto Karalisti un Īriju imigrācijas, patvēruma un vīzu politikas jomā, kā arī tiesu iestāžu sadarbībā civilīlētās, tika paplašināta, iekļaujot tajā arī tiesu un policijas iestāžu sadarbību krimināllietās². Attiecībā uz Šengenas *acquis*, ar kuru saistībā Padome piekrita, ka Apvienotā Karaliste un Īrija piedalās konkrētos gadījumos, ar nosacījumu, ka šīs valstis piedalās arī šo nepilnīgo pasākumu izstrādē, abām dalībvalstīm nebūs pienākums piedalīties šajos attīstības pasākumos, ja tās to nevēlēsies. Tomēr šīs valstis var pilnībā vai daļēji izslēgt no Šengenas zonas, ja tā nolemj Padome, Eiropadome vai Komisija³.

Turklāt attiecībā uz kādreizējā trešā pīlāra tiesību aktu pārveidi atbilstīgi jaunajam tiesiskajam režīmam, jo īpaši attiecībā uz tiesiskuma kontroli, ko saistībā ar šiem aktiem īsteno Tiesa un Komisija, protokolā par Apvienoto Karalisti tika pievienoti pārejas noteikumi, precizējot, ka pasākumiem policijas un tiesu iestāžu sadarbībā krimināllietās, kuri bija ieviesti līdz jaunā Līguma spēkā stāšanās datumam, uz laiku līdz pieciem gadiem (vai līdz laikam, kamēr šajos aktos tiek veikti grozījumi atbilstīgi jaunajām procedūrām) šo prasību var nepiemērot. Pirms šī piecu gadu termiņa Apvienotai Karalistei ir pat iespēja nepieņemt jauno kārtību, kas noteikta saistībā ar šiem aktiem, bet tādā gadījumā šai valstij vairs nav saistoši

¹ Apvienotās Karalistes un Īrijas īpašā situācija ir noteikta divos protokolos, kas minēti nākamajās divās piezīmēs. Dānijas situācija, attiecībā uz kuru netika veikti būtiski grozījumi, izriet no Protokola par Dānijas nostāju.

² Protokols par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu.

³ Protokols, ar ko iekļauj Šengenas *acquis* Eiropas Savienības sistēmā.

visi šajā jomā spēkā esošie akti, turklāt, ja Padome pieņemtu tādu lēmumu¹, tad Apvienotajai Karalistei varētu pat noteikt, ka tai jāuzņemas tiešas finansiālas sekas, „kas nenovēršami radušās, kad uz to beidz attiecināt tādus tiesību aktus”.

9.2. Citi iekšpolitikas jautājumi

- (1) Papildus dažiem jauniem juridiskiem pamatiem, kas ieviesti saistībā ar jaunām vai skaidrāk definētām kompetencēm, jaunajā Līgumā nozaru politikas jomās veiktie grozījumi galvenokārt attiecas uz koplēmuma (t.i., kvalificētā balsu vairākuma) procedūras ieviešanu, nosakot to par parasto likumdošanas procedūru, un atbilstīgi jaunajai definīcijai ieviesto leģislatīvo un izpildvaras aktu klasifikāciju.
- (2) Dažas no pārsteidzošākajām izmaiņām ir veiktas lauksaimniecības un zivsaimniecības politikā, kur parastā likumdošanas procedūra tiks piemērota, lai pieņemtu jaunus leģislatīvos aktus, kuros ietverti noteikumi par lauksaimniecības tirgu kopīgo organizāciju un citi noteikumi, kas vajadzīgi kopējās lauksaimniecības politikas un kopējās zivsaimniecības politikas mērķu sasniegšanai (patlaban Eiropas Parlamentam ir tikai apspriešanās tiesības). Tas nozīmē, ka kopējās lauksaimniecības un zivsaimniecības politikas pamatnostādņu izstrāde drīz tiks uzticēta arī Parlamentam un vairs nebūs tikai lauksaimniecības ministru kompetencē. Savukārt cenu, nodevu, atbalsta un kvantitatīvo ierobežojumu noteikšanu, kā arī zvejas kvotu piešķiršanu paredz izpildvaras akti (īstenošanas regulas vai lēmumi), kurus pieņem Padome.
- (3) Pētniecības un tehnoloģijas attīstības politikai ir pievienota jauna joma — kosmosa politika. Turpmāk ar Eiropas leģislatīvo aktu, kas jāpieņem ar kvalificētu balsu vairākumu, tiks ieviesta pētniecības pamatprogramma. Atbilstīgi parastai likumdošanas procedūrai pieņems regulas, ar kurām tiks veidota Eiropas zinātniskās izpētes telpa, kurā var notikt brīva zinātnieku, eksakto zināšanu un tehnoloģiju apmaiņa. Atbilstīgi parastajai likumdošanas procedūrai varētu izstrādāt arī Eiropas kosmosa programmu.
- (4) Mērķi, kas tika noteikti jaunajā enerģētikas sadaļā, paredz arī nodrošināt enerģijas tirgus darbību un energoapgādes drošību, veicināt energoefektivitāti un taupību, kā arī neizsīkstošu enerģijas veidu attīstību. Tomēr jaunajā Līgumā ieviests Savienības darbības ierobežojums, nosakot, ka ES nedrīkst iegrožot nedz dalībvalstu tiesības paredzēt nosacījumus savu energoresursu izmantošanai, nedz arī to tiesības izvēlēties kādu no energoavotiem, kā arī noteikt savas energoapgādes struktūru. Turklāt, kaut arī šajā nozarē ir jāievēro parastā likumdošanas procedūra un lēmumu pieņemšana ar kvalificētu balsu vairākumu, Starpvaldību konference noteica, ka jāizmanto jebkuri līdzekļi, galvenokārt finanšu, kurus Padomei jānosaka ar vienbalsīgi pieņemtu tiesību aktu pēc apspriešanās ar Parlamentu. Tomēr Padome, pieņemot lēmumu vienbalsīgi, var noteikt, ka šajās jomās piemēro parasto likumdošanas procedūru. Visbeidzot, pēc sabiedriskām debatēm, kas norisinājās pēdējos divus gadus, 2007. gada Starpvaldību konference enerģētikas jomā ieviesa īpašu atsauci uz solidaritāti dalībvalstu starpā, kā to bija vēlēties Eiropas Parlaments.

¹ 10. pants Protokolā Nr. 11 par pārejas noteikumiem.

- (5) Dalībvalstis 2007. gada Starpvaldību konferencē vienojās, ka pievienos īpašu atsauci par cīņu pret klimata pārmaiņām, tādējādi nosakot konkrētāku juridisko pamatu, kas tai ļauj īstenot saistošus pasākumus.
- (6) Veselības aizsardzības jomā jaunajā Līgumā Savienībai īstenojamiem atbalsta pasākumiem pievienota cīņa pret „galvenajiem pārrobežu draudiem”, minot nopietnu pārrobežu veselības apdraudējumu kontroli, laicīgu brīdināšanu par tiem, kā arī to apkarošanu. Līdz ar citiem pasākumiem Savienībai jāievieš arī augsti kvalitātes un drošības standarti medikamentiem, kā arī veselības aizsardzības pasākumi attiecībā uz tabakas izstrādājumu un alkohola pārmērīgu lietošanu. Jāuzsver, ka jaunajā Līgumā paredzēts, ka Savienības rīcība respektē dalībvalstu atbildību par savas veselības politikas noteikšanu, kas ietver veselības aprūpes pakalpojumu un medicīniskās aprūpes vadību un šīm nozarēm atvēlēto resursu sadali.
- (7) Ir jāizsaka nožēla par to, ka beidzot saskaņotais dokuments neietver nozīmīgākos grozījumus sociālās politikas jomā, it īpaši attiecībā uz biežāku lēmumu pieņemšanu ar kvalificētu balsu vairākumu (pašreiz šajā jautājumā nav redzamas nekādas izmaiņas). Tomēr nebūtu pareizi apgalvot, ka sociālajā jomā Lisabonas līgums sper soli atpakaļ. Gluži otrādi, ir vērojams zināms progress. Papildus tam, ka sociālā politika ir noteikta par vienu no dalītās kompetences jomām un ir ietverta skaidra norāde, ka Savienība var uzņemties iniciatīvu, lai nodrošinātu dalībvalstu sociālās politikas koordināciju, jaunajā Līgumā ir panākts progress vairākās jomās:
- par Savienības mērķiem ir noteikta „pilnīga nodarbinātība” un „sociālā attīstība”;
 - Vispārēji piemērojamos noteikumos (LESD I daļā) ir ieviesta horizontāla rakstura „sociālā klauzula”, ar kuru saskaņā savas politikas definēšanā un īstenošanā Savienībai jāņem vērā prasības, kas saistītas ar „augsta nodarbinātības līmeņa uzturēšanu”, „atbilstīga sociālās aizsardzības līmeņa nodrošināšanu”, „sociālās atstumtības apkarošanu”, kā arī „izglītības, mācību un cilvēku veselības aizsardzības līmeņa paaugstināšanu”;
 - tāda juridiskā pamata izveide, kas nodrošina vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu atzīšanu; turklāt 2007. gada Starpvaldību konference ir pievienojusi protokolu par vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumiem, kurā precizēta šo pakalpojumu sniegšanas kārtības īpašās iezīmes un skaidri noteikts, ka Līgums nekādā veidā neskar dalībvalstu kompetenci attiecībā uz tādiem vispārējas nozīmes pakalpojumiem, kas nav tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumi, t.i., sabiedriskiem pakalpojumiem burtiskā nozīmē;
 - LESD ir skaidri atzīta „sociālo partneru” loma, it īpaši trīspusējas Sociālo lietu augstākā līmeņa sanāksmes par ekonomikas izaugsmi un nodarbinātību, kas veicina sociālo dialogu.
- (8) Visbeidzot jāatzīmē, ka parastā likumdošanas procedūra tiks piemērota arī pasākumiem par sociālo nodrošinājumu, kas paredz algotiem vai pašnodarbinātiem migrējošiem darba ņēmējiem piešķirt tiesības uz pabalstiem. Šo noteikumu papildinās „drošības bremžu” mehānisms — ja kāda dalībvalsts paziņo, ka šie pasākumi varētu

ietekmēt tās „sociālā nodrošinājuma sistēmas būtiskus aspektus, jo īpaši tās piemērošanas jomu, izmaksas vai finanšu struktūru, vai varētu ietekmēt minētās sistēmas finansiālo līdzsvaru”, tad šī valsts var pieprasīt šo jautājumu nodot Eiropadomei (tādējādi parasto likumdošanas procedūru aptur). It may then request that the matter be referred to the European Council (thus automatically suspending the legislative procedure). Eiropadomei četrus mēnešu laikā lieta ir jāatdod atpakaļ Padomei, lai tā varētu turpināt procedūru, vai arī jāpieprasa Komisijai, lai tā iesniedz jaunu priekšlikumu. Šādā gadījumā uzskata, ka sākotnēji ierosinātais akts nav pieņemts.

- (9) Reformu līgumā nav veikti nekādas izmaiņas attiecībā uz nodokļu politiku, kurā noteicošais ir vienprātības princips. Starpvaldību konferencei neizdevās vienoties pat par tiem samērā retajiem gadījumiem, kuriem Konvents ierosināja piemērot parasto likumdošanas procedūru (t.i., kvalificētu balsu vairākumu) attiecībā uz administratīvās sadarbības pasākumiem, krāpniecības apkarošanu un cīņu pret izvairīšanos no nodokļu samaksas (Padome, pieņemot vienbalsīgu lēmumu, konstatēja, ka ierosinātie pasākumi attiecās uz šiem jautājumiem).
- (10) Diskusiju uzmanības centrā izvirzījās arī ekonomikas vadība, bet šajā jomā grozījumi ir samērā nenožīmīgi. Tomēr ir jāuzsver, ka ekonomikas un nodarbinātības politikas koordinācija ir Savienības kompetencē (kaut arī 2004. gada Starpvaldību konference laboja Konvencijas tekstu, uzsverot, ka dalībvalstis koordinē savu politiku saskaņā ar Savienībā noteikto kārtību), turklāt nedaudz tika nostiprināta Komisijas pozīcija un konkretizēti īpaši noteikumi dalībvalstīm, kuru naudas vienība ir euro. Piemēram, Padome lēmumu par euro ieviešanu jaunajās dalībvalstīs (ko ierosina Komisija) pieņem pēc tam, kad tā ir saņēmusi to dalībvalstu kvalificēta balsu vairākuma ieteikumu, kuru naudas vienība jau ir euro.

Turklāt Eirogrupas darbības noteikumi ir izklāstīti pielikumā pievienotajā protokolā. Jaunajā līgumā iekļauta arī Deklarācija par Stabilitātes un izaugsmes paktu. 2004. gada Starpvaldību konferencē dažas delegācijas paktu apsprieda karstās debatēs, kuru rezultātā tika pieņemti daži grozījumi Konvencijas tekstā, kas, jo īpaši, samazināja Komisijai paredzēto lomu saistībā ar pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru (kopā ar Padomes ieteikumiem attiecīgajām dalībvalstīm to paredzēts pieņemt kā Komisijas ieteikumu, kā tas ir noteikts patlaban, nevis kā priekšlikumu, ko ierosināja Konvents).

9.3. Kopējā ārpolitika un drošības politika

- (1) Savienības ārējās darbības jomā arī veikti būtiski grozījumi, jo īpaši attiecībā uz institucionālo regulējumu. Tomēr šajā jomā attiecībā uz struktūru Lisabonas līgums ir ievērojami atšķiras no Konstitucionālā līguma.

2004. gada Starpvaldību konference ņēma vērā Konvenciju attiecībā uz strukturālo vienotību visos noteikumos par ES ārējo darbību, kuri papildus diviem pantiem, kuros definēti galvenie principi, kas ietverti I daļā, pilnībā tika iekļauti Konstitūcijas III daļas V sadaļā „Savienības ārējā darbība”. Savukārt Lisabonas līgums LES V sadaļā ir apvienojis vispārīgos noteikumus par Savienības ārējo darbību un visus

noteikumus par KĀDP, iekļaujot tajos noteikumus par aizsardzību, lai gan pārējie noteikumi par citām ārējās darbības jomām (kopējā tirdzniecības politika, sadarbība ar trešām valstīm un humānā palīdzība u.c.) ir iekļauti LESD V sadaļā. Tas, ka abiem Līgumiem ir vienāds juridisks spēks, kā tas norādīts katra Līguma pirmajos pantos¹, šķiet, var saglabāt progresu, ko nosaka pīlāru struktūras atcelšana, un ierobežot zināmu saskaņotības zudumu šajos noteikumos, kā arī mazināt draudus, ar ko KĀDP valdību darbības joma „aplipina” arī pārējos Kopienas ārējo attiecību jautājumus. Tomēr nepārtraukti ir jāpieliek pūliņi saistībā ar abu Līgumu interpretāciju, lai nodrošinātu progresu un novērstu šādus draudus. Lai dzīvo teksta saprotamība!

Turpretī Lisabonas līgumā ir saglabāts, lai arī neatbilstoši formulējumam, tad vismaz pēc būtības, galvenais institucionālais jauninājums, kas bija ietverts Konstitucionālajā līgumā — ir ieviests Augstais pārstāvis ārlietu un drošības politikas jomā, kas aizvieto Konstitūcijā paredzēto ārlietu ministru, faktiski nemainot šīs amatpersonas pienākumus un pilnvaras (*sk. 6.5. punktu*). Augstais pārstāvis „sēdēs uz diviem krēsliem” — viņš būs atbildīgs par kopējās ārpolitikas un drošības politikas pārvaldību un ES ārējās darbības koordinēšanu; šī amata ieviešana patiešām ir galvenais jaunā Līguma institucionālais jauninājums ES ārējo attiecību jomā. Parlaments pauž cerību, ka šis jaunais amats patiešām spēs veicināt lielāku Savienības ārējās darbības saskaņotību un efektivitāti, tomēr lielā mērā tas būs atkarīgs no tā, kādā veidā veidosies attiecības starp Augsto pārstāvi, Komisijas priekšsēdētāju un jauno vēlēto Padomes priekšsēdētāju.

Kopējā ārlietu un drošības politikā, kas būs valdību darbības pamatā, kurā Eiropadomei ir noteicošā loma, arī turpmāk noteicošā būs lēmumu pieņemšana atbilstīgi vienprātības principam, bet kvalificēts balsu vairākums būs nepieciešams vienīgi tad, ja īstenos Eiropadomes vai Padomes pieņemtus lēmumus (vai priekšlikumus, kurus pēc Eiropadomes pieprasījuma iesniedzis Augstais pārstāvis ārlietu un drošības politikas jomā). Tomēr ir paredzēts izmantot „drošības bremžu” mehānismu tajos gadījumos, kad kāda dalībvalsts iebilst lēmuma pieņemšanai ar kvalificētu balsu vairākumu, ja tas skar svarīgus politiskus jautājumus. Vairāki priekšlikumi, kas tika izteikti 2004. gada Starpvaldību konferencē, paredzēja paplašināt kvalificēta balsu vairākuma procedūru, tomēr nedz Konventā izteiktie priekšlikumi (kvalificēts balsu vairākums priekšlikumiem, kurus iesniedz Augstais pārstāvis un atbalsta Komisija), nedz arī Itālijas prezidentūras delegātu priekšlikumi (kvalificēts balsu vairākums visiem Augstā pārstāvja priekšlikumiem) netika pieņemti vairāku dalībvalstu iebildumu dēļ. Tomēr jaunajā Līgumā saglabāts pārejas noteikums saistībā ar KĀDP, kas jau bija paredzēts Konstitūcijā un ar kuru saskaņā Eiropadomei ir iespēja pieņemt vienprātīgu lēmumu, kas ļauj pieņemt lēmumu ar kvalificētu balsu vairākumu citos gadījumos (izņemot tos lēmumus, kas saistīti ar militāriem un aizsardzības jautājumiem). Ir skaidrs, ka šāda pārejas noteikuma piemērošana radīs ievērojamus sarežģījumus.

Savukārt Eiropas Parlamentam tiek piešķirtas visaptverošas tiesības būt informētam, un dažos gadījumos ar to ir jāapspiežas, lai tas varētu veikt kontroli (jautājumi, debates) un pieņemt KĀDP budžetu. Eiropas Savienības Tiesas kompetence kopējā

¹ ES līguma 1. panta trešais ievilkums un LESD 1.a panta 2. punkts.

ārpolitikā un drošības politikā ir ierobežota, nošķirot KĀDP un citas ES darbības jomas, tomēr Tiesa var izlemt jautājumus par Eiropas lēmumu likumību, kuri paredz ierobežojošus pasākumus pret fiziskām personām.

Rezumējot — var izteikt nožēlu, ka nav noteiktas papildu kompetences jomas, jo īpaši attiecībā uz lēmumu pieņemšanu ar kvalificētu balsu vairākumu, tomēr ir jāsaprot reālā situācija, proti, ka pašreizējā Eiropas integrācijas situācijā ārpolitika ir tik cieši saistīta ar dalībvalstu kompetenču galveno aspektu, ka mēs nevaram cerēt uz patiesu kopējo ārpolitiku, ja šajā jomā dalībvalstis neizrādīs politisko gribu. Jaunā Līguma būtisks ieguldījums galvenokārt ir saistīts ar institucionālu nosacījumu ieviešanu, lai mudinātu dalībvalstis apspriesties savā starpā un mēģināt definēt kopēju pieeju tādu starptautisku problēmu atrisināšanai, kurām šāda pieeja ir vajadzīga, kā arī savstarpēji konsultēties pirms tādas vienpusējas darbības uzsākšanas, kas var kaitēt Savienības kopīgajām interesēm.

- (2) Vislielāko progresu jaunais Līgums paredz īpašajā kopējās drošības politikas jomā, kurā 2004. gada Starpvaldību konference ieviesa būtiskas izmaiņas, daudz tālejošākas, nekā tās, ko ierosināja Konvents; šīs izmaiņas gandrīz pilnībā tika ietvertas 2007. gada sarunās.

Tādējādi kopējā aizsardzība vai vismaz kopējās aizsardzības politikas, kuras principi apstiprināti Māstrihtas līgumā, formulējums ir kļuvis par reālu perspektīvu¹. Kopējā aizsardzības politika nodrošina Savienībai rīcības spējas, izmantojot civilos un militāros līdzekļus. Galvenie jauninājumi šajā saistībā ir šādi:

- Petersbergas uzdevumu pārskatīšana²;
- Eiropas Aizsardzības aģentūras izveide („Eiropas Aizsardzības, zinātniskās izpētes, iepirkumu un bruņojuma aģentūra”)³;
- iespēja ar Padomes kvalificēta balsu vairākuma lēmumu izveidot pastāvīgu, strukturētu sadarbību aizsardzības jomā starp dalībvalstīm, kurām ir militārie spēki un politiskā griba to darīt (noteikumi par šādas sadarbības izveidošanu ir izklāstīti pielikumā pievienotajā protokolā);
- atbilstīgi Apvienoto Nāciju Organizācijas statūtiem un Ziemeļatlantijas Līguma organizācijas saistībām tāda pienākuma definēšana, kas nosaka, ka dalībvalstīm, kas ir šo organizāciju locekles, izmantojot visus to rīcībā esošos līdzekļus, savstarpēji jāsniedz atbalsts un palīdzība tādā gadījumā, ja kāda dalībvalsts savā teritorijā ir kļuvusi par upuri bruņotam uzbrukumam. Jaunais Līgums paredz, ka šis

¹ Vajadzības gadījumā Eiropadome pieņem vienprātīgu lēmumu izveidot kopēju aizsardzības sistēmu; šo lēmumu visām dalībvalstīm jāapstiprina atbilstīgi savām konstitucionālajām prasībām.

² Iekļaut atbrūpošanās operācijas, militāro konsultēšanu, stabilizāciju pēc konflikta novēršanas un terorisma apkarošanu, tostarp trešo valstu teritorijās, pie pašreizējiem humānās palīdzības un glābšanas uzdevumiem, konfliktu novēršanas un miera uzturēšanas uzdevumiem, kaujas vienību uzdevumiem krīžu situācijās un miera atjaunošanas.

³ Tās svarīgākie uzdevumi ir veicināt dalībvalstu militāro spēku racionālu izmantošanu, koordinēt aizsardzības tehnoloģiju izpēti un uzlabot militāro izdevumu efektivitāti.

pienākums nebūs pretrunā ar konkrētu valstu drošības un aizsardzības politikas īpašo raksturu; šādas garantijas ir svarīgas dalībvalstīm, kas līdz šim ir izmantojušas neitralitātes politiku;.

- lai aizstāvētu Savienības vērtības, Padomei būs iespēja uzticēt dažādus uzdevumus dalībvalstu grupām;
 - sākumfonda izveide, ko nodrošinās dalībvalstu ieguldījums, lai segtu militāriem mērķiem paredzētus izdevumus, kas nav paredzēti Savienības budžetā;
 - tādas procedūras izveide, lai garantētu ātru pieeju ES apropriācijām.
- (3) Grozītais LES paredz arī solidaritātes klauzulu, ar kuru saskaņā dalībvalstīm jāsniedz palīdzība jebkurai dalībvalstij, kas ir kļuvusi par teroristu uzbrukuma vai dabas katastrofas upuri, ja šī valsts to lūdz. Lēmumu par šīs solidaritātes klauzulas īstenošanas nosacījumiem pieņems Padome pēc kopēja Komisijas un Augstā pārstāvja ārlietu un drošības politikas jomā priekšlikuma. Padome vienprātīgi izlems, vai šim lēmumam ir kāda saistība ar aizsardzību. Par to informē Eiropas Parlamentu.
- (4) Šie uzlabojumi ir nozīmīgi un nevājina konkrēto dalībvalstu drošības un aizsardzības politikas īpašo raksturu, nedz arī pie NATO piederošo dalībvalstu saistības. Turklāt ir maz ticams, ka tie pārveidos Savienību par agresīvu militāru bloku, par ko daļa sabiedrības ir nobažījusies. Atsevišķas personas vēlētos vēl lielākas izmaiņas, it īpaši likumā par balsošanu ar kvalificētu balsu vairākumu. Tomēr, ņemot vērā to, ka šī joma ir cieši saistīta ar valdību sadarbību, kā arī politisko situāciju, kādā pašreiz atrodas Savienība, galīgo rezultātu var uzskatīt par samērā pozitīvu. Tomēr 2007. gada sarunās dažu dalībvalstu spiediena rezultātā, atsevišķu noteikumu formulējumā nācās ieviest grozījumus, kurus noteica vēlme nodrošināt, lai gan tā bija pārspīlēta, ka KĀDP jomā Savienība aprobežojas vienīgi ar to darbību, kas tai Līgumos paredzēta saistībā ar kompetences jomām. Turklāt jaunais Līgums tika papildināts ar vairākām liekām deklarācijām¹, kuras atkārti iepriekšminēto domu, reizēm pilnīgi veltīgi. Lai arī šāda prakse nav gluži bīstama, jo tā tikai atkārtoti apstiprina visiem zināmu patiesību par Līguma noteikumu saturu, tā norāda uz samērā negatīvu pieeju Eiropas integrācijas procesam, kas var sabiedrībai radīt kļūdainu priekšstatu.

9.4. Citas ārējo attiecību jomas

- (1) Saistībā ar ārējām attiecībām ir jāuzsver pozitīvi vērtējami grozījumi, kas veikti kopējā tirdzniecības politikā. Tās piemērošanas joma ir paplašinājusies, ietverot pakalpojumu un intelektuālā īpašuma tirdzniecību. Parlamenta loma ir palielinājusies — parastā likumdošanas procedūra būs noteicošā kopējas tirdzniecības politikas īstenošanā, un

¹ Deklarācijā Nr. 13 ir uzsvērts, ka noteikumi par KĀDP „neskar” dalībvalstu pašreizējo atbildību par to „ārpolitikas izstrādi un īstenošanu” un noteikumi par kopējo drošības un aizsardzības politiku neskar dalībvalstu drošības un aizsardzības politikas īpašo būtību. Tas pats attiecas uz Deklarāciju Nr. 14, ar kuru saskaņā jaunais Līgums neietekmēs dalībvalstu dalību starptautiskās organizācijās, tostarp dalībvalsts dalību Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomē. Šīs deklarācijas otrais punkts ir īpaši nepamatots, pie tam daļēji nepareizs; tas paredz, ka noteikumi par KĀDP „nedod Komisijai jaunas pilnvaras ierosināt lēmumus, nedz arī palielina Eiropas Parlamenta lomu”.

Parlaments regulāri saņems ziņojumus par sarunām attiecībā uz starptautiskiem nolīgumiem, ko nevar noslēgt bez šīs iestādes piekrišanas. Lisabonas līgumā apstiprināts arī tā saucamais „kultūras izņēmums”¹, kura piemērošanu paplašina arī uz citām jomām.

- (2) Visbeidzot, attiecībā uz humāno palīdzību Eiropas Parlaments var atzinīgi izteikties par juridiskā pamata noteikšanu saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru, paredzot Brīvprātīgā humānās palīdzības korpusa izveidi.
- (3) Jāatceras arī tas, ka Lisabonas līgumā ir saglabāti īpašie noteikumi par Savienības kaimiņattiecību politikas jomas attīstību, jo īpaši juridisko pamatu, kas tai ļauj noslēgt nolīgumus šajā jomā ar attiecīgajām valstīm. Tomēr mazliet nesaskaņotā veidā tajā ietverti šie noteikumi, kas iekļauti LES I sadaļā („Kopīgi noteikumi”).

10. Ievērojama elastīguma pakāpe

Vēl viens svarīgs jautājums ir, vai jaunā institucionālā struktūra ir pietiekami elastīga, lai Savienība spētu piemēroties mainīgiem apstākļiem un jaunām problēmām, ar kurām tā var sastapties nākotnē.

Lai rastu atbildi uz šo jautājumu, ir jāpievēršas diviem aspektiem — pirmkārt, Līgumu pārskatīšanai un, otrkārt, sistēmas attīstības iespējām pašreizējās institucionālās struktūras ietvaros, nepārstrādājot Līgumus.

- (1) Jaunais Līgums piedāvā vairākus acīmredzamus uzlabojumus pārskatīšanas procedūrā, pirmkārt, tādas pašas tiesības Eiropas Parlamentam ierosināt pārskatīšanu, kādas ir piešķirtas dalībvalstīm un Komisijai. Otrkārt, tas piešķir Konventam institucionālas tiesības kā iestādei, kas atbild par pārskatīšanas sagatavošanu, atzīstot Konventa izšķirošo lomu Konstitūcijas izstrādāšanā un valdību sadarbības metodes ierobežotās iespējas. Eiropas Parlaments, kas pirmais ierosināja izmantot Konventa sasaukšanas metodi, saskata šo izmaiņu priekšrocības, jo tā palīdz padarīt pārskatīšanas procesu vēl pārredzamāku un demokrātiskāku, un līdz ar to daudz efektīvāku.

Īpaši pozitīvs risinājums ir tas, ka Parlamentam ir jādod sava piekrišana, ja Padome nolemj nesasaukt Konventu, aizbildinoties ar to, ka grozījumi nav nozīmīgi.

- (2) Diemžēl jaunais Līgums neattaisnoja Parlamenta cerības attiecībā uz pārskatīšanas procedūras vienkāršošanu. Grozītā LES 48. pantā tiešām ir minēta vienkāršota pārskatīšanas procedūra saistībā ar LESD III daļas noteikumiem par Savienības

¹ Konvents ierosināja, ka Padomei jāpieņem vienprātīgs lēmums attiecībā uz nolīgumiem kultūras un audiovizuālo pakalpojumu tirdzniecības jomā, ja šie nolīgumi draud ierobežot Savienības kultūru un valodu daudzveidību. 2004. gada Starpvaldību konference paplašināja šo izņēmumu, attiecinot to uz pakalpojumiem sociālo, izglītības un veselības aprūpes pakalpojumu jomā, ja šie nolīgumi draud radīt nopietnus traucējumus šādu pakalpojumu organizācijai valstī un kaitē dalībvalstu spējai nodrošināt šo pakalpojumu sniegšanu. Padomei jāpieņem lēmums vienprātīgi arī attiecībā uz nolīgumiem par pakalpojumiem vispār un intelektuālā īpašuma aspektiem, ja tajos ir iekļauti noteikumi, ar kuriem saistītu iekšēju noteikumu pieņemšanai ir vajadzīga vienprātība.

iekšpolitiku (ar nosacījumu, ka šāda pārskatīšana nepalielina Savienībai piešķirtās kompetences), bet šī vienkāršošanas procedūra ļauj vienīgi Eiropadomei apiet Konventa sasaukšanas metodi (neprasot Parlamenta piekrišanu), turklāt spēkā paliek vienprātības princips un prasība visām dalībvalstīm apstiprināt attiecīgos noteikumus atbilstīgi savām konstitucionālajām prasībām. Ar Parlamentu un Komisiju notiek konsultēšanās.

- (3) Tādējādi Līgumu pārskatīšana arī turpmāk visos gadījumos pieprasīs ievērot vienprātības principu un ratifikāciju visās dalībvalstīs. Tomēr Konventā tika noformulēti dažādi priekšlikumi, kurus atbalstīja Parlaments un dalībvalstu parlamenti un kuri būtu varējuši padarīt nedaudz elastīgāku šo prasību par ES iekšpolitikas noteikumu pārskatīšanu, vienlaikus ievērojot būtisku principu, ka turpmāka Savienības kompetenču palielināšana dalībvalstīm ir jāapstiprina ar vienbalsīgu lēmumu.
- (4) Turpretī Parlaments var izteikt vienīgi atzinību par Konventa ierosināto pārejas noteikumu saglabāšanu, lai vienbalsīgu lēmumu pieņemšanu pārveidotu par kvalificētu balsu vairākumu Padomē, vai no īpašu likumdošanas procedūru — par parastu likumdošanas procedūru. Tas, ka šo lēmumu Eiropadomē var pieņemt tikai vienbalsīgi un ar Parlamenta piekrišanu, turklāt tikai tad, ja nevienas dalībvalsts parlaments sešu mēnešu laikā neizsaka nevienu iebildumu, ir pienācīga garantija, ka ikvienas dalībvalsts tiesības tiks ievērotas un šis lēmums būs pārredzams, demokrātisks un likumīgs. Tomēr jāatzīmē, ka papildus šiem vispārējiem pārejas noteikumiem, ir arī citi īpaši noteikumi, kuri parasti pieprasa apstiprināšanu Parlamentā (EP kompetenču paplašināšana) vai jebkuram dalībvalsts parlamentam dod iespēju bloķēt Padomes lēmumu.
- (5) Vēl viens jaunā Līguma pozitīvs aspekts ir uzlabojumi saistībā ar ciešāku sadarbību, kuras nozīme varētu pieaugt vēl vairāk saistībā ar būtisku dalībvalstu skaita palielināšanos nākotnē. Saglabājot apstākļus, kas nodrošina Savienības saskaņotību un institucionālo vienotību, jaunais Līgums paplašina ciešākas sadarbības jomu (tagad šāda sadarbība var aptvert visas jomas, uz kurām neattiecas Savienības ekskluzīvās kompetences, lai gan patlaban aizsardzības joma netiek ietverta) un veicina tās šādas sadarbības uzsākšanu. Ciešākā sadarbībā jābūt apvienotām vismaz deviņām dalībvalstīm, bet Padome pieņem lēmumus ar kvalitatīvu balsu vairākumu, izņemot kopējās ārlietu un drošības politikas jomu, kurā arī turpmāk būs nepieciešama vienprātība (lai gan līdz šim šāda sadarbība šajā jomā bija aizliegta). Turklāt prasība pēc Parlamenta piekrišanas (izņemot kopējās ārlietu un drošības politikas jomu) stiprina arī demokrātisko leģitimitāti saistībā ar lēmumu par ciešākas sadarbības uzsākšanu.
- (6) Visbeidzot, pozitīvi vērtējams ir arī tas, ka jaunajā Līgumā izdevās saglabāt pārejas noteikumu, ko ierosināja Konvents, attiecībā uz ciešākas sadarbības jautājumiem pieļaujot pāreju uz lēmumu pieņemšanu ar kvalificētu balsu vairākumu vai parastu likumdošanas procedūru.
- (7) Jāatzīmē arī tas, ka Lisabonas līgumā veikti grozījumi noteikumos par Savienības paplašināšanās procedūru, precizējot, ka Eiropas Parlaments un dalībvalstu

parlamenti tiek informēti par jebkuru jaunu pievienošanās pieprasījumu, un iekļaujot skaidru norādi par „atbilstības nosacījumiem, par ko vienojusies Eiropadome” (līdz šim saukti par Kopenhāģenas kritērijiem), kuri jāņem vērā, ja Padome vienprātīgi pieņem lēmumus, kā tas bija arī līdz šim, pēc tam, kad saņēmusi Eiropas Parlamenta piekrišanu, kas jāsniedz vairākam deputātu.

- (8) Brīvprātīga izstāšanās no Savienības — pirmo reizi Līgumos par Eiropas Kopienību dibināšanu un pēc tam Līgumā par Eiropas Savienību, kas — izņemot pirmo Līgumu, ar ko tika nodibināta Eiropas Ogļu un tērauda kopiena — bija nepārprotami noslēgti uz neierobežotu laiku, bet neparedzēja ne individuālu, ne kolektīvu izstāšanās procedūru, LES piedāvāja mehānismu, lai būtu iespējams brīvprātīgi izstāties no Savienības. Protams, ir jāatzīst, ka arī bez īpašiem noteikumiem šāds solis bija pieļaujams, jo to noteica starptautisku līgumu likums. Tomēr tas, ka izstāšanās iespēja ir tagad skaidri formulēta pat LES un sīki aprakstīta tās procedūra, skaidri liecina arī par to, ka nevienai dalībvalstij nav pienākums turpmāk iesaistīties Eiropas projektā, ja tā vairs to nevēlas. Kopā ar noteikumiem par ciešāku un strukturētu sadarbību tas skaidri demonstrē, ka iesaistīšanās Savienībai un tās politikas izstrādē ir brīvprātīga izvēle, kas balstās uz patiesu politisku lojalitāti.

11. Jaunā Līguma stāšanās spēkā

Jaunais Līgums, kas atbilst to spēkā esošo grozošo līgumu tradīcijai, kuri turpina pastāvēt ar tajos veiktajiem grozījumiem, un kas neparedz likvidēt un aizvietot visus pašreizējos Līgumus un attiecīgos noteikumus, kas stājušies spēkā, paredz noteikumus, ko parasti iekļauj attiecībā uz jaunu līgumu stāšanos spēkā. Tādējādi Lisabonas līguma 6. panta 2. punktā paredzēts, ka tas stājas spēkā 2009. gada 1. janvārī ar noteikumu, ka deponēti visi ratifikācijas dokumenti vai, ja tas nav noticis, nākamā mēneša pirmajā dienā pēc tam, kad ratifikācijas dokumentu deponējusi pēdējā parakstītājvalsts. Protokolā Nr. 10 par pārejas noteikumiem paredzēti iespējamie pielāgojumi, kas jāīsteno pārejas perioda laikā.

III. Vispārējs izvērtējums

1. Ņemot vērā iepriekšējos pētījumus, Konstitucionālo jautājumu komitejas vispārējais izvērtējums par 2007. gada oktobrī darbu beigušās Starpvaldību konferences iznākumu un Lisabonas līgumu pilnīgi noteikti ir labvēlīgs. Pirmkārt un galvenokārt tas palīdzēja Eiropas Savienībai atrast izeju no ļoti uztraucoša strupceļa. Šī Līguma pieņemšana ļaus atsākt ratifikācijas procesu Francijā un Nīderlandē un sekmēs parlamentārās metodes izmantošanu, lai jaunais teksts stātos spēkā.
2. Protams, jaunais Līgums ir kompromiss, kas nozīmē piekāpšanos noteiktos jautājumos, ko Parlamentam ir grūti pieņemt: atteikšanās no pašas Konstitūcijas idejas un zināmiem tajā minētiem noteikumiem; tas, ka, lai apmierinātu dažu dalībvalstu prasības, ir atlikta zināmu noteikumu un īpašu pasākumu stāšanās spēkā. Tā bija politiskā cena, kas jāmaksā, lai izklūtu no krīzes, kurā Eiropas Savienība nonāca pēc Francijas un Nīderlandes referendumu negatīvā iznākuma. Tomēr salīdzinājumā ar spēkā esošajiem Līgumiem šajā Līgumā ir iekļautas arī daudzas būtiskas reformas un uzlabojumi un saglabāti daudzi Konstitūcijā ierosinātie jauninājumi.

Svarīgākais ir tas, ka jaunais Līgums Eiropas Savienībā stiprina demokrātiju, sekmē efektīvāku lēmumpieņemšanas procesu un zināmā mērā precizē „kas dara ko” Eiropas Savienībā, kā arī skaidrāk norāda Eiropas Savienības, no vienas puses, un dalībvalstu, no otras puses, pilnvaras.

Līdzreferenta *Íñigo Méndez de Vigo* papildu piezīmes

3. Atkal ir pierādījies, ka starpvaldību metodes izmantošanai Līguma pārskatīšanā ir zināmi trūkumi. Konstitucionālā līguma attīstības sakarā nav paveikts itin nekas nozīmīgs, un ir ievērojami samazināts apspriežamo jautājumu loks. Īsāk sakot, pamatdoma bija vairāk saīsināt nekā radīt. Turklāt dažas valdības, acīmredzami ignorējot panāktos kompromisus, pamanījās apstrīdēt iepriekšējas vienošanās un nodrošināt savām interesēm atbilstošus atbrīvojumus un interpretācijas. Šādu rīcību lieliski ilustrē Tonija Blēra vadībā izstrādāto Apvienotās Karalistes valdības nosacījumu pieņemšana.
4. Dalībvalstu vadītāju mērķtiecības trūkums Eiropas mērogā vēl nekad nav bijis tik izteikts, un Lisabonas līgums skaidri parāda nevēlēšanos paļauties uz Eiropas Savienību un tās iestādēm un pat skaidri paustu neuzticību tai. Tādēļ nav brīnums, ka daudzi Eiropas Savienības iedzīvotāji ir acīmredzami nobažījušies par Konstitucionālā līguma likteni — līdzīgas bažas izjuta arī *Altiero Spinelli*, salīdzinot Eiropas Parlamenta pieņemto Līgumu par Eiropas Savienību ar Padomes pieņemto Vienoto aktu. Tomēr ir jāteic, ka daudzi no minētajā projektā ietvertajiem punktiem tagad ir spēkā. Kaut kas līdzīgs notiks arī tad, kad spēkā stāsies Lisabonas līgums — Konstitucionālā līguma radītie jauninājumi kļūs par daļu no Kopienas primārajiem tiesību aktiem.
5. Kad pienāks laiks, mums vajadzēs lietderīgi izmantot Līguma noteikumus par iestādēm un tā potenciālu un pilnveidot tā instrumentus, lai Eiropas Savienību padarītu par Eiropas Savienības iedzīvotāju ikdienas dzīves neatņemamu daļu. Eiropas Savienībai būs jārīkojas, lai cīnītos pret pieaugošajiem stratēģiskajiem draudiem, ko rada terorisms, kodolieroču izplatība un jaunā pasaules situācija, kuru nosaka globalizācija un tehniskā revolūcija. Ņemot vērā šo problēmu mērogu, Eiropas Savienība nevar izlikties to nemanām: ja vien Eiropas Savienība ar visu spēku nekoncentrēsies uz ekonomisko izaugsmi, tirgus reformu un lielāku konkurētspēju, tad tā nebūs spējīga sacensties ar ASV ekonomiku un jaunās tirgus ekonomikas valstīm, piemēram, Ķīnu un Indiju. Eiropas Savienībai ir jāveicina eiropiešu vienojošie principi un vērtības, un jāsaglabā sociālais modelis, kuram, pat ņemot vērā visus trūkumus, ir neskaitāmas priekšrocības. Kā teiktu Svētais Augustīns „pats par sevi esmu tikai nieka vērts, bet salīdzinājumā ar pārējiem man ir neizsakāma vērtība”.
6. Eiropas Savienībai arī būs jārisina kaimiņattiecību jautājums. Lisabonas līgums mums sniedz vajadzīgo juridisko pamatu šajā jomā, kas ir cieši saistīta ar Eiropas Savienības robežu jautājumu. Lai arī tā vairs nav minēta Lisabonas līgumā, Konstitucionālā līguma devīzei „Vienoti dažādībā” būtu jāpalīdz Eiropas Savienībai izglītot iedzīvotājus par mūsu vēsturisko mantojumu un aizsargāt to. Eiropas Savienībai ir jāapsver jauni pārvaldības veidi, kas nodrošinātu lielāku iedzīvotāju iesaistīšanos

Eiropas Savienības jautājumu risināšanā, tostarp paredzot lielāku demokrātiju vietējā līmenī, e-demokrātiju, līdzdalīgu budžeta izstrādi (*participatory budgeting*) un šķīrējtiesu domstarpību risināšanā. Turklāt ekonomikas pārvaldība, pievēršot īpašu uzmanību Eiropas un Eiropas Centrālās bankas attiecībām, ir jāapspiež padziļināti, lai pārtrauktu arvien biežāk notiekošos dialektiskos ķīviņus.

7. Ir jāapzinās, ka visām 27 dalībvalstīm būs grūti virzīties uz priekšu reizē. Ja Eiropas Savienība vēlas sasniegt savus mērķus, „Eiropas flote” nevar peldēt ar „lēnākā kuģa” ātrumu. Tādēļ nākotnē vajadzētu vairāk izmantot ciešāku sadarbību.
8. Eiropas Savienība nedrīkst — un nevar — gremdēties pārdomās, slīgt krīzēs un sagaidīt, ka pasaule stāvēs uz vietas pietiekami ilgi, lai ļautu tai tikt galā ar savām šaubām un vilcināšanos. Tomēr kārtības ieviešanā Eiropas Savienība tagad var paļauties uz Lisabonas līgumu un tajā ietvertajiem jauninājumiem. Šis Līgums ir vienīgais cerību pilnais ceļš uz nākotni, jo Eiropas integrācija ir process, kas, dzejnieka *Paul Valéry* vārdiem runājot, „ir tikai pārtraukts, bet nekad nav beidzies”. Un šo ceļu turpinās Eiropas Parlaments.

1. PIELIKUMS. Eiropas Savienības kompetences¹

Kompetenču veids	Ekskluzīvās (Pilns saraksts) ²	Dalītās (Nepilns saraksts) ³	Papildinošās (Pilns saraksts)
Definīcija	Juridiski saistošus aktus var pieņemt tikai Eiropas Savienība; dalībvalstis var rīkoties tikai tad, ja Savienība tām to ir atļāvusi vai arī, lai īstenotu ES tiesību aktus.	Juridiski saistošus aktus var pieņemt Eiropas Savienība un dalībvalstis, un dalībvalstis var rīkoties tiktāl, cik Savienība to nav darījusi.	Savienība var rīkoties tikai, lai atbalstītu dalībvalstu darbību (īpaši attiecībā uz finansiāla rakstura pasākumiem); tā var pieņemt tiesību aktus, bet nevar saskaņot dalībvalstu normatīvos aktus.
Darbības joma	Muitas savienība Iekšējā tirgus darbībai nepieciešamo konkurences noteikumu izstrāde Monetārā politika attiecībā uz dalībvalstīm, kuru naudas vienība ir euro Jūras bioloģisko resursu saglabāšana saskaņā ar zivsaimniecības politiku Kopējā tirdzniecības politika	Iekšējais tirgus Sociālā politika Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija Lauksaimniecība un zivsaimniecība (izņemot jūras bioloģisko resursu saglabāšanu) Vide Patērētāju aizsardzība Transports Eiropas komunikāciju tīkli Enerģētika Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa Kopīgie drošības apsvērumi sabiedrības veselības aizsardzības jautājumos <i>Pētniecība un tehnoloģijas attīstība</i> <i>Kosmosa politika</i> <i>Sadarbība attīstības jomā</i>	Cilvēku veselības aizsardzība un uzlabošana Rūpniecība Kultūra <u>Tūrisms</u> Izglītība Jaunatne <u>Sports</u> Arodniecības <u>Civilā aizsardzība</u> <u>Administratīvā sadarbība</u>

¹ LESD tiek minēta arī kopējā ārpolitika un drošības politika un ekonomikas un nodarbinātības politikas saskaņošana, kuras, ņemot vērā to īpašo raksturu, neietilpst nevienā no trim šīs tabulas kategorijām. Katrā kolonnā pasvītrotās kompetenču jomas atbilst tām jomām, uz kurām Līgumos pašreiz neattiecas neviens noteikums, bet kurās Savienība jau ir rīkojusies, proti, pamatojoties uz noteikumiem iekšējā tirgus jomā vai uz EK līguma 308. pantu.

² Papildus kompetencēm Savienībai ir arī ekskluzīva kompetence slēgt starptautiskus nolīgumus, ja to paredz kāds no Savienības tiesību aktiem, ja tas ir vajadzīgs, lai Savienība varētu īstenot iekšējo kompetenci, vai, ja ir pamats uzskatīt, ka tas var ietekmēt kopējos noteikumus vai mainīt to piemērošanas jomu.

³ Neskatoties uz to, ka LESD ietver politikas jomas, kas šajā kolonnā ir norādītas slīprakstā 4. pantā, kurš attiecas uz dalītajām kompetencēm, runa ir par tām nozarēm, kurās Savienības darbība nekavē dalībvalstu kompetenču izpildi.

2 PIELIKUMS. Jaunie kvalificēta balsu vairākuma gadījumi

- I. Pašreizējais juridiskais pamats, kurā notiek pāreja uz kvalificētu balsu vairākumu**
(LES un LESD pantu numuri, kas norādīti pirmie, attiecas uz Lisabonas līguma pantiem; kvadrātiekvāš [..] ir norādīti numuri, kādi šiem pantiem būs Līgumu konsolidētājā versijā (atbilstīgi Lisabonas līgumam pievienotajai tabulai); iekavās un slīprakstā — pašreizējā procedūra)
1. LES 9. [16.] panta 3. punkts un LESD 201.b [236.] panta b) apakšpunkts: Padomes prezidentūras secība — Eiropadomes lēmums bez Komisijas priekšlikuma (*EKL 203. pants — Padome pieņem lēmumu vienprātīgi*)
 2. LESD 42. [48.] pants: darba ņēmēju brīva kustība, sociālie pabalsti — parastā likumdošanas procedūra¹ (*EKL 42. pants: koplēmuma procedūra, Padomei pieņemot lēmumu vienprātīgi*)
 3. LESD 47. [53.] panta 1. punkts: tiesības veikt uzņēmējdarbību, iespējas uzsākt un izvērst darbību kā pašnodarbinātām personām — parastā likumdošanas procedūra, ja direktīvu, ko tā pieņem, īstenošana paredz likumdošanas principu grozīšanu kādā no dalībvalstīm (*EKL 47. panta 2. punkts — koplēmuma procedūra, Padomei pieņemot lēmumu vienprātīgi*)
 4. LESD 61.G [74.] pants: administratīva sadarbība brīvības, drošības un tiesiskuma jomā — Padomes regula, apspriešanās ar EP (*EKL 66. pants un LES 34. panta 1. punkts: procedūru nosaka EKL 67. panta 1. un 2. punkts: Padome pieņem lēmumu vienprātīgi pēc apspriešanās ar EP — Padome var vienprātīgi nolemt pēc apspriešanās ar EP piemērot kvalificētu balsu vairākumu*)
 5. LESD 62. [77.] panta 2. punkts: robežkontrole — parastā likumdošanas procedūra (*EKL 62. pants: EKL 67. pantā noteiktā procedūra: Padome pieņem lēmumu vienprātīgi pēc apspriešanās ar EP — Padome var vienprātīgi nolemt pēc apspriešanās ar EP piemērot kvalificētu balsu vairākumu*)
 6. LESD 63. [78.] pants: patvērums un bēgļu un pārvietoto personu aizsardzība — parastā likumdošanas procedūra (*EKL 63. panta 1. un 2. punkts: EKL 67. panta 5. punktā noteiktā procedūra: vienprātība un apspriešanās ar EP noteiktās jomās — Padome var vienprātīgi nolemt pēc apspriešanās ar EP piemērot kvalificētu balsu vairākumu*)

¹ Šai procedūrai pievieno „drošības bremžu” mehānismu — gadījumos, kad dalībvalsts uzskata, ka veicamie pasākumi var ietekmēt „tās sociālā nodrošinājuma sistēmas būtiskus aspektus, jo īpaši tās piemērošanas jomu, izmaksas vai finanšu struktūru”, vai varētu ietekmēt minētās sistēmas „finansiālo līdzsvaru”, tā var pieprasīt šo jautājumu nodot Eiropadomei (kā rezultātā tiek pārtraukta likumdošanas procedūra). Eiropadomei 4 mēnešu laikā minētais jautājums jānosūta atpakaļ Padomei, lai varētu turpināties procedūra, vai arī jāprasa Komisijai iesniegt jaunu priekšlikumu.

7. LESD 63.a [79.] pants: imigrācija — parastā likumdošanas procedūra (*EKL 63. panta 3. un 4. punkts: EKL 67. pantā noteiktā procedūra: Padome pieņem lēmumu vienprātīgi pēc apspriešanās ar EP — Padome var vienprātīgi nolemt pēc apspriešanās ar EP piemērot kvalificētu balsu vairākumu*)
8. LESD 65. [81.] panta 2. punkts: tiesu iestāžu sadarbība civillietās (izņemot ģimenes tiesības)¹ (*EKL 65. pants: EKL 67. pantā noteiktā procedūra: Padome pieņem lēmumu vienprātīgi pēc vienkāršas apspriešanās ar EP — Padome var vienprātīgi nolemt pēc apspriešanās ar EP piemērot koplēmuma procedūru*)
9. LESD 69.A [82.] panta 1. un 2. punkts: tiesu iestāžu sadarbība civillietās — parastā likumdošanas procedūra² (*EKL 31. panta 1. punkta a), b), c), d) apakšpunkts — Padome pieņem lēmumu vienprātīgi pēc vienkāršas apspriešanās ar EP*)
10. LESD 69.B [83.] panta 1. un 2. punkts: krimināltiesisko normatīvo aktu, noziedzīgu nodarījumu definīciju un sankciju tuvināšana³ (*EKL 31. panta 1. punkta e) apakšpunkts — Padome pieņem lēmumu vienprātīgi pēc vienkāršas apspriešanās ar EP*)
11. LESD 69.D [85.] pants: *Eurojust* — parastā likumdošanas procedūra (*EKL 31. panta 2. punkts — Padome pieņem lēmumu vienprātīgi pēc vienkāršas apspriešanās ar EP*)
12. LESD 69.F [87.] panta 2. punkts: neoperatīva policijas sadarbība — parastā likumdošanas procedūra (*EKL 30. panta 1. punkts — Padome pieņem lēmumu vienprātīgi pēc vienkāršas apspriešanās ar EP*)
13. LESD 69.G [88.] panta 2. punkts: Eiropols — parastā likumdošanas procedūra (*EKL 30. panta 2. punkts — Padome pieņem lēmumu vienprātīgi pēc vienkāršas apspriešanās ar EP*)
14. LESD 71. [91.] panta 1. punkts: kopējā transporta politika (tostarp 3. punktā minētie gadījumi) — parastā likumdošanas procedūra (*EKL 71. panta 2. punkts — Padome pieņem lēmumu vienprātīgi pēc apspriešanās ar EP tikai 2. punktā minētajos izņēmuma gadījumos*)
15. LESD 107. [129.] panta 3. punkts: ECBS statūtu dažu noteikumu grozīšana — parastā likumdošanas procedūra (Komisijas priekšlikums, apspriežoties ar ECB, vai ECB ieteikums, apspriežoties ar Komisiju) (*EKL 107. panta 5. punkts — Komisijas*

¹ Šā panta 2. punkta e), g) un h) apakšpunkti satur jaunu juridisko pamatu, citi punkti ir jau minēti EKL 65. pantā. Šī paša LESD 65. [81.] panta 3. punkts paredz noteikumu, ka Padome var pieņemt lēmumu, ar ko nosaka tos ģimenes tiesību aspektus, kuriem ir pārrobežu ietekme, uz kuriem var attiekties tiesību akti, kas pieņemti saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru.

² Šai procedūrai pievieno „drošības bremžu” mehānismu — ja dalībvalsts uzskata, ka kāds likumdošanas priekšlikums šajā jomā var apdraudēt tās krimināltiesību sistēmas pamatprincipus, tā var pieprasīt, lai šis jautājums tiktu nosūtīts Eiropadomei un procedūra tiktu pārtraukta.

Eiropadomei 4 mēnešu laikā šis jautājums ir jānosūta atpakaļ Padomei, lai varētu turpināties procedūra, vai jāprasa Komisijai vai to attiecīgajai dalībvalstu grupai, kas ir iniciatīvas autors, iesniegt jaunu likumdošanas priekšlikumu. Ja Eiropadome 4 mēnešu laikā minēto lēmumu nepieņem vai ja pēc tās pieprasījuma uzsāktā jaunā procedūra 12 mēnešu laikā nenoved pie gaidītā rezultāta, šajā jautājumā automātiski uzsāk ciešāku sadarbību, ja to vēlas vismaz deviņas dalībvalstis.

³ *Ibidem*.

priekšlikuma gadījumā Padome pieņem lēmumu vienprātīgi pēc apspriešanās ar ECB; visos gadījumos ir vajadzīga Eiropas Parlamenta piekrišana; ECB ieteikuma gadījumā Padome pieņem lēmumu ar kvalificētu balsu vairākumu pēc apspriešanās ar Komisiju)

16. LESD 151. [167.] panta 5. punkts: veicināšanas pasākumi kultūras jomā — parastā likumdošanas procedūra (Padomes ieteikumi arī ar kvalificētu balsu vairākumu) (*EKL 151. panta 5. punkts — koplēmuma procedūra ar vienprātību Padomē; ieteikumu gadījumā Padome vienprātīgi pieņem lēmumu par Komisijas priekšlikumu*)
17. LESD 161. [177.] pants: Struktūrfondi un Kohēzijas fonds (*EKL 161. pants: Padome pieņem lēmumu vienprātīgi ar EP atzinumu*)
18. LESD 225.A [257.] pants: specializēto tiesu izveide (*EKL 225.A pants: Padome pieņem lēmumu vienprātīgi pēc vienkāršas apspriešanās ar EP*)
19. LESD 245. [281.] pants: Tiesas statūtu grozīšana, izņemot I sadaļu un 64. pantu (*EKL 245. pants: Padome pieņem lēmumu vienprātīgi pēc vienkāršas apspriešanās ar EP*)
20. LESD 245.b [283.°] panta 2. punkts: ECB Valdes locekļu iecelšana — Eiropadomes lēmums pēc Padomes ieteikuma un pēc apspriešanās ar EP un ECB Padomi (*EKL 112. pants — dalībvalstu vai to valdību vadītājiem kopīgi vienojoties, pārējais — tāpat*)
21. Art. LESD 249.B [290.] panta 2. punkts un 249.C [291.] 3. punkts: procedūras Komisijas ieviešanas pilnvaru izpildes uzraudzībai (pašreizējais *komitoloģijas* lēmums) — parastā likumdošanas procedūra (*EKL 202. pants — Padome pieņem lēmumu vienprātīgi pēc apspriešanās ar EP*)

II. Jauns juridiskais pamats, kam noteikts kvalificēta balsu vairākuma princips

1. LESD 9.B [15.] panta 5. punkts: Eiropadomes priekšsēdētāja ievēlēšana (ievēl Eiropadome)
2. LES 9.E [18.] panta 1. punkts: Augstā pārstāvja iecelšana (ieceļ Eiropadome ar Komisijas priekšsēdētāja piekrišanu)
3. LES 15.B [31.] panta 2. punkta b) apakšpunkts: iniciatīvas, ko iesniedz Savienības Augstais pārstāvis ārpolitikas un drošības politikas jomā pēc Eiropadomes pieprasījuma — Padomes lēmums
4. LESD 16. [14.] pants: vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu darbības principi un nosacījumi — parastā likumdošanas procedūra
5. LESD 20. [23.°] pants: pasākumi diplomātiskās un konsulārās aizsardzības atvieglošanai — Padomes direktīva, apspriešanās ar EP
6. LESD 21. [24.] pants: pilsoņu iniciatīva attiecībā uz priekšlikumu kādam Eiropas

likumam — parastā likumdošanas procedūra

7. LES 28.D [45.] panta 2. punkts: Aizsardzības aģentūras statūti un mītne — Padomes lēmums bez Komisijas priekšlikuma
8. LES 28.E [46.] panta 2. punkts: pastāvīgas strukturētas sadarbības izveidošana aizsardzības jomā — Padomes lēmums bez Komisijas priekšlikuma, apspriešanās ar Savienības Augsto pārstāvi ārlietu un drošības politikas jomā
9. LES 28.E [46.] panta 3. punkts: dalībvalsts uzņemšana pastāvīgajā strukturētajā sadarbībā aizsardzības jomā — Padomes lēmums (balsojumā piedalās tikai tās dalībvalstis, kuras ir šīs sadarbības dalībnieces) bez Komisijas priekšlikuma, apspriešanās ar Savienības Augsto pārstāvi ārlietu un drošības politikas jomā
10. LES 28.E [46.] panta 4. punkts: dalībvalsts izslēgšana no pastāvīgās strukturētās sadarbības aizsardzības jomā — Padomes lēmums (balsojumā piedalās tikai tās dalībvalstis, kuras ir šīs sadarbības dalībnieces) bez Komisijas priekšlikuma
11. LES 49.A [50.] panta 2. punkts: līgums par dalībvalsts izstāšanos — Padomes lēmums pēc priekšlikuma, ko iesniedz nolīguma sarunu vedējs (pamatā – Komisija), pēc apstiprināšanas EP
12. LESD 61.C [70.] pants: pasākumi, lai izvērtētu politikas īstenošanu brīvības, drošības un tieslietu jomā, Eiropas Parlamentu un valstu parlamentu vienkārša informēšana
13. LESD 69.C [84.] pants: veicināšanas pasākumi noziegumu novēršanas jomā — parastā likumdošanas procedūra
14. LESD 97.A [118.] panta pirmā daļa: intelektuālais īpašums — parastā likumdošanas procedūra
15. LESD 115.C [138.] panta 1. un 2. punkts: eirozonas dalībvalstu kopējā pozīcija un vienotā pārstāvība starptautiskā mērogā — Padomes lēmums, apspriešanās ar ECB
16. LESD 149. [165.] panta 4. punkts: sports — parastā likumdošanas procedūra
17. LESD 152. [168.] panta 4. punkta c) daļa: pasākumi, lai risinātu kopīgos drošības apsvērumus sabiedrības veselības aizsardzības jautājumos¹
18. LESD 152. [168.] panta 5. punkts: veicināšanas pasākumi, kuru mērķis ir cilvēku veselības aizsardzība, proti, cīņa pret liela mēroga pārrobežu likstām un cīņa pret smēķēšanu un alkohola pārmērīgu lietošanu²

¹ Šajā punktā paredzētais juridiskais pamats ir pavisam jauns, izņemot to, kas attiecas uz veicināšanas pasākumiem saistībā ar cilvēku veselības aizsardzību, kurš jau bija paredzēts EK līguma 152. pantā.

² Šajā punktā paredzētais juridiskais pamats ir pavisam jauns, izņemot to, kas attiecas uz veicināšanas pasākumiem saistībā ar cilvēku veselības aizsardzību, kurš jau bija paredzēts EK līguma 152. pantā.

19. LESD 172.A [189.] panta 2. punkts: kosmosa politika — parastā likumdošanas procedūra
20. LESD 176.A [194.] panta 2. punkts: enerģētika — parastā likumdošanas procedūra¹
21. LESD 176.B [195.] panta 2. punkts: tūrisms — parastā likumdošanas procedūra
22. LESD 176.C [196.] panta 2. punkts: civilā aizsardzība
23. LESD 176.D [197.] panta 2. punkts: administratīvā sadarbība — parastā likumdošanas procedūra
24. LESD 188.J [214.] panta 3. un 5. punkts: humanitārā palīdzība un Eiropas Brīvprātīgā korpusa izveidošana
25. 201.B [236.] panta a) apakšpunkts: Padomes sastāvu saraksts — Eiropadomes lēmums (bez Komisijas priekšlikuma)
26. LESD 254.A [298.] panta 2. punkts: Eiropas Savienības administrācija
27. LESD 256.A [300.] panta 5. punkts: noteikumu pārskatīšana attiecībā uz Reģionu komitejas un Ekonomikas un sociālo lietu komitejas raksturu un sastāvu — Padomes lēmums
28. LESD 269. [311.] panta 4. daļa: pašu resursu sistēmas īstenošanas pasākumi — Padomes likums, pēc apstiprināšanas EP (īpaša likumdošanas procedūru, bet nav norādes uz vienprātīgu lēmuma pieņemšanu)

¹ Eiropas Savienība jau veic pasākumus enerģētikas jomā, pamatojoties uz noteikumiem, kas jau paredz kvalificētu balsu vairākumu, vai arī uz EKL 308. pantu.

² Šajā jomā pasākumi jau tiek veikti, pamatojoties uz EKL 179. pantu (ar kvalificētu balsu vairākumu) vai 308. pantu (vienprātīgi).

3. PIELIKUMS. Likumdošanas akti — parastā likumdošanas procedūra

Šis pielikums ietver juridisko pamatu, kuram piemēros Lisabonas līgumā paredzēto parasto likumdošanas procedūru (kas vispārējās vilcienos atbilst pašreizējai EK līguma 251. pantā noteiktajai t.s. koplēmuma procedūrai).

Pasvītrotie temati ir tie, kuru juridiskais pamats ir vai nu pilnīgi jauns, vai arī ir mainīta procedūra, tādējādi tos pakļaujot koplēmuma/parastajai likumdošanas procedūrai.

(LES un LESD pantu numuri, kas norādīti pirmie, attiecas uz Lisabonas līguma pantiem); kvadrātiņos [...] ir norādīti numuri, kādi šiem pantiem būs Līgumu konsolidētājā versijā (atbilstīgi Lisabonas līgumam pievienotajai tabulai).

Slīprakstā ir norādīti pašreiz spēkā esošā līguma atbilstīgie panti, un gadījumā, ja Lisabonas līgums maina attiecīgo procedūru — pašreiz piemērojamā procedūra.

1. Vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojumi (LESD 16. [14.] pants) (*EKL 16. pants*)
2. Noteikumi attiecībā uz tiesībām piekļūt dokumentiem (LESD 16.A [15.] panta 3. punkts) (*255. panta 2. punkts*)
3. Datu aizsardzība (LESD 16.B [16.] panta 2. punkts) (*286. panta 2. punkts*)
4. Pasākumi, lai apkarotu jebkāda veida diskrimināciju valstspiederības dēļ (LESD 18. pants) (*EKL 12. pants*)
5. Veicināšanas pasākumu pamatprincipi attiecībā uz nediskrimināciju (LESD 16.E [19.] panta 2. punkts) (*EKL 13. panta 2. daļa*)
6. Noteikumi, kuru mērķis ir atvieglot pilsoņu tiesību īstenošanu attiecībā uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos dalībvalstu teritorijā (LESD 18. [21.] panta 2. punkts) (*EKL 18. panta 2. punkts*)
7. Pilsoņu iniciatīva (LESD 21. [24.] pants)
8. Muitas savienība (LESD 27.A [33.] pants) (*EKL 135. pants*)
9. Konkurences noteikumu attiecināšana uz kopējo lauksaimniecības politiku (36.[42.] pants, kas aizstāj LESD 43. panta 2. punktu) (*EKL 36. pants: kvalificēts balsu vairākums Padomē un vienkārša apspriešanās ar EP*)
10. Likumdošana kopējās lauksaimniecības politikas jomā (LESD 37. [43.] panta 2. punkts) (*37. panta 2. punkts: kvalificēts balsu vairākums Padomē un vienkārša apspriešanās ar EP*)
11. Darba ņēmēju brīva pārvietošanās (LESD 40. [46.] pants) (*EKL 40. pants*)
12. Iekšējais tirgus — sociālās drošības pasākumi darba ņēmējiem, kas pārvietojas Kopienas

teritorijā¹ (LESD 42. [48.] pants) (*EKL 42. pants: koplēmuma procedūra, Padomei pieņemot lēmumu vienprātīgi*)

13. Tiesības veikt uzņēmējdarbību (LESD 44. [50.] panta 1. punkts) (*EKL 44. pants*)
14. Dažu darbību izslēgšana dalībvalstī no nosacījumu, kas attiecas uz tiesību veikt uzņēmējdarbību, piemērošanas jomas (LESD 45. [51.] panta otrā daļa) (*EKL 45. panta otrā daļa: kvalificēts balsu vairākums Padomē bez EP līdzdalības*)
15. Normatīvo un administratīvo aktu koordinācija, kuri paredz īpašu režīmu pārējo dalībvalstu pilsoņiem, kad viņi īsteno tiesības veikt uzņēmējdarbību (LESD 46. [52.] panta 2. punkts) (*EKL 46. panta 2. punkts*)
16. Dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu koordinācija attiecībā uz tiesībām uzsākt un izvērst darbību kā pašnodarbinātām personām un savstarpēja diplomu atzīšana (LESD 47. [53.] panta 1. punkts) (*EKL 47. pants: koplēmuma procedūra — Padomei pieņemot lēmumu vienprātīgi, ja minētā koordinācija paredz dalībvalstu normatīvo aktu grozīšanu*)
17. Noteikumu attiecībā uz pakalpojumu sniegšanu attiecināšana uz trešās valsts pilsoņiem, kas reģistrējuši savu uzņēmumu Kopienā. (LESD 49. [56.] panta otrā daļa) (*EKL 49. panta otrā daļa: kvalificēts balsu vairākums Padomē bez EP līdzdalības*)
18. Pakalpojumu liberalizēšana noteiktās nozarēs (LESD 52. [59.] panta 1. punkts) (*EKL 52. panta 1. punkts: kvalificēts balsu vairākums Padomē un vienkārša apspriešanās ar EP*)
19. Pakalpojumi (LESD 55. [62.] pants) (*EKL 55. pants*)
20. Citu pasākumu pieņemšana, kuri saistīti ar kapitāla atvēršanu uz/no trešām valstīm (LESD 57. [64.] panta 2. punkts) (*EK līguma 57. panta 2. punkta pirmais teikums: kvalificēts balsu vairākums Padomē bez EP līdzdalības*)
21. Tādi administratīvi pasākumi kapitāla atvēršanas jomā, kuri ir saistīti ar noziedzības un terorisma novēršanu un cīņu pret tiem (LESD 61.H [75.] pants) (*EKL 60. pants*)
22. Vīzas, robežkontrole, trešo valstu pilsoņu ceļošanas brīvība, ārējo robežu pārvaldība, robežkontroles neesamība uz iekšējām robežām (LESD 62. [77.] panta 2. punkts) (*EKL 62. pants: EKL 67. pantā noteiktā procedūra: Padome pieņem lēmumu vienprātīgi pēc vienkāršas apspriešanās ar EP — Padome var vienprātīgi nolemt pēc apspriešanās ar EP piemērot koplēmuma procedūru*)
23. Patvērums, pagaidu aizsardzība vai papildu aizsardzība trešo valstu pilsoņiem (LESD 63.

¹ Izmantojot „drošības bremžu” mehānismu — gadījumos, kad dalībvalsts uzskata, ka veicamie pasākumi var ietekmēt „tās sociālā nodrošinājuma sistēmas būtiskus aspektus, jo īpaši tās piemērošanas jomu, izmaksas vai finanšu struktūru”, vai varētu ietekmēt minētās sistēmas „finansiālo līdzsvaru”, tā var pieprasīt šo jautājumu nodot Eiropadomei (kā rezultātā tiek pārtraukta likumdošanas procedūra). Eiropadomei 4 mēnešu laikā minētais jautājums jānosūta atpakaļ Padomei, lai varētu turpināties procedūra, vai arī jāprasa Komisijai iesniegt jaunu priekšlikumu (Konstitūcijā nekas nav minēts attiecībā uz Padomes iespējamās bezdarbības sekām....).

- [78.] panta 2. punkts) (*EKL 63. panta 1. un 2. punkts un 64. panta 2. punkts: EKL 67. pantā noteiktā procedūra: Padome pieņem lēmumu vienprātīgi pēc vienkāršas apspriešanās ar EP — Padome var vienprātīgi nolemt pēc apspriešanās ar EP piemērot koplēmuma procedūru*)
24. Imigrācija un cīņa pret cilvēku tirdzniecību (LESD 63.A [79.] panta 2. punkts) (*EK līguma 63. panta 3. un 4. punkts: EK līguma 67. pantā noteiktā procedūra — Padome pieņem lēmumu vienprātīgi pēc vienkāršas apspriešanās ar EP — Padome var vienprātīgi nolemt pēc apspriešanās ar EP piemērot koplēmuma procedūru*)
 25. Veicināšanas pasākumi, lai sekmētu trešo valstu pilsoņu integrāciju (LESD 63.A [79.] panta 4. punkts)
 26. Tiesu iestāžu sadarbība civillietās (izņemot ģimenes tiesības)¹ (LESD 81. panta 2. punkts) (*EK līguma 65. pants: EK līguma 67. pantā noteiktā procedūra — Padome pieņem lēmumu vienprātīgi pēc vienkāršas apspriešanās ar EP — Padome var vienprātīgi nolemt pēc apspriešanās ar EP piemērot koplēmuma procedūru*)
 27. Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās — procedūras, sadarbība, apmācība, konfliktu risināšana, noteikumu minimums attiecībā uz spriedumu atzīšanu (LESD 69.A [82.] panta 1. un 2. punkts)² (*LES 31. pants: vienprātība Padomē un vienkārša apspriešanās ar EP*)
 28. Minimālie noteikumi pārkāpumu un sankciju definēšanai attiecībā uz smagiem noziegumiem ar pārrobežu dimensiju (LESD 69.B [83.] panta 1. punkts un, iespējams, 2. punkts)⁷ (*LES 31. pants: ES līguma 34. panta 2. punktā un 39. panta 1. punktā noteiktā procedūra — vienprātība Padomē un vienkārša apspriešanās ar EP*)
 29. Atbalsta pasākumi noziegumu novēršanā (LESD 69.C [84.] pants)
 30. Eurojust (LESD 69.S [85.] panta 1. punkta otrā daļa) (*LES 31. pants: ES līguma 34. panta 2. punktā un 39. panta 1. punktā noteiktā procedūra — vienprātība Padomē un vienkārša apspriešanās ar EP*)
 31. Eiropas Parlamenta un dalībvalstu parlamentu asociēšanas kārtība Eurojust vērtēšanā (LESD 69.D [85.] panta 1. punkta trešā daļa)
 32. Policijas iestāžu sadarbība (noteikti aspekti) (LESD 69.F [87.] panta 2. punkts) (*LES*

¹ Šī panta 2. punkts e), g) un h) apakšpunkti ietver jaunu juridisko pamatu, uz pārējiem punktiem attiecas EK līguma 65. pants. Šī paša III-269. panta 3. punkts vēl aizvien paredz iespēju Padomei pieņemt lēmumu, kas nosaka tos ģimenes tiesību aspektus, kuriem ir pārrobežu sekas un kurus var regulēt ar tiesību aktiem, kas pieņemti saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru.

² Šo pantu 3. un 4. punktā ir paredzēts „drošības bremžu” mehānisms — ja dalībvalsts uzskata, ka kāds likumdošanas priekšlikums šajā jomā var apdraudēt tās krimināltiesību sistēmas pamatprincipus, tā var pieprasīt, lai šis jautājums tiktu nosūtīts Eiropadomei un procedūra tiktu pārtraukta. Eiropadomei 4 mēnešu laikā šis jautājums ir jānosūta atpakaļ Padomei, lai varētu turpināties procedūra, vai jāprasa Komisijai vai to attiecīgajai dalībvalstu grupai, kas ir iniciatīvas autors, iesniegt jaunu likumdošanas priekšlikumu. Ja Eiropadome 4 mēnešu laikā minēto lēmumu nepieņem vai ja pēc tās pieprasījuma uzsāktā jaunā procedūra 12 mēnešu laikā nenoved pie gaidītā rezultāta, šajā jautājumā automātiski uzsāk ciešāku sadarbību, ja to vēlas vismaz trešdaļa dalībvalstu.

30. pants: LES 34. panta 2. punktā un 39. panta 1. punktā noteiktā procedūra — vienprātība Padomē un vienkārša apspriešanās ar EP)
33. Eiropols (LESD 69.G [88.] panta 2. punkta pirmā daļa) (LES 30. pants: LES 34. panta 2. punktā un 39. panta 1. punktā noteiktā procedūra — vienprātība Padomē un vienkārša apspriešanās ar EP)
34. EP un dalībvalstu parlamentu veiktās Eiropola uzraudzības kārtība (LESD 69.G [88.] panta 2. punkta otrā daļa)
35. Kopējās transporta politikas īstenošana (LESD 71. [91.] panta 1. punkts) (EKL 71. pants)
36. Jūras un gaisa navigācija (LESD 80. [100.] panta 1. punkts) (EKL 80. panta 2. punkts)
37. Pasākumi dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanai ar mērķi izveidot iekšējo tirgu un nodrošināt tā darbību, kas veicinātu 22.a pantā minēto mērķu sasniegšanu (LESD 94. [114.] panta 1. punkts) (EKL 95. panta 1. punkts)
38. Pasākumi, kas nepieciešami, lai novērstu iekšējā tirgus izkropļojumus (LESD 96. [116.] pants) (EKL 96. pants: kvalificēts balsu vairākums Padomē bez EP līdzdalības)
39. Intelektuālais īpašums, izņemot valodu lietojumu Eiropas Savienības dokumentos (LESD 97.a [118.] panta pirmā daļa).
40. Daudzpusējā uzraudzība (LESD 99. [121.] panta 6. punkts) (EKL 99. panta 5. punkts: sadarbības procedūra)
41. Protokola par ECBS un ECB statūtiem grozīšana (LESD 107. [129.] panta 3. punkts) (EKL 107. panta 5. punkts: vienprātība Padomē vai, atkarībā no katra atsevišķā gadījuma, kvalificēts vairākums pēc apstiprināšanas Eiropas Parlamentā)
42. Euro kā vienotas valūtas izmantošanai nepieciešamie pasākumi (LESD 111.a [133.] pants) (EKL 123. panta 4. punkts)
43. Nodarbinātības veicināšanas pasākumi (LESD 129. [149.] pants) (EKL 129. pants)
44. Sociālā politika (LESD 153. panta 1. punkts, izņemot c), d), f) un g) apakšpunktus, 2. punkta¹ pirmā, otrā un trešā daļa) (EKL 137. panta 1. un 2. punkts)
45. Sociālā politika (iespēju, attieksmes un atalgojuma vienlīdzība) (LESD 141. [157.] panta 3. punkts) (EKL 141. panta 3. punkts)
46. Eiropas Sociālais fonds (LESD 148. [164.] pants) (EKL 148. pants)
47. Izglītība (izņemot ieteikumus) (LESD 149. [165.] panta 4. punkta a) apakšpunkts) (EKL 149. panta 4. punkts)

¹ Šajos punktos minētajās jomās Padome tiesību aktus pieņem ar vienprātīgu lēmumu pēc apspriešanās ar EP. Tomēr 2. punkta otrajā daļā minēta pārejas klauzula, kad Padome vienprātīgi var nolemt, ka 1. punkta d), f) un g) apakšpunktiem piemēro parasto likumdošanas procedūru.

48. Sports (LESD 149. [165.] panta 2. punkta g) apakšpunkts un 4. punkts)
49. Arodapmācība (LESD 150. [166.] panta 4. punkts) (*EKL 150. panta 4. punkts*)
50. Kultūra (izņemot ieteikumus) (LESD 167. panta 5. punkta pirmais ievilkums) (*EKL 151. pants: koplēmuma procedūra — Padomei pieņemot lēmumu vienprātīgi*)
51. Sabiedrības veselība — pasākumi, lai risinātu kopējos drošības uzdevumus veselības jomā¹ (LESD 168. panta 4. punkts) (*EKL 152. panta 4. punkts*)
52. Sabiedrības veselība — veicināšanas pasākumi, kuru mērķis ir cilvēku veselības aizsardzība, proti, cīņa pret liela mēroga problēmām ar pārrobežu raksturu un cīņa pret smēķēšanu un alkohola pārmērīgu lietošanu (LESD 152. [168.] panta 5. punkts²)
53. Patērētāju aizsardzība (LESD 153. [169.] panta 3. punkts) (*EKL 153. panta 4. punkts*)
54. Eiropas komunikāciju tīkli (LESD 156. [172.] pants) (*EKL 156. pants*)
55. Rūpniecība (LESD 157. [173.] panta 3. punkts) (*EKL 157. panta 3. punkts*)
56. Pasākumi ekonomikas un sociālās kohēzijas jomā (LESD 159. [175.] panta trešā daļa) (*EKL 159. pants*)
57. Struktūrfondi (LESD 161. [177.] panta pirmā daļa) (*EKL 161. pants: pašreiz: vienprātība Padomē un EP piekrišana*)
58. Kohēzijas fonds (LESD 177. panta otrā daļa) (*EKL 161. pants: pašreiz: vienprātība Padomē un EP atzinums; sākot no 2007. gada — kvalificēts balsu vairākums Padomē un EP atzinums*)
59. Eiropas Reģionālās attīstības fonds (LESD 162. [178.] pants) (*EKL 162. pants*)
60. Pētniecības pamatprogramma (LESD 166. [182.] panta 1. punkts) (*EKL 166. panta 1. punkts*)
61. Eiropas pētniecības telpas īstenošana (LESD 166. [182.] panta 4. punkts)
62. Pētniecības pamatprogrammas īstenošana — noteikumi par uzņēmumu līdzdalību rezultātu izplatīšanā (LESD 167. [183.] pants un 172. [188.] panta 2. punkts) (*EKL 167. pants*)
63. Pētniecības papildu programmas dažām dalībvalstīm (LESD 168. [184.] pants un 172. [188.] panta otrā daļa) (*EKL 168. pants*)
64. Līdzdalība pētniecības programmās, ko uzsākušas vairākas dalībvalstis (LESD 169. [185.] pants un 172. [188.] panta 2. punkts) (*EKL 169. pants*)

¹ Šī panta 4. punkta a) un b) apakšpunktos paredzētie pasākumi jau ir noteikti EKL 152. pantā. c) un d) apakšpunktos paredzētie pasākumi ir jauni.

² Šajā punktā paredzētais juridiskais pamats ir jauns, izņemot attiecībā uz veicināšanas pasākumiem saistībā ar cilvēku veselības aizsardzību, kas jau bija paredzēts EK līguma 152. pantā.

65. Kosmosa politika (LESD 172.A [189.] pants)
66. Vide (Kopienas pasākumi atbilstīgo mērķu īstenošanai šajā jomā, izņemot pasākumus saistībā ar nodokļiem) (LESD 175. [192.] panta 1. punkts) (*EKL 175. panta 1. punkts*)
67. Rīcības plāns vides jomā (LESD 175. [192.] panta 3. punkts) (*EKL 175. panta 3. punkts*)
68. Enerģētika, izņemot pasākumus saistībā ar nodokļiem (LESD 176.A [194.] panta 2. punkts)¹
69. Tūrisms — pasākumi, lai papildinātu dalībvalstu darbības (LESD 176.B [195.] panta 2. punkts)
70. Civilā aizsardzība pret dabas vai cilvēka izraisītām katastrofām (LESD 176.C [196.] panta 2. punkts)
71. Administratīvā sadarbība, dalībvalstīm īstenojot Savienības tiesību aktus (LESD 176.D [197.] panta 2. punkts)
72. Tirdzniecības politika — īstenošanas pasākumi (LESD 188.C [207.] panta 2. punkts) (*EKL 133. pants: kvalificēts balsu vairākums Padomē bez apspriešanās ar EP*)
73. Sadarbība attīstības jomā (LESD 188.E [209.] panta 1. punkts) (*EKL 179. pants*)
74. Ekonomikas, finanšu un tehniskā sadarbība ar trešām valstīm (LESD 188.H [212.] panta 2. punkts) (*EKL 181.A pants: kvalificēts balsu vairākums Padomē un vienkārša apspriešanās ar EP*)
75. Humānās palīdzības pasākumu vispārējā programma (LESD 188.J [214.] panta 3. punkts)
76. Eiropas Brīvprātīgais humānās palīdzības korpus (LESD 188.J [214.] panta 5. punkts)
77. Eiropas līmeņa politisko partiju statūti un finansēšanas noteikumi (LESD 191. [224.] pants) (*EKL 191. pants*)
78. Specializēto tiesu izveidošana (LESD 225.A [257.] pants) (*EKL 225.A pants: vienprātība Padomē un vienkārša apspriešanās ar EP*)
79. Tiesas statūtu grozīšana, izņemot I sadaļu un 64. pantu (LESD 245. [281.] pants) (*EKL 245. pants: vienprātība Padomē un vienkārša apspriešanās ar EP*)
80. Īstenošanas pilnvaru uzraudzības kārtība (LESD 249. C [291.] panta 3. punkts) (*EKL 202. pants: vienprātība Padomē un vienkāršota apspriešanās ar EP*)
81. Eiropas administrācija (LESD 254.A [298.] panta 2. punkts)
82. Finanšu noteikumu pieņemšana (LESD 279. [322.] panta 1. punkts) (*EKL 279. panta 1.*

¹ Nepastāvot īpašam juridiskam pamatam, Savienība šajā jomā līdz šim ir rīkojusies saskaņā ar EK līguma 308. pantu: vienprātība Padomē un vienkāršots EP atzinums.

punkts: vienprātība Padomē pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu, pēc tam, sākot ar 2007. gadu, — kvalificēts balsu vairākums Padomē)

83. Cīņa pret krāpšanu, kas apdraud Kopienas finansiālās intereses (LESD 280. [325.] panta 4. punkts) *(EKL 280. panta 4. punkts)*
84. Civildienesta noteikumi un pārējo Eiropas Savienības iestāžu darbinieku nodarbināšanas kārtība (LESD 283. [336.] pants) *(EKL 283. pants: kvalificēts balsu vairākums Padomē un vienkārša apspriešanās ar EP)*
85. Statistika (LESD 285. [338.] panta 1. punkts) *(EKL 285. panta 1. punkts)*

4. PIELIKUMS. Tiesību akti — īpašās likumdošanas procedūras

Šajā dokumentā ir sniegts juridiskais pamats attiecībā uz īpašajām likumdošanas procedūrām (LES un LESD pantu numuri, kas norādīti pirmie, attiecas uz Lisabonas līguma pantiem); kvadrātiekvās [...] ir norādīti numuri, kādi šiem pantiem būs Līgumu konsolidētājā versijā (atbilstīgi Lisabonas līgumam pievienotajai tabulai);

Slīprakstā ir norādīti pašreiz spēkā esošo līgumu atbilstīgie panti, ja tādi ir, un pašreiz piemērojamā procedūra, ja tā tiek mainīta.

I Ad hoc procedūras

1. Gada budžets — EP un Padomes kopīgs lēmums (LESD 272. [314.] pants) (*EKL 272. pants: ad hoc procedūra*)

II. Eiropas Parlamenta pieņemtie tiesību akti

2. Eiropas Parlamenta deputātu nolikums (LESD 190. [223.] panta 2. punkts) — pieņem EP pēc paša iniciatīvas pēc tam, kad saņemts Padomes apstiprinājums (vienprātīgi attiecībā uz nodokļu režīmu) un pēc apspriešanās ar Komisiju (*EKL 190. panta 5. punkts*)
3. Izmeklēšanas tiesību izmantošanas nosacījumi (LESD 193. [226.] panta trešā daļa) — pieņem EP pēc paša iniciatīvas un pēc tam, kad saņemts Padomes un Komisijas apstiprinājums (*EKL 193. pants: savstarpēja vienošanās*)
4. Eiropas ombuda nolikums (LESD 195. [228.] panta 4. punkts) — pieņem EP pēc paša iniciatīvas un pēc tam, kad saņemts Padomes un Komisijas apstiprinājums (*EKL 195. panta 4. punkts*)

III. Padomes pieņemtie tiesību akti

A. Vienprātība Padomē un apstiprināšana Eiropas Parlamentā

5. Pasākumi diskriminācijas apkarošanai (LESD 16.E [19.] panta 1. punkts) (*EKL 13. panta 1. punkts: vienkārša apspriešanās ar EP*)
6. Ar pilsonību saistīto tiesību paplašināšana (LESD 22. [25.] pants) — **vajadzīga ratifikācija dalībvalstīs** (*EKL 22. pants*)
7. Eiropas Prokuratūra (LESD 69.E [86.] panta 1. punkts).
8. Vienota vēlēšanu procedūra (LESD 190. [223.] panta 1. punkts) — pēc EP iniciatīvas un ar tā apstiprinājumu — **vajadzīga ratifikācija dalībvalstīs** (*EKL 190. panta 4. punkts*)
9. Daudzgaļu finanšu shēma (LESD 270.A [312.] panta 2. punkts). *Līgumos nav minēta. Pašreiz izriet no Iestāžu nolīguma.*

B. Vienprātība un apspriešanās ar Eiropas Parlamentu

10. LES 6. pants (ar 188.N [218.] panta 6. un 8. punktu): pievienošanās ECAK — Padomes lēmums pēc priekšlikuma, ko iesniedz nolīguma sarunu vedējs (pamatā – Komisija), pēc apstiprināšanas EP
11. Pasākumi saistībā ar pasēm, personas apliecībām un uzturēšanās atļaujām (LESD 18. [21.] panta 3. punkts) (*EKL 18. panta 3. punkts*)
12. Pilsonība — balsstiesības un tiesības kandidēt pašvaldību vēlēšanās un Eiropas Parlamenta vēlēšanās dzīvesvietas dalībvalstī (LESD 19. [22.] pants) (*EKL 19. pants*)
13. Tādu pasākumu pieņemšana attiecībā uz kapitāla apriti uz/no trešām valstīm, kuri ir pretēji Kopienas tiesību aktos paredzētās liberalizācijas procesam (LESD 57. [64.] panta 3. punkts) (*EKL 57. panta 2. punkts in fine: vienprātība Padomē bez apspriešanās ar EP*)
14. Pasākumi attiecībā uz pasēm, personu apliecībām, uzturēšanās atļaujām (LESD 62. [77.] panta 3. punkts)
15. Tiesu iestāžu sadarbība civillietās attiecībā uz tiem ģimenes tiesību aspektiem, kuriem ir pārrobežu ietekme ¹(LESD 65. [81.] pants) (*67. panta 5. punkta otrais ievilkums*)
16. Operatīvā policijas sadarbība (LESD 69.F [87.] panta 3. punkts) (*30. panta 1. punkta a) apakšpunkts: LES 34. panta 2. punktā un 39. panta 1. punktā minētā procedūra*)
17. Vienas dalībvalsts iestādes darbības citas dalībvalsts teritorijā (LESD 69.H [89.] (*LES 32. pants: LES 34. panta 2. punktā un 39. panta 1. punktā minētā procedūra*))
18. Netiešo nodokļu sistēmas saskaņošana (LESD 93. [113.] pants) (*EKL 93. pants*)
19. Tiesību aktu tuvināšana (LESD 95. [115.] pants) (*EKL 94. pants*)
20. Valodu lietojums intelektuālā īpašuma tiesības apliecinošos dokumentos (LESD 97.A [118.] pants)
21. Protokola par pārmērīgu budžeta deficītu aizstāšana (LESD 104. [126.] panta 14. punkts) (*EKL 104. panta 14. punkts*)
22. Eiropas Centrālās bankas īpašie uzdevumi ar iespējamā riska novēršanu saistītās uzraudzības jomā (LESD 105. [127.] panta 6. punkts) (*EKL 105. panta 6. punkts: vienprātība Padomē pēc apspriešanās ar ECB un EP piekrišanas*)
23. Sociālā politika — darba ņēmēju sociālā drošība un sociālā aizsardzība, darba ņēmēju aizsardzība darba līguma laušanas gadījumā, pārstāvība, kolektīvā aizstāvība un trešo valstu pilsoņu darba apstākļi² (LESD 137. [153.] panta 1. punkta c), d), f) un

¹ Padome pēc apspriešanās ar EP var vienprātīgi pieņemt lēmumu pāriet uz parasto likumdošanas procedūru (III-210. panta 3. punkta otrā daļa).

² Padome pēc apspriešanās ar EP var vienprātīgi pieņemt lēmumu pāriet uz parasto likumdošanas procedūru attiecībā uz d), f) un g) apakšpunktiem (III-210. panta 3. punkta otrā daļa).

g) apakšpunkts un 2. punkta b) apakšpunkts) (EKL 137. panta 1. punkta c), d), f) un g) apakšpunkts un 2. punkta b) apakšpunkta otrā daļa)

24. Vide — ar nodokļiem saistīti pasākumi, teritorijas iekārtošanas pasākumi, ūdens resursu pārvaldība un zemes izmantošana, un pasākumi, kas skar apgādi ar energoresursiem un to diversifikāciju (LESD 175. [192.] panta 2. punkts) (EKL 175. panta 2. punkts)
25. Enerģētika — ar nodokļiem saistīti pasākumi (LESD 176.A [194.] panta 3. punkts)
26. Savienības un aizjūras zemju un teritoriju asociēšana — procedūra un kārtība (LESD 187. [203.] pants — apspriešanās ar EP) (EKL 187. pants — bez apspriešanās ar EP)
27. Tiesas jurisdikcija intelektuālā īpašuma jomā (LESD 229.A [262.] pants) (EKL 229.A pants: vienprātība Padomē un vienkārša apspriešanās ar EP, kā arī ratifikācija dalībvalstīs)
28. Grozījumi protokolā par Eiropas Investīciju bankas statūtiem (LESD 266. [308.] panta trešā daļa) (EKL 266. panta 3. punkts)
29. Savienības pašas resursi — maksimālās robežas un jaunu resursu radīšana (LESD 269. [311.] panta trešā daļa) — **vajadzīga ratifikācija dalībvalstīs** (EKL 269. pants)

C. Kvalificēts balsu vairākums un apstiprināšana EP

30. Savienības pašu resursu sistēmas īstenošanas pasākumi (LESD 269. [311.] panta 4. daļa)

D. Kvalificēts balsu vairākums un apspriešanās ar EP

31. Pasākumi diplomātiskās aizsardzības atvieglošanai (LESD 20. [23.] pants, direktīvu pieņemšana ar īpašo likumdošanas procedūru) (EKL 20. pants — dalībvalstu vienošanās — valdību sadarbība)
32. Pētniecība — īpašas programmas pamatprogrammas īstenošanai (LESD 166. [182.] panta 4. punkts) (EKL 166. panta 4. punkts)
33. Visattālākie reģioni (LESD 299. [349.] panta 1. punkta otrā daļa) (EKL 299. panta 2. punkta otrā daļa)

REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS KOMITEJAS VĒSTULE

Reģionālās attīstības komitejas priekšsēdētāja *Gerardo Galeote* 2008. gada 23. janvāra vēstule Konsitucionālo jautājumu komitejas priekšsēdētājam *Jo Leinen*.

Jo Leinen
priekšsēdētājam
Konstitucionālo jautājumu komiteja

Temats: Lisabonas līgums

Godātais *J. Leinen* kungs!

Ņemot vērā laika ierobežojumus, Reģionālās attīstības komiteja nevarēs pieņemt atzinumu par minēto dokumentu, kuru mēs tomēr uzskatām lielā mērā atbilstīgu reģionālās attīstības prasībām. Līdz ar to komitejas vārdā es vēlos Jums paust komitejas nostāju.

Lisabonas līgumā iekļauti vairāki nozīmīgi grozījumi, kas ratifikācijas gadījumā tieši ietekmēs Reģionālās attīstības komitejas darbību. Atjaunotie kopīgie pamati ļaus Eiropas Savienībai darboties, lai tā kļūtu demokrātiskāka, efektīvāka un redzamāka. Šajā sakarā īpaši vērtīga ir reģionālā aspekta stiprināšana ES politikas izstrādē un lēmumu pieņemšanā.

Tāpēc mūsu komiteja lūdz Konstitucionālo jautājumu komiteju šajā ziņojumā (2007/2286(INI) Referents: *Richard Corbett* un *Íñigo Méndez de Vigo*) ņemt vērā turpmāk minētos aspektus.

Reģionālās attīstības komiteja

1. pauž atzinību un atbalstu attiecībā uz galveno reģionālo aspektu iekļaušanu Lisabonas līgumā, piemēram, kultūru un valodu daudzveidības atzīšanu par vienu no ES mērķiem, subsidiaritātes principa pārstrādātu definīciju, Kopienas tiesību aktu ietekmes apzināšanu uz reģionālām un vietējām iestādēm, kā arī vietējo un reģionālo iestāžu apspriešanās principa atzīšanu;
2. pauž atzinību par veikto pielāgojumu, lai iekļautu jēdzienu „teritoriālā kohēzija” un to atzītu par ES mērķi; piezīmē, ka teritoriālā kohēzija ir norādīta kā Eiropas Savienības un dalībvalstu dalītas kompetences joma; turklāt atbalsta to, ka tiks grozīts EKL 158. pants (kurā definēta kohēzijas politika), lai iekļautu jaunu punktu, kurā atzīs attālāko reģionu īpašo statusu;
3. pauž atzinību par kvalificēta balsu vairākuma un koplēmuma procedūras paplašināšanu, to piemērojot, piemēram, vispārīgajiem noteikumiem par struktūrfondiem; uzskata, ka šie

elementi palielinās struktūrpolitikas un kohēzijas politikas jomā kompetento Parlamenta komiteju spējas ietekmēt attiecīgo politiku;

4. pauž atzinību par to, ka īpaša uzmanība pievērsta lauku apvidiem, apvidiem, kurus skar rūpniecības restrukturizācija, kā arī reģioniem, kuros ir būtiska vai pastāvīga ekonomiska vai demogrāfiska atpalicība, piemēram, galējie ziemeļu reģioni ar mazu iedzīvotāju blīvumu, kā arī salas un pārrobežu un kalnu reģioni;
5. aicina attiecīgās iestādes pilnībā īstenot noteikumus par valsts un reģionālo parlamentu (ar likumdošanas pilnvarām) iesaistīšanu agrīnās brīdināšanas procedūrā, kas izstrādāta, lai nodrošinātu subsidiaritātes principa ievērošanu; piezīmē, ka noteikums, kas ļauj dalībvalstu parlamentiem un Reģionu komitejai subsidiaritātes principa pārkāpuma gadījumā iesniegt prasību tiesā, var jo īpaši mainīt Eiropas Komisijas un dalībvalstu attiecības;
6. uzskata, ka, lai veiksmīgi īstenotu Lisabonas līgumu un jaunus noteikumus reģionālās attīstības un kohēzijas politikas jomā, ir vienlaicīgi jāuzlabo ES iestāžu un reģionālo asociāciju dialogs.

(cieņas apliecinājumi un paraksts)

22.1.2008

ĀRLIETU KOMITEJAS ATZINUMS

Konstitucionālo jautājumu komitejai

par Līgumu, ar ko groza Līgumu par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu
(2007/2286(INI))

Atzinumu sagatavoja: *Andrew Nicholas Duff*

IEROSINĀJUMI

Ārlietu komiteja aicina par jautājumu atbildīgo Konstitucionālo jautājumu komiteju savā rezolūcijas priekšlikumā iekļaut šādus ierosinājumus:

Struktūra

1. atzīmē, ka attiecībā uz Eiropas Savienības ārējo darbību Lisabonas līgums rada būtiskas strukturālas izmaiņas salīdzinājumā ar Eiropas Konstitucionālo līgumu (2004), nodalot Līguma par Eiropas Savienību V sadaļu, kurā ietverti vairāki noteikumi par Eiropas Savienības ārpolitiku, īpaši noteikumi par kopējo ārpolitiku un drošības politiku (KĀDP) un noteikumi, kas saistīti ar Eiropas drošības un aizsardzības politiku (EDAP), no Līguma par Eiropas Savienības darbību piektās daļas, kurā iekļauti vispārēji noteikumi par Eiropas Savienības ārējo darbību, kopējo tirdzniecības politiku, sadarbību ar trešām valstīm un humāno palīdzību, ierobežojumiem, starptautiskiem nolīgumiem, attiecībām ar starptautiskām organizācijām un trešām valstīm, ES delegācijām, kā arī solidaritātes klauzula;
2. tādēļ uzsver, ka abiem grozītajiem līgumiem ir vienāds juridiskais spēks, un saskaņotības un izpratnes labad ierosina tos vienmēr interpretēt kopā;

Saturs

3. atzīst, ka, neraugoties uz strukturālajām atšķirībām, Lisabonas Līguma saturs ārpolitikas, drošības politikas un aizsardzības politikas jomā ir līdzīgs 2004. gada Konstitucionālajam līgumam un ka jo īpaši attiecībā uz Eiropas Savienības starptautiskajām attiecībām jaunais līgums ļoti lielā mērā uzlabo pašreiz spēkā esošos noteikumus;

4. tādēļ ļoti atzinīgi vērtē jauno līgumu, ciktāl tas kalpo, lai celtu Eiropas Savienības starptautisko profilu un uzlabo tās spēju efektīvi darboties pasaules procesos; norāda, ka Lisabonas Līgums:
- precizē Eiropas Savienības kompetenci un definē un paplašina tās vērtības un mērķus saistībā ar to, ka: „Attiecībās ar citām pasaules daļām Savienība atbalsta un sekmē savas vērtības un intereses un palīdz aizsargāt savus pilsoņus. Tā veicina mieru, drošību, ilgtspējīgu Zemes attīstību, solidaritāti un savstarpēju cieņu starp tautām, brīvu un godīgu tirdzniecību, nabadzības izskaušanu un cilvēktiesību un jo īpaši bērnu tiesību aizsardzību, kā arī starptautisko tiesību normu stingru ievērošanu un attīstību, tostarp, respektējot Apvienoto Nāciju Organizācijas statūtu principus¹.”
 - padara Cilvēktiesību hartu par saistošu un ļauj Eiropas Savienībai pievienoties Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai (ECTK)²;
 - paziņo, ka attiecībā uz turpmākām paplašināšanās ir jāņem vērā Kopenhāgenas kritēriji;
 - nodrošina skaidru tiesisko pamatu kaimiņattiecību politikai;
 - izveido vienotas juridiskas personas statusu Eiropas Savienībai kopumā;
 - uzliek par pienākumu dalībvalstīm apspriesties citai ar citu un demonstrēt savstarpēju solidaritāti;
 - ievieš vienkāršu kvalificētā vairākuma balsojuma (KVB) nosacījumu Padomes lēmumu pieņemšanā KĀDP jomā, kā arī konstruktīvas atturēšanās iespēju³;
 - ļauj nākotnē vairāk paplašināt KVB (lēmumiem, kas ir ārpus aizsardzības jomas), ja tā vienprātīgi nolemj Eiropadome;
 - atvieglo uzlaboto sadarbību (vismaz deviņām dalībvalstīm) KĀDP jomā;
 - izveido pastāvīgā Eiropadomes priekšsēdētāja amatu, kurš nodrošinās Eiropas Savienības ārējo pārstāvību KĀDP jomā savā līmenī un šajā statusā;
 - izveido ES kopējās ārpolitikas un drošības politikas Augstā pārstāvja amatu, kurš būs Eiropas Komisijas priekšsēdētāja vietnieks, kā arī Ārlietu ministru padomes priekšsēdētājs, un vadīs KĀDP un EDAP, sekmēs politikas attīstību un nodrošinās konsekventu Eiropas Savienības ārējo darbību;
 - izveido Eiropas Ārējās rīcības dienestus (EĀRD), lai palīdzētu no Komisijas izvēlētajam Augstajam pārstāvim, Padomes sekretariātam un valstu diplomātiskajiem dienestiem;
 - nostiprina Eiropas Parlamenta budžeta pilnvaras attiecībā ES izdevumiem, tostarp

¹ Līguma par ES 2. panta 5. punkts.

² Atšķirībā no 2004. gada Konstitucionālā līguma vienošanās par pievienošanu ECTK tagad būs jāpanāk vienprātīgi.

³ Attiecībā uz KĀDP KVB ir piemērojams ES līguma 15.b panta 2. punktā, 28. panta 3. punktā, 28.d panta 2. punktā un 28.e panta 2. un 3. punktā minētajos gadījumos.

EĀRD, nodrošinot Parlamenta vienlīdzību ar Padomi;

- piešķir Parlamentam koplēmuma pilnvaras saistībā ar kopējo tirdzniecības politiku;
 - paplašina KVB lietošanu Padomē un Parlamenta piekrišanas tiesības attiecībā uz visiem starptautiskajiem nolīgumiem, ko noslēdz ES tajās jomās, kam piemērojama parastā likumdošanas procedūra vai kurās īpašā likumdošanas procedūra pieprasa Parlamenta piekrišanu saistībā ar iekšlietām;
 - nodrošina jaunus tiesiskos pamatus instrumentiem vai politikai, kas attiecas uz steidzamu finansiālu atbalstu trešām valstīm, humāno palīdzību, sankcijām pret nevalstiskām iestādēm, kosmosa politiku, energoapgādes drošību, cīņu pret klimata pārmaiņām, starptautiskā terorisma novēršanu un personu datu aizsardzību;
5. Turklāt atzinīgi vērtē kopējās drošības un aizsardzības politikas galveno reformu, kas ietver šādas izmaiņas:
- visu dalībvalstu¹ civilo un militāro iespēju, tostarp daudznacionālo spēku nodošanu EDAP ar iespēju grupai dalībvalstu veikt attiecīgos uzdevumus;
 - pastāvīgas strukturētas sadarbības nodrošināšanu aizsardzības jomā starp militāri spējīgām un politiski gatavām dalībvalstīm, kuras mēģina paveikt visgrūtākās misijas;
 - apņemšanos pakāpeniski uzlabot militārās iespējas;
 - Eiropas Aizsardzības aģentūras nozīmes paplašināšanu;
 - pienākuma uzlikšanu dalībvalstīm palīdzēt citai dalībvalstij, kurai uzbrūk (neskarot atsevišķu dalībvalstu neitralitāti vai citu dalībvalstu dalību NATO);
 - mērķu paplašināšanu („Petersbergas uzdevumi”), ietvertu tajos cīņu pret terorismu;
 - savstarpējas solidaritātes pieprasīšanu terorisma draudu vai teroristu uzbrukuma, vai arī dabas katastrofas gadījumā;
6. tomēr ar nožēlu atzīmē, ka dažām dalībvalstīm starpvaldību konferencē (SVK) bija acīmredzami grūti: a) stingri nodalīt KĀDP un EDAP, no vienas puses, un citus Eiropas Savienības ārējās darbības aspektus, no otras puses; b) mazināt teorētiskā lēmuma praktisko ietekmi, lai attīstītu kopēju politiku un apkopotu resursus šajā jomā; c) stingri ierobežot Komisijas un Parlamenta politiskās funkcijas, kā arī Eiropas Kopienų Tiesas (EKT) funkcijas²;
7. pauž nožēlu, ka Apvienotā Karaliste un Polija ir centušās ierobežot Pamattiesību hartas juridisko nozīmi;
8. jo īpaši pauž nožēlu par ES līguma 25.a pantu, kas paredz, ka personas datu apstrādi

¹ Izņemot Dāniju.

² EKT uzrauga robežu starp tādiem jautājumiem, kas ietilpst KĀDP, un tādiem, kas tajā neietilpst (ES līguma 25.b pants), pārskata sankciju likumību (*Līguma par Eiropas Savienības darbību* 240.a pants) un sniedz atzinumus par starptautisko nolīgumu atbilstību (*Līguma par Eiropas Savienības darbību* 188.n pants).

drošības politikas jomā reglamentē noteikumi, kurus izstrādājusi Padome viena pati bez Parlamenta līdzdalības vai ES tiesu uzraudzības;

9. šajā sakarā atzīmē starpvaldību konferences 13. deklarāciju, kurā norādīts, ka KĀDP noteikumi neietekmē ne dalībvalstu pašreizējos pienākumus attiecībā uz savas ārpolitikas formulēšanu un piemērošanu, ne arī to pārstāvību trešās valstīs un starptautiskās organizācijās, kas jo īpaši ir ANO Drošības padomes locekļu galvenā atbildība;
10. turklāt atzīmē 14. deklarāciju, kurā paziņots, ka KĀDP neietekmēs katras dalībvalsts pašreizējo tiesisko pamatu, pienākumus un pilnvaras attiecībā uz tās ārpolitiku; pauž dziļu nožēlu par paziņojumu, kas ir vienlaikus nepamatots un maldinošs, ka jaunie KĀDP noteikumi nepiešķir pilnvaras Komisijai uzsākt lēmumu pieņemšanu un nepalielina Parlamenta nozīmi;
11. tāpat atzīmē 24. deklarāciju, kurā mēģināts samazināt ietekmi lēmumam palielināt Eiropas Savienības tiesības starptautisko tiesību jomā;

Īstenošana

12. atzīmē, ka saskaņā ar 12. deklarāciju tiks uzsākta „attiecīga apspriešanās” ar Parlamentu par pirmā Augstā pārstāvja kandidatūras izvirzīšanu, ko veiks Eiropadome ar Komisijas priekšsēdētāja piekrišanu, un tam būs jāstājas amatā paredzētajā līguma spēkā stāšanās datumā 2009. gada 1. janvārī; uzstāj, ka šīs pagaidu iecelšanas gadījumā ir pilnībā jāpiemēro ES līguma 9.e panta gars (saskaņā ar kuru un ņemot vērā ES līguma 9.d panta 7. punktu, Parlamentam parasti būtu piekrišanas tiesības attiecībā uz visas Komisijas, tostarp Augstā pārstāvja, iecelšanu); tādēļ paziņo, ka Parlaments cer, ka šī pirmā iecelšana tiks pilnībā apspriesta ar Parlamentu;
13. uzstāj uz nepieciešamību radīt apstākļus pēc iespējas ciešai Eiropadomes priekšsēdētāja, Komisijas priekšsēdētāja un Augstā pārstāvja sadarbībai un savstarpējai šo amatpersonu funkciju artzīšanai;
14. atzinīgi vērtē ES līguma 21. pantu, kurā noteikts, ka Augstais pārstāvis „apspiežas ar Eiropas Parlamentu par galvenajiem kopējās ārpolitikas un drošības politikas aspektiem un pamatvirzienu izvēli”, „informē to, kā attīstās šī politika” un nodrošina Parlamenta viedokļu pienācīgu izskatīšanu; turklāt apņemas pilnībā īstenot tā padomdevēja tiesības un izveidot uzlabotu, sistemātisku pārbaudi saistībā ar Eiropas Savienības ārlietu, drošības un aizsardzības politiku un darbību, pilnībā izmantojot savas budžeta pilnvaras; norāda arī uz Parlamenta uzlabotajām iespējām demokrātiski kontrolēt Augstā pārstāvja darbību, pateicoties tam, ka viņš ieņem Komisijas priekšsēdētāja vietnieka amatu;
15. šajā sakarā mudina pārskatīt 2002. gada 20. novembra Iestāžu nolīgumu par Eiropas Parlamenta piekļuvi Padomes slepenajai informācijai drošības un aizsardzības politikas jomā, ņemot vērā jauno līgumu;
16. uzsver Eiropas Aizsardzības aģentūras darbības demokrātiskas atbildības un pārredzamības nodrošināšanas nozīmi;
17. ņemot vērā KĀDP un EDAP jauno potenciālu, kas piešķirts ar Lisabonas Līgumu, vēlas sekmēt ciešāku sadarbību starp attiecīgajām Eiropas Parlamenta un valstu parlamentu komitejām, tostarp parlamentārajiem novērotājiem no tām NATO dalībvalstīm, kas nav

ES dalībvalstis, kopīgi ar NATO Parlamentārās asamblejas dalībniekiem; turklāt ierosina, stājoties spēkā Lisabonas Līgumam, pārtraukt Rietumeiropas Savienības parlamentārās asamblejas darbību;

18. pauž nožēlu par ES līguma 28. pantā noteikto pasākumu nevajadzīgo sarežģītību attiecībā uz to EDAP pasākumu ātru finansēšanu, kas nav iekļauti ES budžetā; uzstāj, ka ir pilnībā jāīsteno 2006. gada 17. maija Iestāžu nolīgums par budžeta disciplīnu un pareizu finanšu pārvaldību, kā arī tajā paredzētais konstruktīvais dialogs starp Padomi un Parlamentu;

19. Attiecībā uz Eiropas Ārējās darbības dienestu:

- atzīmē, ka saskaņā ar ES līguma 13.a panta 3. punktu Parlamentam ir tiesības piedalīties apspriedēs par EĀRD izveidi, un atgādina, ka tas jau pašlaik gatavo ziņojumu par šo jautājumu;
- atzīmē, ka saskaņā ar 15. deklarāciju EĀRD sagatavošanas pasākumiem ir jāsākas uzreiz pēc līguma parakstīšanas; aicina Padomi sagatavošanas darbos iesaistīt Parlamentu; aicina Padomi, Komisiju un dalībvalstis līdz 2008. gada jūlijam nākt klajā ar saviem priekšlikumiem;
- uzsver to, ka EĀRD ir jākļūst par profesionālu un pastāvīgu diplomātisko dienestu, kas ir spējīgs efektīvi sekmēt Eiropas Savienības ārējās darbības mērķu sasniegšanu un produktīvi atbalstīt Augstā pārstāvja darbu;
- uzsver to, ka EĀRD ir jābūt organiski saistītam ar esošajām Komisijas ārējām delegācijām un jāsaņem finansējums no ES budžeta.
- atgādina Komisijai, ka EĀRD var izveidot tikai ar tās piekrišanu.

PROCEDŪRA

Virsraksts	Līgums, ar ko groza Līgumu par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu
Atsauces	2008/2286(INI)
Komiteja, kas atbildīga par jautājumu	AFCO
Atzinumu sniedza Datums, kad paziņoja plenārsēdē	AFET 13.12.2007
Atzinumu sagatavoja Iecelšanas datums	<i>Andrew Duff</i> 27.11.2007
Izskatīšana komitejā	18.12.2007 22.1.2008
Pieņemšanas datums	22.1.2008
Galīgā balsojuma rezultāti	+ : 41 - : 5 0 : 2
Deputāti, kas bija klāt galīgajā balsojumā	<i>Christopher Beazley, Bastiaan Belder, André Brie, Elmar Brok, Colm Burke, Michael Gahler, Jas Gawronski, Bronisław Geremek, Ana Maria Gomes, Alfred Gomolka, Klaus Hänsch, Richard Howitt, Jana Hybášková, Anna Ibrisagic, Jelko Kacin, Metin Kazak, Helmut Kuhne, Vytautas Landsbergis, Johannes Lebech, Emilio Menéndez del Valle, Francisco José Millán Mon, Pasqualina Napoletano, Raimon Obiols i Germà, Vural Öger, Cem Özdemir, Ioan Mircea Paşcu, Alojz Peterle, João de Deus Pinheiro, Mirosław Mariusz Piotrowski, Samuli Pohjamo, Michel Rocard, Raül Romeva i Rueda, Libor Rouček, José Ignacio Salafranca Sánchez-Neyra, Jacek Saryusz-Wolski, György Schöpflin, Marek Siwiec, István Szent-Iványi, Konrad Szymański, Charles Tannock, Inese Vaidere, Geoffrey Van Orden, Zbigniew Zaleski, Josef Zieleniec</i>
Aizstājējs(-i), kas bija klāt galīgajā balsojumā	<i>Irena Belohorská, Giulietto Chiesa, Andrew Duff, Árpád Duka-Zólyomi, Evgeni Kirilov, Jo Leinen, Peter Liese, Sarah Ludford, Nickolay Mladenov, Antolín Sánchez Presedo</i>

15.1.2008

ATTĪSTĪBAS KOMITEJAS ATZINUMS

Konstitucionālo jautājumu komitejai

par Līgumu, ar ko groza Līgumu par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu
(2007/2286(INI))

Atzinumu sagatavoja: *Thijs Berman*

IEROSINĀJUMI

Attīstības komiteja aicina par jautājumu atbildīgo Konstitucionālo jautājumu komiteju savā rezolūcijas priekšlikumā iekļaut šādus ierosinājumus:

1. atzīmē, ka Lisabonas līguma (jaunā līguma) 9.c panta 6. punkts nosaka, ka „Ārlietu padome izstrādā Savienības ārpolitisko darbību, pamatojoties uz Eiropadomes noteiktām stratēģiskām pamatnostādnēm, un nodrošina Savienības darbību konsekvenci”, un 9.e panta 4. punkts nosaka, Komisijas priekšsēdētāja vietnieks/Augstais pārstāvis „nodrošina Savienības ārējās darbības konsekvenci”;
2. atzinīgi vērtē to, ka jaunā līguma V sadaļas I. nodaļas 10.a panta 2. punktā ir skaidri noteikts, ka viens no ES ārējo darbību mērķiem ir veicināt „jaunattīstības valstu ilgtspējīgu ekonomisku, sociālu un vides attīstību, lai sasniegtu galveno mērķi – izskaustu nabadzību,” un „palīdzētu iedzīvotājiem, valstīm un reģioniem, kurus skārušas dabas vai cilvēku izraisītās katastrofas”;
3. atzinīgi vērtē to, ka Līguma par Eiropas Savienības darbību piektās daļas (Savienības ārējā darbība) III sadaļā (Sadarbība ar trešām valstīm un humānā palīdzība) sadarbība attīstības jomā ir neatkarīga joma, kas ir līdzvērtīga citām politikas jomām;
4. atzinīgi vērtē arī to, ka Līgumā par Eiropas Savienības darbību (188.j pantā) politika humānās palīdzības jomā atzīta par pilnvērtīgu Eiropas Savienības politiku, ņemot vērā, ka ES ir vislielākais humānās palīdzības sniedzējs pasaulē; atzīmē, ka pēc šāda veida atzišanas, rūpīgi apdomājot šo jautājumu, 2007. gada 18. decembrī trīs iestādes panāca Eiropas konsensu par humāno palīdzību;
5. atzinīgi vērtē to, ka Līgumā par Eiropas Savienības darbību (188.d pantā) atzīts, ka ES

politikas attīstības jomā galvenais mērķis ir „nabadzības mazināšana un ilgākā laika posmā — tās izskaušana”; uzstāj, ka šis prioritārais mērķis ir jāizskata Tūkstošgades attīstības mērķu kontekstā, ņemot vērā saistības, ko starptautiskā kopiena uzņēmusi ANO Tūkstošgades augstākā līmeņa sanāksmē 2000. gadā;

6. atzinīgi vērtē to, ka jaunajā līgumā ir iekļauti saistoši noteikumi par bērnu tiesību aizsardzību, īstenojot Eiropas Savienības iekšpolitikas un ārpolitikas mērķus;
7. atzinīgi vērtē to, ka Līgumā par Eiropas Savienības darbību (188.d pantā) noteikts, ka ES politika un dalībvalstu sadarbības politika attīstības jomā „viena otru papildina un stiprina”, kas nozīmē, ka dalībvalstīm un ES jācenšas panākt donoru darbību lielāka saskaņotība un labāka darba sadale, tādējādi veicinot palīdzības efektivitāti;
8. cer, ka šī prasība par ES un dalībvalstu darbību savstarpēju papildināšanu ļaus skaidrāk noteikt Komisijas un dalībvalstu lomu, kā tas prasīts EDSO Attīstības veicināšanas komitejas novērtējumā (2007. gada jūnijs), un ievērojami veicinās kopējo politiku attīstības jomā, ļaujot labāk saskaņot dažādu dalībvalstu darbības un novēršot dalībvalstu un Komisijas darbību pārklāšanos, tādējādi uzlabojot rentabilitāti un palīdzības efektivitāti;
9. atzīmē, ka atbilstoši Līguma par Eiropas Savienības darbību 188.d pantam „politikā, kas var iespaidot jaunattīstības valstis, Savienība ievēro mērķus, kas noteikti sadarbībai attīstības jomā”; uzsver, ka tikai tad, ja politikas saskaņotība attīstības jomā tiks padarīta par prioritāru mērķi, ES varēs sasniegt jaunajā līgumā noteiktos ES mērķus šajā jomā un vērtības; uzsver, ka pēc kopējās lauksaimniecības politikas 2008. gada termiņa vidusposma pārskata vajadzētu pieņemt konkrētus un noteiktus pasākumus, kas nodrošinātu pilnīgu saskaņotību ar ES attīstības politikas mērķiem, piemēram, tirdzniecību traucējošu subsīdiu pakāpenisku atcelšanu;
10. uzsver, ka, lai nodrošinātu politikas saskaņotību attīstības jomā, administratīvajā līmenī vēl joprojām ir nepieciešams īpašs Attīstības ģenerāldirektorāts, kurš būtu atbildīgs par politikas izstrādi, politisku padomu sniegšanu un politikas pārvaldi ES attīstības sadarbības jomā, un politiskajā līmenī — komisārs, kurš būtu īpaši atbildīgs par ES attīstības politiku visās jaunattīstības valstīs un kurš varētu veicināt ES vajadzības attīstības politikas jomā gan Komisāru kolēģijā, gan sadarbībā ar Padomi;
11. aicina Komisija novērst pastāvošās pretrunas saistībā ar ģenerāldirektorāta struktūru un tā funkcijām, gan no politikas, gan budžeta viedokļa raugoties; aicina visu ES attīstības sadarbību, tostarp sadarbību ar ĀKK valstu grupā neietilpstošām jaunattīstības valstīm, uzticēt Attīstības ģenerāldirektorātam un *EuropeAid* integrēt Attīstības ģenerāldirektorātā;
12. aicina Komisiju un Padomi, ņemot vērā, ka liela daļa ES ārējo attiecību ir un būs saistītas ar attīstības sadarbību, nodrošināt, ka Attīstības ģenerāldirektorāta un dalībvalstu ministriju eksperti attīstības jautājumos ir atbilstošā veidā iesaistīti ārējās darbības dienesta izveidē un paša dienesta darbībā;

13. atzinīgi vērtē parastās likumdošanas procedūras (koplēmuma procedūras) paplašināšanu un uzsver, ka tam jānozīmē to, ka Parlaments būt patiešām tiesīgs īstenot demokrātisku kontroli saistībā ar visiem ES sadarbības politikas attīstības jomā aspektiem;
14. uzsver, ka Parlamentam, lai tas varētu efektīvā veidā uzraudzīt to tiesību aktu īstenošanu, kuri nodrošina jaunā līguma noteikumu realizāciju, ir pēc iespējas efektīvāk jāstrukturē un jāorganizē sava darbība;
15. pauž nožēlu par to, ka pagātnē gan Padome, gan Komisija negribēja atzīt Parlamenta tiesības īstenot pilnīgu kontroli; atzinīgi vērtē nesenos uzlabojumus, kas panākti ar iestāžu nolīgumu par komitoloģiju, šim nolīgumam esot pirmajam solim šajā virzienā;
16. šajā sakarā aicina paplašināt tās jomas, uz kurām attiecas regulatīvā kontroles procedūra;
17. atzinīgi vērtē to, ka jaunajā līgumā ir dzēsts Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 179. panta 3. punkts, ar kuru Eiropas Attīstības fonds (EAF) tiek izslēgts no šā līguma darbības jomas, un atzīmē, kas tas ļauj, nepārskatot līgumu, EAF iekļaut ES budžetā; aicina Padomi un Komisiju 2008./2009. gada termiņa vidusposma pārskatā EAF iekļaut ES budžetā, tādējādi palielinot ES attīstības politikas nozīmīgas sastāvdaļas un EAF budžeta demokrātisko leģitimitāti;

KOMITEJAS GALĪGAIS BALSOJUMS

Pieņemšanas datums	14.1.2008
Galīgā balsojuma rezultāti	+: 25 -: 0 0: 0
Deputāti, kas bija klāt galīgajā balsojumā	<i>Margrete Auken, Alessandro Battilocchio, Thijs Berman, Josep Borrell Fontelles, Danutė Budreikaitė, Marie-Arlette Carlotti, Thierry Cornillet, Corina Crețu, Beniamino Donnici, Alain Hutchinson, Romana Jordan Cizelj, Madeleine Jouye de Grandmaison, Filip Kaczmarek, Glenys Kinnock, Maria Martens, Gay Mitchell, José Javier Pomés Ruiz, Frithjof Schmidt, Jürgen Schröder, Johan Van Hecke, Anna Záborská</i>
Aizstājējs(-i), kas bija klāt galīgajā balsojumā	<i>Fiona Hall, Manolis Mavrommatis</i>
Aizstājējs(-i) (178. panta 2. punkts), kas bija klāt galīgajā balsojumā	<i>Colm Burke, Michael Gahler</i>

14.1.2007

STARPTAUTISKĀS TIRDZNIECĪBAS KOMITEJAS ATZINUMS

Konstitucionālo lietu komitejai

par līgumu, ar kuru groza Līgumu par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu
(2007/2286(INI))

Atzinumu sagatavoja: *Carlos Carnero González*

IEROSINĀJUMI

Starptautiskās tirdzniecības komiteja aicina par jautājumu atbildīgo Konstitucionālo lietu komiteju savā rezolūcijas priekšlikumā iekļaut šādus ierosinājumus:

1. uzskata, ka, salīdzinot ar pašreizējiem līgumiem, Lisabonas līgums ir nozīmīgs solis pretī kopējai tirdzniecības politikai (KTP);
2. uzsver, ka diviem grozītajiem līgumiem ir tāds pats juridiskais spēks, un uzsver, ka tie vienmēr jāinterpretē vienādi, lai nodrošinātu saskaņotību, efektivitāti, pārredzamību un demokrātiju;
3. atzinīgi vērtē to, ka Lisabonas līgumā saglabāti uzlabojumi, kas veikti Eiropas Konstitucionālā līguma projektā minētajos noteikumos, kas attiecas uz KTP un jo īpaši uz:
 - a) atzīšanu, ka KTP ir vienīgi Eiropas Savienības kompetencē, kas nozīmē, ka visas ES iestādes ņem pilnīgu vai salīdzināmu dalību KTP lēmumu pieņemšanā;
 - b) KTP darbības jomas paplašināšanu līdz visām jomām, kas saistītas ar tirdzniecību, tostarp līdz intelektuālā īpašuma komerciālajiem aspektiem un ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem;
 - c) šķēršļu (izņemot muitas šķēršļu) pazemināšanas atzīšana par vienu KTP mērķiem (Lisabonas līguma 188.b pants/EK Līguma 131. pants);
 - d) parastās likumdošanas procedūras (t.i., kvalificētā balsu vairākuma un koplēmuma ar Parlamentu) piemērošana tiesību aktiem, kas attiecas uz KTP;

- e) publiskas Padomes sanāksmes, kad Padome apspriež un pieņem ES tiesību aktus, īpaši tiesību aktus, kas attiecas uz KTP;
 - f) to, ka, tā kā netiek piemērota parastā likumdošanas procedūra, Parlamenta piekrišana tagad ir obligāta visiem nolīgumiem, ko slēdz saskaņā ar KTP, neatkarīgi no tā, vai ir vajadzīgi šo nolīgumu īstenošanas pasākumi;
 - g) piekrišanas procedūras piemērošanu pirms tādu nolīgumu ratificēšanas, kuri attiecas galvenokārt uz ārējo tirdzniecību;
4. attiecībā uz tādām sarunām un starptautisku nolīgumu slēgšanu, kas attiecas uz KTP, atzinīgi vērtē to, ka Lisabonas līgums paredz Komisijai juridiskas saistības turpmāk informēt Parlamentu par progresu sarunās, kā arī ievērot Lisabonas līguma īpašo „188.n pantu (bijušo EK Līguma 133. pantu) – Padomes Komiteju”;
 5. pauž dziļu nožēlu par to, ka Lisabonas līgums Parlamentam nenodrošina tiesības apstiprināt Komisijas pilnvaras pārrunāt tirdzniecības nolīgumu un uzsver, ka attiecībā uz Parlamenta lomu un pilnvarām nav līdzsvara starp KTP jomu iekšējo un ārējo dimensiju;
 6. tāpēc aicina Komisiju divpusējos vai reģionālajos tirdzniecības nolīgumos iekļaut tālejošas sociālās un vides klauzulas un standartus; un uzsver, ka bez Partnerības un sadarbības nolīguma nedrīkst parakstīt nevienu brīvās tirdzniecības nolīgumu;
 7. atzinīgi vērtē skaidri izteikto prasību, ka KTP jākalpo Eiropas Savienības ārējās darbības principiem un mērķiem, cita starpā aizsargājot tās fundamentālās intereses, atbalstot demokrātiju un tiesiskumu un veicinot ilgtspējīgu attīstību;
 8. atzinīgi vērtē to, ka iecelts Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas Augstais pārstāvis, kas apvienos divas funkcijas un nodrošinās visu Eiropas Savienības ārējo darbību konsekvenci un saskaņotību; uzskata, ka tirdzniecības politikas mērķu īstenošana palīdzēs veicināt savstarpēju atkarību starptautiskā līmenī, starptautisko stabilitāti un drošību;
 9. šajā sakarā atzīmē, ka Eiropas Savienības ārējā darbība ietver arī KTP un ka Augtajam pārstāvim ne tikai jānodrošina līdzsvars starp kopējas ārpolitikas un drošības politikas (KĀDP) starpvaldību loģiku un KTP pārvalstisku loģiku, bet jānodrošina arī tas, lai KĀDP starpvaldību loģika nekaitē KTP;
 10. atzīmē, ka, apspriežot un noslēdzot nolīgumus par ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, pakalpojumiem un intelektuālā īpašuma komerciālajiem aspektiem, tiek piemērotas tādas pašas balsojuma prasības kā iekšējiem tiesību aktiem; atzīmē arī prasību pēc vienprātīga balsojuma saskaņā ar īpašiem nosacījumiem kultūras, audiovizuālo, sociālo, izglītības un veselības pakalpojumu jomā, kas turpmāk neatradīsies jauktā kompetencē;
 11. aicina Eiropadomi, Padomi un Komisiju apsvērt iespēju izvērst sarunas par jaunu Iestāžu nolīgumu, kas nodrošina būtisku definīciju Parlamenta kompetencēm un līdzdalību katrā to procesu stadijā, kuru rezultātā tiek noslēgts starptautisks nolīgums;
 12. aicina Komisiju nodrošināt Parlamentam visu nepieciešamo informāciju, kas saistīta ar KTP un sarunām par komerciāliem nolīgumiem vai ar sarunām par jebkurā nolīgumā iekļautajiem tirdzniecības elementiem, tostarp par visiem priekšlikumiem un

priekšlikumu projektiem, lai pārrunātu pilnvaras un/vai direktīvas, nodrošinot šo informāciju laikus, lai Parlaments varētu paust savu viedokli un lai Komisija varētu šo viedokli ņemt vērā;

13. aicina Komisiju darīt pieejamus Eiropas Parlamenta Starptautiskās tirdzniecības komitejai visus dokumentus, kas attiecas uz Lisabonas līguma 188.n pantā (EK Līguma 133. pantā) minētās komitejas darbības pārredzamību;
14. aicina Komisiju, turpmāk pieņemot īstenošanas tiesību aktus tirdzniecības politikas jomā, atturēties no būtiskām izmaiņām pamataktos vai tādu detaļu pievienošanas, kuras ietekmē pamataktos pausto politisko gribu; tādēļ uzsver, ka Parlamenta loma KTP ir ļoti svarīga, lai nodrošinātu demokrātisku leģitimitāti un atbildību;
15. aicina Padomi darīt Parlamentam zināmu Vispārējo lietu un ārējo attiecību padomes darba kārtību; un prasa, lai Parlamenta pārstāvji varētu pilnībā iesaistīties visās *COREPER II* sanāksmēs, kurās tiek apspriesti jautājumi, kas saistīti ar parasto likumdošanas procedūru;
16. aicina turpmāko Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas Augsto pārstāvi un Komisijas priekšsēdētāja vietnieku apspriest ar Parlamentu adekvātas metodes, ar kuru palīdzību Parlaments būs pilnībā informēts un ar to apspriedīsies par Eiropas Savienības ārējām darbībām.

KOMITEJAS GALĪGAIS BALSOJUMS

Pieņemšanas datums	14.1.2008
Galīgā balsojuma rezultāti	+: 13 -: 1 0: 0
Deputāti, kas bija klāt galīgajā balsojumā	<i>Francisco Assis, Carlos Carnero González, Françoise Castex, Christofer Fjellner, Ignasi Guardans Cambó, Helmuth Markov, David Martin, Georgios Papastamkos, Tokia Saïfi, Iuliu Winkler, Corien Wortmann-Kool</i>
Aizstājējs(-i), kas bija klāt galīgajā balsojumā	<i>Harlem Désir, Pia Elda Locatelli, Carl Schlyter</i>
Aizstājējs(-i) (178. panta 2. punkts), kas bija klāt galīgajā balsojumā	

BUDŽETA KOMITEJAS ATZINUMS

Konstitucionālo jautājumu komitejai

par līgumu, ar ko groza līgumu par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu
(2007/2286(INI))

Atzinumu sagatavoja: *Costas Botopoulos*

IEROSINĀJUMI

Budžeta komiteja aicina par jautājumu atbildīgo Konstitucionālo jautājumu komiteju savā rezolūcijas priekšlikumā iekļaut šādus ierosinājumus:

1. uzsver, ka Lisabonas līgumā iekļauti svarīgi grozījumi saistībā ar budžeta un finanšu jautājumiem:
 - a) līgumā nepārprotami norādīts, ka daudzgadu finanšu shēma kļūst juridiski saistoša, un tās darbības termiņš ir vismaz pieci gadi; svarīgi, ka Parlamentam ir juridiskas tiesības dot piekrišanu daudzgadu finanšu shēmai, pat ja formāli tas nevarēs noteikt daudzgadu finanšu shēmas noteikumus, kas nepieciešami ikgadējās budžeta procedūras sekmīgai norisei, kā tas šobrīd ir attiecībā uz Iestāžu nolīgumu par budžeta disciplīnu un pareizu finanšu vadību;
 - b) budžeta procedūrā tiek atcelts pašreizējais dalījums „obligātajos” un „neobligātajos” izdevumos, nodrošinot Parlamenta un Padomes pilnīgu līdztiesību;
 - c) tiek izveidota jauna un vienkāršota viena lasījuma budžeta procedūra, kam seko īpašas Saskaņošanas komitejas darbs, kurai īsā laikā — 21 dienā jāpanāk vienošanās starp Eiropas Parlamentu un Padomi, šo vienošanos apstiprina abas budžeta lēmējietādes, turklāt Parlamentam būs tiesības galīgi apstiprināt budžetu, ja vienošanos noraidīs Padome;
 - d) pieņemot jebkādu tiesību aktu, kurš var būtiski ietekmēt budžetu, ES iestādēm ir oficiāls pienākums ievērot budžeta disciplīnu;
 - e) Finanšu regulas un tās īstenošanas noteikumu pieņemšanā jāpielieto koplēmuma procedūra;
2. atzinīgi vērtē minētos grozījumus, jo tie visu budžeta procedūru padara demokrātiskāku un racionālāku, kā arī norāda, ka šīs pārmaiņas veido jaunas attiecības starp abām budžeta lēmējietādēm;
3. pauž nožēlu, ka nav paplašināta Parlamenta loma attiecībā uz Eiropas Savienības pašu

resursu sistēmu; uzskata, ka panākums ceļā uz demokrātiskāku un efektīvāku procedūru varētu būt Eiropas Parlamenta tiesības dot piekrišanu attiecīgiem izpildes pasākumiem, kurus ar kvalificētu balsu vairākumu nosaka Padome, tomēr patur prātā, ka izpildes pasākumu joma ir ierobežota un attiecas tikai uz to, kas noteikts lēmumā par pašu resursiem;

4. iesaka 2006. gada 17. maija Iestāžu nolīgumu par budžeta disciplīnu un pareizu finanšu vadību pielāgot atbilstoši jaunajai budžeta procedūrai, saskaņā ar tās 4. pantu;
5. plāno izstrādāt patstāvīga ziņojuma projektu par jauno budžeta procedūru, lai veiktu tās padziļinātu analīzi un atbilstoši novērtētu ietekmi uz Parlamenta iekšējo organizāciju, kā arī lai starpiestāžu līmenī nodrošinātu Parlamenta budžeta prerogatīvas; uzskata, ka pēc šī ziņojuma pieņemšanas atbildīgā komiteja varēs ierosināt nepieciešamās izmaiņas Reglamentā, tostarp IV pielikumā, ņemot vērā visas no līguma pieņemšanas izrietošās sekas un šī līguma ietekmi uz Parlamenta reformu;
6. uzskata, ka Lisabonas līguma budžeta un finanšu ietekmes novērtējumam jāklūst arī par iespēju Parlamentam dot savu ieguldījumu pašreiz notiekošajā diskusijā par ES budžeta pārskatīšanu.

KOMITEJAS GALĪGAIS BALSOJUMS

Pieņemšanas datums	23.1.2008
Galīgā balsojuma rezultāti	+: 28 -: 0:
Deputāti, kas bija klāt galīgajā balsojumā	<i>Reimer Böge, Konstantinos Botopoulos, Simon Busuttil, Daniel Daianu, Gérard Deprez, Brigitte Douay, Hynek Fajmon, Ingeborg Gräßle, Catherine Guy-Quint, Jutta Haug, Monica Maria Iacob-Ridzi, Anne E. Jensen, Wiesław Stefan Kuc, Janusz Lewandowski, Vladimír Maňka, Jan Mulder, Catalin Nechifor, Gérard Onesta, Margaritis Schinas, Nina Škottová, Theodor Stolojan, László Surján, Gary Titley, Kyösti Virrankoski, Ralf Walter</i>
Aizstājējs(-i), kas bija klāt galīgajā balsojumā	<i>Thijs Berman, Esther De Lange, Hans-Peter Martin</i>
Aizstājējs(-i) (178. panta 2. punkts), kas bija klāt galīgajā balsojumā	

19.12.2007

RŪPNIECĪBAS, PĒTNIECĪBAS UN ENERĢĒTIKAS KOMITEJAS ATZINUMS

Konstitucionālo jautājumu komitejai

par līgumu, ar ko groza līgumu par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu
(2007/2286(INI))

Atzinumu sagatavoja: *Ján Hudacký*

IEROSINĀJUMI

Rūpniecības, pētniecības un enerģētikas komiteja aicina par jautājumu atbildīgo Konstitucionālo jautājumu komiteju savā rezolūcijas priekšlikumā iekļaut šādus ierosinājumus:

Vispārīgi

1. atkārtoti pauž savu ilglaicīgo nostāju, ka līgumu konsolidētie teksti ir jāizstrādā tiklīdz dalībvalstis ratificē pašlaik spēkā esošo līgumu, ar ko groza minētos līgumus;
2. uzskata, ka 6. protokols par iekšējo tirgu un konkurenci ir jāīsteno piesardzīgi un līguma noteikums, ka „*Savienībai, ja nepieciešams, ir jārīkojas saskaņā ar līgumu noteikumiem*”, ir jāprecizē atsaucoties uz citiem līgumu noteikumiem un *acquis communautaire*;

Rūpniecība

3. uzskata, ka rūpniecības nozarē, EK līguma pašlaik spēkā esošo noteikumu grozījumi neietekmēs darījumu interešu struktūru un lēmumus par ieguldījumiem, jo:
 - a) ES kompetencē ir rūpniecības nozares atbalstīšana, koordinēšana vai dalībvalstu darbību papildināšana, turpretim dalībvalstu ziņā ir noteikt un veicināt savu rūpniecības politiku,
 - b) Eiropas Savienības līmenī ir jāizstrādā vadlīnijas rūpniecības nozares attīstībai, kā arī kopēji rādītāji un pasākumi regulārai rūpniecības politiku novērtēšanai un uzraudzībai, veicinot paraugprakses apmaiņu starp dalībvalstīm,

- c) noteikums par „*dalībvalstu likumu un noteikumu jebkuras saskaņošanas izslēgšanu*” nebūt nenozīmē izbeigt kopēju pieeju rūpniecībai,
- d) Eiropas Parlaments atzinīgi vērtē Eiropas Savienības saistības uzlabot tās ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju, pievēršot īpašu uzmanību lauku apvidiem un reģioniem, kurus ietekmē rūpniecības nozares pārmaiņas,
- e) Eiropas Parlaments vairs nepiedalīsies lēmumu pieņemšanā, kad koordinēta rīcība tiek uzskatīta par vajadzīgu; EP tikai informēs par notiekošo;

Pētniecība un izstrāde

- 4. atzīmē, ka EK līguma grozītie panti Nr. 163, 165 un 166, ir jāuzskata par uzlabojumiem, jo tie nostiprina zinātnisko un tehnoloģisko bāzi, izveidojot Eiropas Pētniecības telpu, kurā pētnieki, zinātnes atziņas un tehnoloģijas ir brīvā apritē, tādējādi veicinot pētnieku brīvu starptautisko sadarbību;
- 5. atzīmē divus potenciāli strīdīgus jautājumus starp Eiropas Parlamentu un Padomi, pēdējo no kuriem atbalsta Komisija:
 - a) starpvalstu līgumi neattiecas uz parasto 300. panta procedūru,
 - b) 171. un 172. panta saglabāšana nozīmētu konsultāciju procedūras turpmāku pielietošanu aģentūru izveidošanā, tādējādi negatīvi ietekmējot Parlamenta prerogatīvu – pilntiesīgi piedalīties aģentūru izveidē;

Kosmoss

- 6. pauž gandarījumu, ka noteikums par Eiropas Kosmosa politiku ir iekļauts pētniecības un tehnoloģijas attīstības nodaļā, un no tā izrietošā fakta, ka kosmosam ir līdzvērtīga nozīme ar pētniecību un izstrādi, atzīšanu līgumā;
- 7. atzinīgi vērtē komitejai un Padomei doto iespēju koplēmuma procedūrā izstrādāt vajadzīgos pasākumus, kas varētu veidot Eiropas Kosmosa programmu; taču, uzskata, ka „*dalībvalstu normatīvo aktu saskaņošanas izslēgšana šajā jomā*” var radīt šķēršļus kopīgas Eiropas Kosmosa politikas īstenošanai;
- 8. atzinīgi vērtē arī noteikumu par jebkāda veida izdevīgas sadarbības nodibināšanu tieši ar Eiropas Kosmosa aģentūru;

Enerģētika

- 9. pauž prieku, ka enerģētikai būs atsevišķs nosaukums līgumā un līdz ar to arī juridiskais pamats iekšējā tirgus kontekstā, pievēršot uzmanību enerģijas tirgus darbībai, energoapgādes drošībai, enerģijas izmantošanas efektivitātei un energotaupībai, jaunu un atjaunojamu enerģijas veidu attīstībai un enerģijas tīklu savienojamībai;
- 10. pauž gandarījumu un atbalstu solidārai klauzulai, kura jāpiemēro „*ja rodas nopietnas grūtības konkrētu produktu piegādē, jo īpaši enerģijas jomā*”;

11. uzsver, ka nākamā parastā likumdošanas procedūra (pašlaik koplēmuma procedūra) tiks ievērota kā likums, tomēr lēmumi par dažādiem enerģijas veidiem paliks dalībvalstu kompetencē un fiskālo pasākumu apstiprināšanai šajā jomā būs nepieciešams vienprātīgs balsojums;

Eiropas Atomenerģijas kopienas līgums

12. uzskata, ka neskatoties uz nepilnībām, *EURATOM* līgums joprojām ir saistošs tiesiskais regulējums un ar pašreizējo reformu līgumu tajā netiks izdarītas nekādas izmaiņas; uzskata, ka reformu līguma 12. protokols, kas attiecas uz *EURATOM* līgumu, padara tekstu neskaidru un ļoti sarežģītu daudzo savstarpējo norāžu un konkrētu *EURATOM* līguma pantu atcelšanas dēļ;
13. atzīmē, ka *EURATOM* līgumam arī turpmāk būs juridisks spēks; pievērš uzmanību 12. protokolam, cenšoties piemērot *EURATOM* līgumu, lai ņemtu vērā tādus kopīgos noteikumus kā institucionālos un finanšu noteikumus, kas izstrādāti citos līgumos; tāpēc atkārtoti pauž viedokli, ka ir nepieciešams *EURATOM* līguma konsolidētais teksts;

Ogļu un tērauda izpētes fonds

14. pievērš Komisijas uzmanību faktam, ka 11. protokols par ogļu un tērauda izpētes fondu ievieš procedūras noteikumus, kas nepalielinās Eiropas Parlamenta ietekmi lēmumu pieņemšanas procesā, saglabājot apspriežu procedūru pētniecības un tehnoloģiju attīstības sektorā, kur EP ir līdz-likumdevējs, neatkarīgi no šī fonda budžeta ietekmes.

KOMITEJAS GALĪGAIS BALSOJUMS

Pieņemšanas datums	19.12.2007
Galīgā balsojuma rezultāti	+: 42 -: 5 0: 0
Deputāti, kas bija klāt galīgajā balsojumā	<i>Šarūnas Birutis, Jan Březina, Renato Brunetta, Jerzy Buzek, Pilar del Castillo Vera, Jorgo Chatzimarkakis, Giles Chichester, Dragoș Florin David, Den Dover, Lena Ek, Nicole Fontaine, Adam Gierek, Norbert Glante, Umberto Guidoni, Fiona Hall, David Hammerstein, Rebecca Harms, Mary Honeyball, Ján Hudacký, Romana Jordan Cizelj, Anne Laperrouze, Romano Maria La Russa, Pia Elda Locatelli, Angelika Niebler, Reino Paasilinna, Atanas Paparizov, Anni Podimata, Miloslav Ransdorf, Vladimír Remek, Herbert Reul, Mechtild Rothe, Paul Rübig, Andres Tarand, Britta Thomsen, Catherine Trautmann, Claude Turmes, Nikolaos Vakalis, Alejo Vidal-Quadras, Dominique Vlasto</i>
Aizstājējs(-i), kas bija klāt galīgajā balsojumā	<i>Danutė Budreikaitė, Joan Calabuig Rull, Edit Herczog, Lambert van Nistelrooij, Pierre Pribetich, Dirk Sterckx, Silvia-Adriana Țicău, Vladimir Urutchev</i>
Aizstājējs(-i) (178. panta 2. punkts), kas bija klāt galīgajā balsojumā	

18.12.2007

PILSONU BRĪVĪBU, TIESLIETU UN IEKŠLIETU KOMITEJAS ATZINUMS

Konstitucionālo jautājumu komitejai

par līgumu, ar ko groza Līgumu par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu
(2007/2286(INI))

Atzinumu sagatavoja: *Jean-Marie Cavada*

IEROSINĀJUMI

Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteja aicina par jautājumu atbildīgo Konstitucionālo jautājumu komiteju savā rezolūcijas priekšlikumā iekļaut šādus ierosinājumus:

Jaunais līgums: ilgi gaidītā izeja no juridiskās un institucionālās šizofrēnijas politikā, kas saistīta ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu

1. Atzinīgi vērtē turpmāk uzskaitītos vispārējos uzlabojumus, ko jaunais līgums ievieš brīvības, drošības un tiesiskuma telpas politikā:
 - a) līguma līmenī padarīt juridiski konsekventu, saistošu un pārredzamu saikni starp pamattiesībām, kas noteiktas Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, un attiecīgajām ES politikas jomām, kas vajadzīgas, lai nodrošinātu šo tiesību aizsardzību un veicināšanu. Ar saistošu hartu ES likumdevējs tagad varēs konsekventāk īstenot visus politikas virzienus, kas varētu ietekmēt personas pamattiesības. Tas ne vien attieksies uz tiem politikas virzieniem, kas ir tieši saistīti ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, piemēram, patvēruma tiesībām vai tiesībām uz taisnīgu tiesu, bet arī uz vispārīgākām politikas jomām, kas saistītas ar cilvēka cieņas aizsardzību pret jebkāda veida diskrimināciju, minoritāšu aizsardzību, tiesībām uz pārredzamību un labu pārvaldību Eiropas līmenī, sociālajām tiesībām un tiesībām uz datu aizsardzību. Turklāt Eiropas Cilvēktiesību konvencijas parakstīšana stiprinās šo saikni, jo arī ES iestādes būs atbildīgas Eiropas Cilvēktiesību tiesas priekšā;
 - b) izbeigt šizofrēnisko institucionālo un juridisko situāciju, ko pirms piecpadsmit gadiem izveidoja ar Māstrihtas līgumu, kas radīja paralēlu pagaidu juridisko režīmu tieslietu un iekšlietu politikā (tā dēvēto „trešo pīlāru”). Atjaunojot Eiropas Kopienas Tiesas pilnīgu kompetenci, tiesiskums tiks atjaunots tajās jomās, kurās tā joprojām trūkst, un šo politikas virzienu demokrātiskā likumība tiks būtiski uzlabota,

koplēmuma procedūrā iesaistot Eiropas Parlamentu;

- c) stiprināt ES demokrātisko atbildību, attiecinot koplēmuma procedūru („parasto likumdošanas procedūru”) arī uz pasākumiem, kas attiecas uz policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās. Atzinīgi vērtējams arī tas, ka būs vajadzīga Eiropas Parlamenta piekrišana arī tad, kad Padome vēlēšies noteikt obligātos noteikumus „citiem” specifiskiem kriminālprocesa aspektiem, izveidot Eiropas Prokuratūru no *Eiropjust*, kā arī paplašināt Eiropas prokurora pilnvaras;
 - d) iesaistīt Eiropas Parlamentu ES starptautisko līgumu noslēgšanā. Līdz šim, neraugoties uz ES Līguma 21. pantu, kas paredz, ka apspriešanos ar Eiropas Parlamentu, Padome nekad nav apspriedusies ar Parlamentu, pat tad, kad apspriežamais nolīgums nepārprotami ir bijis „galvenais kopējās ārpolitikas un drošības politikas aspekts” (piemēram, slēdzot ES un ASV Nolīgums par izdošanu un savstarpējo juridisko palīdzību);
 - e) vairākos gadījumos atcelt vienprātības principu Padomē. Kvalificētais balsu vairākums atvieglot sarunas ES iestādēs un nozīmēs augstāku pamattiesību aizsardzības standartu pieņemšanu (turpretī vienprātības principa gadījumā priekšroka tiek dota zemākajai vērtībai, par kuru iespējams vienoties, un nereti liek apšaubīt ES likumdošanas pievienoto vērtību). Pielāgojot šīs procedūras kvalificētajam balsu vairākumam un koplēmumam, jaunais līgums atvieglot tādu pasākumu pieņemšanu konsekvētā politiskā sistēmā, uz kuriem līdz šim daļēji attiecas gan vienprātības princips, gan kvalificētais balsu vairākums (kā tas pašlaik ir attiecībā uz legālo un nelegālo migrāciju);
 - f) saskaņot juridiskos instrumentus. ES līguma 34. pantā minēto „kopēju nostāju”, „pamatlēmumu”, „lēmumu” un „konvenciju” vietā Eiropas Savienība pieņems parastus Kopienas tiesību aktus, regulas, direktīvas un lēmumus, ko paredz Kopienas tiesību akti un kas radīs vēl vienu svarīgu izmaiņu, proti, šie tiesību akti varēs būt tieši piemērojami;
 - g) uzlabot pārredzamību un atbildību ES iestāžu attiecībās ar pilsoņiem, pilsonisko sabiedrību, politiskajām partijām un valstu parlamenti. Šai sakarā ļoti noderīgi ir tas, ka ar brīvību, drošību un tiesiskumu saistītās politikas jomās ir izveidots īpašs režīms, ar ko Komisija, valstu valdības, kā arī Eiropas Parlaments un valstu parlamenti būs iesaistīti šo politikas jomu ietekmes ES novērtēšanā. Attiecībā uz labu pārvaldību Eiropas Savienībā Parlaments aicina Komisiju un Padomi paātrināt pārrunu gaitu par plānotā Eiropas prokurora amata izveidošanu kā galveno priekšnoteikumu to mērķu izpildei, kas izklāstīti šī punkta pirmajā teikumā.
2. 2. Pauz nožēlu, ka par šiem uzlabojumiem ir jāmaksā sava cena, proti:
- a) saskaņā ar Protokola par pasākumiem, pārejot uz Līgumu, 10. pantu tie pasākumi, kas ir pieņemti saskaņā ar trešā pīlāra režīmu, piecu gadu laikā pēc jaunā līguma stāšanās spēkā vairs nebūs Komisijas un pat Eiropas Kopienas Tiesas kontrolē. Ir grūti izprast, kāpēc dalībvalstis nolēma uz tik ilgu laiku novilcināt situāciju, kuru pašas atzina par juridiski nepilnīgu. Tagad jājauc, kā samazināt tās negatīvo ietekmi uz ES pilsoņiem:

- pirmo risinājumu piedāvā pats protokols, kas paredz, ka gadījumā, ja tiesību aktu groza, pārejas periods grozītajam tiesību aktam vairs nav piemērojams. Tagad iestādēm ir jālemj, vai nav labāk tūlīt pēc jaunā līguma stāšanās spēkā nekavējoties grozīt dažus no pastāvošajiem un mazāk apmierinošajiem trešā pīlāra pasākumiem;
 - otrā risinājums varētu būt līdz laika periodam starp 2009. gada 1. janvāri un maiju atlikt to pasākumu oficiālu pieņemšanu, kuru pamatā pašlaik ir trešais pīlārs un kuri var ietekmēt pilsoņu pamattiesības. Dažu mēnešu kavēšanās būs viegli saprotama ES pilsoņiem, ja jaunus noteikumus piemēros ES tiesvedībā;
- b) ir ieviesti samērā sarežģīti jauni noteikumi gadījumiem, ja dalībvalsts uzskata, ka direktīvas projekts ietekmēs tās krimināltiesību sistēmas pamataspektus, vai ja nav iespējams panākt vienprātību (policijas sadarbība). Šādos gadījumos attiecīgā dalībvalsts var pieprasīt, lai direktīvas projekts tiktu nodots Eiropadomei. Pirmais iemesls ir pilnīgi saprotams un pat attaisnojams, kā tas būtu arī attiecībā uz citām situācijām, kad dalībvalstij var nākties būtiski samazināt pamattiesību aizsardzību; otrais iemesls vairāk ir pilnvaru līdzsvara problēma.

Šajos gadījumos „parastā” likumdošanas procedūra tiek atlikta uz četriem mēnešiem. Domstarpību gadījumā un ja vismaz deviņas dalībvalstis vēlas izveidot ciešāku sadarbību, pamatojoties uz attiecīgo direktīvas projektu, uzskata, ka ir piešķirta atļauja izveidot ciešāku sadarbību (līdz ar to nebūs nepieciešama Parlamenta piekrišana, kā tas noteikts EK līguma 208. pantā). Tomēr jautājumos, kad ir piemērojama parastā procedūra, jāuzsver, ka paša pasākuma pieņemšanai joprojām būs nepieciešams piemērot koplēmuma procedūru, kas nozīmē Parlamenta iesaistīšanu;

- c) izvēles un atteikšanās tiesību sistēma kļūs vēl sarežģītāka. Lai gan jaunie noteikumi par ciešāku sadarbību neattieksies uz pasākumiem, kuru pamatā ir Šengenas *acquis*, Šengenas režīms tiks mainīts (skatīt turpmāk). Turklāt tiks paplašinātas citas atteikšanās tiesības, kuras attiecas uz pasākumiem, kas nav saistīti ar Šengenas līgumu, piemēram, tiesu sadarbība civillietās, lai tās piemērotu policijas un tiesu sadarbībai (skatīt grozījumus protokolam par Šengenu līgumumu un Apvienotās Karalistes, Īrijas un Dānijas nostāju);
- d) attiecībā uz Apvienotās Karalistes un Īrijas īpašo situāciju ir jāatgādina, ka tad, kad 2000. un 2001. gadā tika nolemts par atsevišķu režīmu piemērošanu šīm valstīm saskaņā ar Šengenas režīmu, nebija notikušas oficiālas apspriedes ar Eiropas Parlamentu. Pašlaik situācija ir tāda, ka Apvienotā Karaliste var pildīt tos Šengenas režīma aspektus, kurus tā ir izvēlējusies, un nepildīt tos aspektus, no kuriem tā ir atteikusies¹. Izmaiņas Šengenas protokolā šo aspektu nemainīs, bet dos Apvienotajai

¹ Tā rezultātā Padome neļāva Apvienotajai Karalistei piedalīties *Frontex* izveidē un 2004. gada 13. decembra Regulas (EK) Nr. 2252/2004 par drošības elementu un biometrijas standartiem dalībvalstu izdotās pasēs un ceļošanas dokumentos pieņemšanā, un Apvienotā Karaliste ir iesniegusi Tiesā divas lietas pret Padomi (Lieta C-77/02 Apvienotā Karaliste pret Padomi [2007] ECR I-0000 un C-137/05 Apvienotā Karaliste pret Padomi [2007] ECR I-0000).

Karalistei un Īrijai iespēju atteikties piedalīties tādos pasākumos, kas balstīti uz Šengenas *acquis*, kurus tās iepriekš ir izvēlējušās.

Tas var radīt turpmāku noteikumu sadrumstalotību. Ar Parlamentu nenotiks apspriešanās saistībā ar līdzdalību pasākumā un ietekmi uz Šengenas *acquis*. Tomēr pasākumu pašu, ja uz to attiecas koplēmums, arī turpmāk vajadzēs pieņemt ar koplēmuma procedūru.

- e) turklāt Apvienotā Karaliste un Īrija varēs atteikties no priekšlikumiem grozīt IV sadaļas pasākumus, kam iepriekš bija piekritušas, un tām nebūs saistoši jaunie datu aizsardzības noteikumi, kuri pieņemti, pamatojoties uz jaunā līguma nosacījumu, ka Apvienotajai Karalistei un Īrijai nav saistošas svarīgi noteikumi par policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās.
3. uzskata, ka jaunā līguma piedāvātie uzlabojumi atsver tā nepilnības. ES iestādēm tagad ir jādara viss iespējamais, lai nodrošinātu, ka dalībvalstis veiksmīgi ratificē jauno līgumu. Tām arī jāveic šādi pasākumi:
- a) jāinformē ES pilsoņi par viņu jaunajām tiesībām un jauno ES tiesisko struktūru un vienlaikus jāaicina dalībvalstis sākt plašas informatīvās kampaņas un izveidot īpašu profesionālo apmācību valstu tiesnešiem un drošības dienestiem, lai novērstu nelikumīgu diskrimināciju Eiropas pilsoņu vidū;
 - b) jāiesaista valstu parlamenti nākamās brīvības, drošības un tiesiskuma telpas daudzgadu programmas izstrādē; uzskata, ka iesaistīšana vislabāk varētu notikt:
 - kā neoficiāls forums (piemēram, kā „*Future*” grupa, kas periodiski satiksies četru Padomes prezidentūru laikā 2008. un 2009. gadā),
 - oficiāli, regulāri un laikus pārsūtot visus no sākotnējiem tiesību aktu priekšlikumiem izstrādātos tiesību aktu projektu tekstus, lai izvairītos no valstu parlamentu deputātu un Eiropas pilsoņu diskriminēšanas;
 - c) 2008. gadā jārisina sarunas par visu to pasākumu pieņemšanu 2009. gada sākumā, kas nepieciešami kā pamats, lai, sākot ar 2010. gadu, jaunievēlētais Parlaments veiksmīgi izveidotu jauno brīvības, drošības un tiesiskuma telpu; ņemot vērā valstu un/vai parlamentu atrunas, kas izteiktas attiecībā uz vairākām juridiskajām procedūrām, aicina Komisiju un Padomi, ņemot vērā jauno Lisabonas līgumā paredzēto juridisko pamatu un izvērtējot politiskās debates, vēlreiz izskatīt šādu tiesību aktu tekstus:

Vispārējās tiesības

- Pamatlēmums par konkrētām procedurālajām tiesībām noziedzīgo lietu izskatīšanu laikā Eiropas Savienībā (2004/0113(CNS)),
- Pamatlēmums par personas datu, ko apstrādā, sadarbojoties policijas un tiesu iestādēm krimināllietās, aizsardzību (jāiekļauj Direktīvas 95/46/EK pārskatītajā versijā) (2005/0202(CNS)) (parlamentu atrunas no DK, IE, NL, SE un UK).

Tiesu iestāžu sadarbība

- Pamatlēmums par rasisma un ksenofobijas apkarošanu (2007/2067(CNS)) (parlamentu atrunas no SE, NL, DK, IE un LV),
- Pamatlēmums par lēmumiem, ko pieņem „prombūtnes laikā”(vēl jāiesniedz),
- Pamatlēmums par Eiropas orderi objektu, dokumentu un datu iegūšanai, kas izmantojami kriminālprocesos (2003/0270(CNS)) (parlamentu atrunas no SE un DK),
- Pamatlēmums par spriedumu ievērošanu Eiropas Savienības dalībvalstu starpā jauna kriminālprocesa gadījumā (2005/0018(CNS)) (parlamentu atrunas no SE, NL un IE),
- Pamatlēmums par Eiropas uzraudzības rīkojumu pirmstiesas procedūrās Eiropas Savienības dalībvalstu starpā (2006/0158(CNS)),
- Pamatlēmums par to, kā organizējama un īstenojama no sodāmības reģistra iegūtas informācijas apmaiņa starp dalībvalstīm (2005/0267(CNS)) (parlamentu atrunas no SE, FI, NL, IE, EL un DK),
- Pamatlēmums par *EUROJUST* (vēl jāiesniedz).

Policijas sadarbība

- Pamatlēmums par cīņu pret organizēto noziedzību (parlamentu atrunas no SE),
 - Pamatlēmums par dalībvalstu iestāžu, kas ir atbildīgas par iekšējo drošību, un Eiropola piekļuvi Vīzu informācijas sistēmai (VIS) konsultēšanās nolūkos, lai novērstu, atklātu un izmeklētu teroristiskus nodarījumus un citus smagus noziedzīgus nodarījumus (jāiekļauj kā grozījums VIS regulā) (2005/0232(CNS)),
 - Pamatlēmums par *EURODAC* datu aizsardzību (jāiekļauj kā grozījums VIS regulā) (2006/0310(CNS)),
 - Pamatlēmums par Eiropolu (vēl ir gaidāma apspriešanās ar Parlamentu);
4. Paziņo par gatavību, sadarbojoties ar Komisiju un Padomes prezidentūru, piedalīties šo priekšlikumu projektu pārstrādāšanā 2008. gadā un patur tiesības izteikt formālus ieteikumus, kas nepieciešami, lai uzlabotu jau panāktās politiskās vienošanās, kā noteikts ES līguma 39. pantā; šajā nolūkā 2008. gada sākumā ierosina izveidot augsta līmeņa darba grupu, kas būtu kompetenta atklāti diskutēt par iepriekš minēto tekstu pilnveidošanu;
 5. Atzinīgi vērtē konferences deklarāciju par Protokola par pārejas noteikumiem 10. pantu (Deklarācija 39.a) un aicina Komisiju jau 2008. gadā sākt darbu pie to tiesību aktu grozīšanas vai aizstāšanas, kuri jau tagad ir neapmierinoši vai neefektīvi (piemēram, Konvencija par savstarpēju palīdzību krimināllietās vai citi teksti, kas, kā pieredze rāda, būtu jāpilnveido);

6. Uzska, ka arī tad, ja apspriešanās ar Eiropas Parlamentu nav obligāta, Eiropas Parlaments no 2008. gada regulāri jāinformē un ar to jāapspriežas par galvenajās programmām un nolīgumiem ar trešām valstīm, piemēram, par brīvības, drošības un tiesiskuma telpu ar Krieviju, par starptautisko stratēģiju cīņā pret cilvēku tirdzniecību un jautājumiem, kas attiecas uz narkotiku tirdzniecību, terorisma apkarošanu un novēršanu.

KOMITEJAS GALĪGAIS BALSOJUMS

Pieņemšanas datums	18.12.2007
Galīgais balsojums	+: 41 -: 1 0: 0
Deputāti, kas bija klāt galīgajā balsošanā	<i>Alexander Alvaro, Roberta Angelilli, Mihael Brejc, Kathalijne Maria Buitenweg, Michael Cashman, Giuseppe Castiglione, Giusto Catania, Jean-Marie Cavada, Carlos Coelho, Panayiotis Demetriou, Gérard Deprez, Agustín Díaz de Mera García Consuegra, Bárbara Dührkop Dührkop, Claudio Fava, Armando França, Urszula Gacek, Kinga Gál, Roland Gewalt, Ewa Klamt, Henrik Lax, Roselyne Lefrançois, Sarah Ludford, Viktória Mohácsi, Claude Moraes, Javier Moreno Sánchez, Rareș-Lucian Niculescu, Martine Roure, Luciana Sbarbati, Inger Segelström, Søren Bo Søndergaard, Vladimir Urutchev, Ioannis Varvitsiotis, Manfred Weber, Renate Weber, Tatjana Ždanoka</i>
Aizstājējs(-i), kas bija klāt galīgajā balsošanā	<i>Edit Bauer, Genowefa Grabowska, Sophia in 't Veld, Sylvia-Yvonne Kaufmann, Jean Lambert, Antonio Masip Hidalgo, Bill Newton Dunn</i>
Aizstājējs(-i) (178. panta 2. punkts), kas bija klāt galīgajā balsošanā	<i>Manuel Medina Ortega</i>

KOMITEJAS GALĪGAIS BALSOJUMS

Pieņemšanas datums	23.1.2008
Galīgais balsojums	+: 20 -: 6 0: 0
Deputāti, kas bija klāt galīgajā balsošanā	<i>Jim Allister, Enrique Barón Crespo, Bastiaan Belder, Jens-Peter Bonde, Richard Corbett, Brian Crowley, Jean-Luc Dehaene, Andrew Duff, Ingo Friedrich, Genowefa Grabowska, Anneli Jäätteenmäki, Sylvia-Yvonne Kaufmann, Timothy Kirkhope, Jo Leinen, Īñigo Méndez de Vigo, Ashley Mote, Borut Pahor, Rihards Pīks, József Szájer, Riccardo Ventre, Johannes Voggenhuber, Dushana Zdravkova</i>
Aizstājējs(-i), kas bija klāt galīgajā balsošanā	<i>Konstantinos Botopoulos, Urszula Krupa, Gérard Onesta, Alexander Stubb</i>
Aizstājējs(-i) (178. panta 2. punkts), kas bija klāt galīgajā balsošanā	